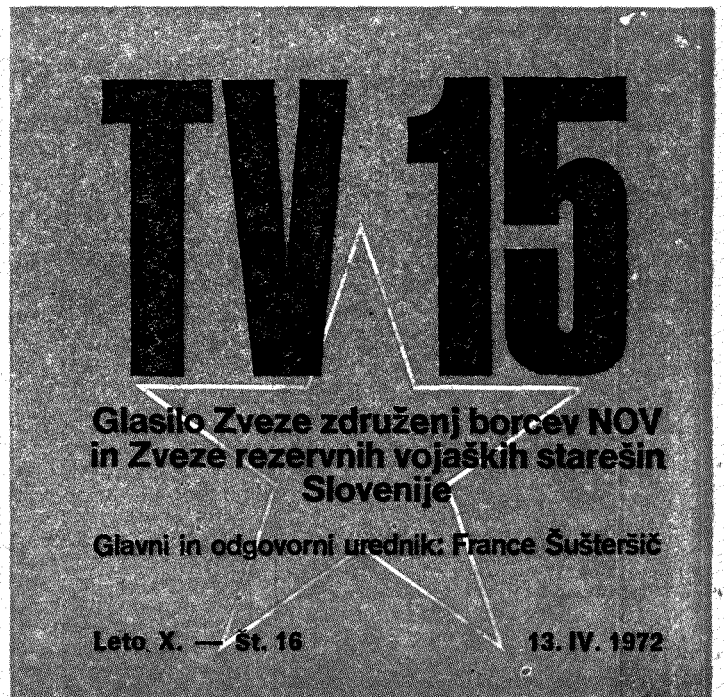
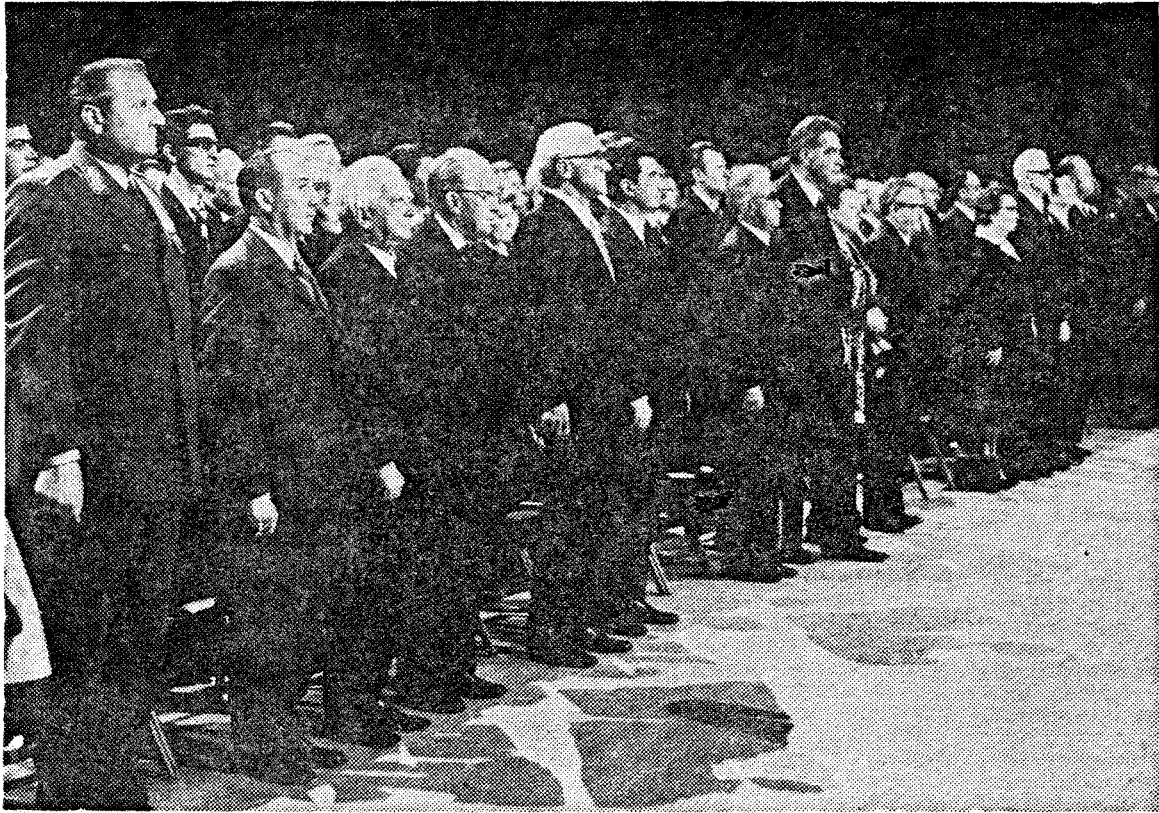

Čast revolucionarju in heroju. Z osrednje proslave ob 60-letnici rojstva B. Kidriča v Ljubljani

Priprave na osrednjo slovensko proslavo

PROSLAVA BO NA DAN BORCA, NA ZAJČJI DOBRAVI PRI ZADOBROVI

Znano je, da bo letošnja osrednja slovenska proslava na dan borca, 4. julija, posvečena pa bo tridesetletnici slovenske partizanske vojske. Zdaj je znan tudi že kraj, kjer bo proslava. To

ČLANI PRIREDITVENEGA ODBORA

Ambrožič Lado-Novljan, Avbelj Viktor—Rudi, Avšič Jaka, Bebler dr. Aleš—Primož, Bobanec Robert, Boldan Jože—Silni, Borštnar Jože, Boštjančič Stane, Brajnik Edi—Stefan, Breclj dr. Marijan, Brilej dr. Jože—Bolk, Bulc ing. Marko, Butara Miha—Aleks, Cetinski Andrej—Lev, Čizmek Boris—Bor, Dežman Tone, Dolanc Stane, Dolničar Ivan—Janošič, Družina Andreana—Olga, Fajfar Tone, Ferjančič Anton—Zvonko, Greif Martin, Gruden prof. dr. Miriam, Hace Matevž, Hafner Vinko, Hočevar—Mali Albinca, Hočevar dr. France, Hribar Janez, Jakac Božidar, Jakopič Albert—Kajtmir, Kardelj Edvard, Kavčič Stane, Kidrič Zdenka, Kočvar Franc—Ciril, Kolar Franci, Kolar Tone Korbar ing. Slavko, Košak ing. Miha, Košir Janez, Košir Martin, Kovač Božo, Kraigher Sergej, Kresc Franc—Coban, Kresc Leopold—Jošt, Krivic Vladimir—Matevž, Kropušek Tone, Kušar Karel, Leskošek Franc—Luka, Lokovec Ivan—Jan, Maček Ivan—Matija, Maček Leopold ml., Marinc ing. Andrej, Marinko Miha, Mišica Vlado—Miha, Musar Brane, Novak Vojko, Novljan Jurij, Obratunec dr. Rudolf—Cedrik, Osolnik Bogdan, Ožbolj Jože, Orožen Marjan, Pahor Karel, Pavšič Vladimir—Matej Bor, Pehaček Rado, Petelin Stanko—Vojko, Pišot Rado—Sokol, Poglajen Franc—Kranjc, Pohar dr. Edvard, Polak Bojan—Stjenka, Popit Franc, Potočar Stane—Lazar, Potočnik dr. Miha, Pregl Zivko, Puterle Franc, Ribičič Mitja—Ciril, Rojšek Franc—Jaka Rudolf Janko, Sagadin Stanka, Sbrizaj Danilo, Stanič Gojko, Stante Peter—Skala, Semič Stane—Daki, Stopar Viktor, Svetina Mira—Vlasta, Sentjerc Lidija, Šest Bogo, Taurer Franc—Plahun, Tavčar Franc—Rok, Tomlje Valentina, Tomšič Vida, Toplak Ferdo, Turnher Tone, Vidmar Josip, Vidmar Tone—Luka, Vilfan dr. Joža, Vipotnik Janez Vinkler Janez, Vipotnik Olga, Voh Al-fred, Vrhovšek Franc, Ukmar Tone, Zihel Boris, Zupančič Beno, Zaucer ing. Pavle—Matjaž.

je Zajčja dobrava blizu Zadobrove, v ljubljanski občini Moste-Polje. Tam bo občinska skupščina v naslednjih letih zgradila svoj rekreacijski center, kar pomeni, da je kraj primeren za oddih in večja zborovanja. To je dokaj prostrana planjava, poraščena z listavci in iglavci, suha in blizu železnice. V gozdu je več jas, tako da je dovolj prostora tudi za večje množice, kakršne se zbera ob proslavah. Tako je na prostoru, kjer bo letošnja proslava, prostora za okrog 70.000 ljudi, okoli njega pa je več manjših jas, kjer je dovolj prostora še za nadaljnjih nekaj deset tisoč.

Vse priprave okoli zborovanja vodi stopetčlanski prireditveni odbor, ki bo imel tudi poseben delovni odbor. V tem bodo štiri komisije: za tehnične priprave in prireditveni prostor, za gostinske usluge, za promet in varnost ter za kulturni program. Predsednik prireditvenega odbora je častni predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, narodni heroj Franc Leskošek-Luka, prvi komandant slovenskih partizanov. Poleg njega so v odboru še drugi vidni družbenopolitični delavci, tako mlajši kot starejši. Delovni odbor pa bo sestavljen predvsem iz strokovnjakov za posamezne dejavnosti.

Namen proslave je obuditi pri ljudeh spomine na usodno leto 1942, ko je naša partizanska vojska prerasla iz čete, bataljonov, odredov in grup odredov v redno vojsko, v prve štiri slovenske brigade. Spomini na to dogajanje pa naj bi bili povezani z našo pripravljenostjo na splošni ljudski odpor, če bi nas kdaj še kdo napadel ali celo začasno zasedel naše ozemlje. V tem primeru bi namreč pomenile politične in vojaške izkušnje iz naše osvobodilne vojne še posebno dragocenost.

Pobudo za proslavo s tako vsebino in namenom sta dali Zveza združenj borcev NOV in Zveza mladine Sloveni-

Politik in borec

Politik in borec — s tema dvema besedama je Boris Kidrič označil aktivista osvobodilne borbe. Vzbujači mora samozavest množic in razvijati njihovo politično zavest na temelju njihovih lastnih izkušenj. Stik z množico bi zgubil človek, ki bi v novih razmerah skušal metodo samozvestnega prepričevanja zamenjati z metodo pritiska. Zato — je pisal leta 1944 — mora biti osnovna značilnost za miselno, delovno vsebino in delovni stil aktivna OF »večno nezadovoljstvo z doseženimi uspehi, neumorno iskanje novih in novih poti za nove in nove uspehe in zmage ob istočasnem železno doslednem zasledovanju našega svetlega smotra: živ stik s konkretnim razvojem in ustvarjalno poseganje v razvoj.«

Boris Kidrič je terjal od vseh vodstev organizacije Osvobodilne fronte, da zagotavljajo nenehno razvoj aktivna in trajno rast politične zavesti množic s tem, da bodo člani stalno analizirali lastno delovanje in obravnavali načelna stališča vodstva osvobodilnega gibanja. Hkrati morajo doseči, da bodo informacije o dogajanju doma in v svetu prišle do vsakega borca in člana OF. Veliko število študijskih in političnih sestankov, veliko število publikacij, časopisov in informacij iz tega časa dokazuje, da ni ostalo le pri stališčih. Osvobodilni boj je bil čas najgloblje politizacije slovenskega ljudstva.

Politični delavec v družbi, ki gradi socializem, ostaja po Kidričevih besedah aktivist ljudskih množic. Ostati mora živo nasprotje politiku meščanskih strank. Ne obrača se na ljudstvo z demagoškimi obljubami, da bi si zagotovil oblast nad njimi, pač pa jih opozarja na naloge, ki so pred njimi. Neposredno po osvoboditvi je Boris Kidrič govoril: »Mi ne dajemo nikakih obljub. Nasprotno, mi pravimo: povojno stanje je težko stanje in ne bo še kmalu dobrih gospodarskih prilik... Namesto obljub... dajemo trdno zavest, da je ljudstvo tisto, ki vlada. Pozivam vas, da se svojih pravic zavedate, da po svojih pravicah posežete, da našo javno stvar napravite za svojo ljudsko stvar.« Odklanjal je vsako misel na to, da bi se Osvobodilna fronta oblikovala kot »državna partija«. OF mora ostati in postati središče ljudskega udejstvovanja, nuditi mora ljudskim množicam in posameznikom vse, kar zahteva politično razgiban državljan. Biti mora visoka politična šola ljudskih množic, razviti se mora v najbolj dinamično silo našega javnega življenja.

(Iz govora predsednika ZKS Franceta Popita na proslavi 60-letnice rojstva Borisa Kidriča, 10. aprila 1972)

je, torej dve organizaciji, izmed katerih prva združuje starejše pokolenje, druga pa mlajše. Članstvo prve je že enkrat branilo domovino, članstvo druge pa bi ob možnem napadu nosilo največje breme vojne.

Kot vse druge proslave bo tudi ta imela slavnostni del in kulturni program, zatem pa bo prosta zabava. V prvem delu bo govor vidnega družbenopolitičnega delavca, prihod kolon iz občin in podobno. Po občinah bodo namreč ustanovili enote, ki bodo nosile ime enot, katerim je občina podarila domovino. Te enote bodo seveda sestavljene iz pripadnikov različnih organizacij, med katerimi bodo tudi nekdanji borci ter pripadniki sedanjih partizan-

skih enot. Enote bodo šle po poteh nekdanjih partizanskih enot in se bodo nazadnje zbrale na prireditvenem prostoru.

Prireditelji nameravajo organizirati resnično partizansko proslavo. To bodo poskusili doseči s primernim kulturnim programom in s posebno skrbjo za borce, udeležence proslave. Ti se bodo zbrali na večji jasi, ki bo primerno urejena. Tam bodo prireditelji poskrbeli za zabavo in pogostitev v skladu s tradicijami.

V skladu z izkušnjami pa tudi lahko pričakujemo, da bo organizacija proslave na dostojni višini ter da bo v primerjavi s prejšnjimi precejšen napredek. MP

besede in dejanja

»TO PA NI MOJA STVAR«

»Ko se takole pogovarjaš s kakšnim direktorjem, članom ZK, kaj hitro ugotoviš, kako preprosto si pravzaprav predstavlja vlogo in naloge komunista. Če ga vprašaš, kaj je naredil uveljavljanje in krepitev ZK v svoji delovni organizaciji, kar stmi. Kmalu ti je jasno, da to ni njegova stvar, saj so za take reči v podjetju zadolženi drugi ljudje, se pravi zlasti sekretar osnovne organizacije, pa tudi ostali predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Njegova domena so pač poslovne zadeve, dobro gospodarjenje in skrb, da bodo delavci vsak mesec pravočasno dobili osebne dohodke. Za utrjevanje in razmahnitev ZK pa se naj brigajo drugi! Čeravno je

tudi on komunist in še na vodilnem delovnem položaju.« To je na zadnji seji sekretariata CK ZKS med drugim omenil sekretar komiteja mesne konference ZKS v Ljubljani Vinko Hafner.

DELO — 8. IV. 1972

ZASTAVA JE SAMO ENA

Kot Zveza komunistov moramo biti zelo jasni in nositi v svojih rokah zastavo v boju proti socialnim razlikam. Ta zastava pa je ena sama, pod njo naj Zveza komunistov v celoti krene v boj proti vsem neupravičenim socialnim razlikam, neupravičenemu bogatstvu, zlorabam, prazninam v našem sistemu, kriminalu, neodgovornosti in korupciji. Zoper to mora biti namerjen glavni udar Zveze komunistov Jugoslavije.

Iz govora STANETA DOLANCA na seji CK ZK Črne gore

NEIZRABLJENI KREDITI

Ceprav je Mednarodna banka za obnovo in razvoj iz Washingtona neuradno zvišala kvoto kreditov, ki jih Jugoslavija lahko uporabi, do 100 milijonov dinarjev, v fiskalnem letu 1971/72 ni bil sklenjen nobeden dogovor. Da bi izkoristili vsaj del kreditov, se sedaj dogovarjajo o omrežju visoke napetosti elektrogospodarstva.

Sami smo torej krivi, če letošnja kvota kreditov ne bo izkoriščena pred koncem fiskalnega leta, čeprav smo načeloma zelo zainteresirani za to.

Ekonomska politika — 3. IV. 1972

REPREZENTANCE

Kaže, da bomo le ukinali našo staro navado, da vsak uspešno opravljen posel končamo z bogatim kosilom in zalijemo

z dobro kapljico ter da se po gostitvi, namesto da bi plačali, samo podpisemo na račun.

V sindikatu razmišljajo o tej »navadi«, ki nudi velike možnosti raznih utižanj in podtikanj. Hkrati pripravljajo predlog, naj bi ukinali sklade za reprezentanco, ko gre za domače partnerje in aranžmaje.

Politika ekspres — 4. IV. 1972

ZAPRLI SO ZDRAVNIKA

Zato, ker je pretekli teden odklonil cepljenje občanov sremske vasi Veliki Radenci, so dr. Mihaila Kuperja odstavili z njegovega službenega mesta in uvedli proti njemu disciplinski postopek.

Zvedeli smo, da so dr. Kuperja tudi zaprli.

Večernje novosti — 6. IV. 1972

● Izvršni svet Slovenije je sprejel svoj akcijski program in program republiških upravnih organov v zvezi s sklepi 3. seje konference ZKS o socialnem razlikovanju. Izvršni svet bo zagotovil, da bodo vsi republiški upravni organi uskladjali svoje operativne programe s sprejetim akcijskim načrtom. Osnutek republiškega zakona o notranjih zadevah uveljavlja več pomembnih značilnosti in enotnosti organov za notranje zadeve. Sprejeli so tudi predlog začasnega zakona o narodni banki Slovenije, s katerim se določa, da narodna banka Jugoslavije, centrala v Ljubljani, nadaljuje delo kot narodna banka Slovenije do sprejetja novega zakona. Izvršni svet se je strinjal s predlogom centralne narodne banke v Ljubljani za razporeditev republiške primarne emisije v višini 33 milijonov dinarjev, ki se sprosti s 1. aprilom 1972, ni pa se strinjal s sklepom narodne banke Jugoslavije glede dinamike sproščanja primarne emisije. Sklenil je, da bo zahteval sklic medrepubliškega komiteja za monetarna vprašanja. Za priznavalnine borcem za leto 1972 so razdelili 44 občinam dopolnilna sredstva v višini 6.380.000 dinarjev.

Vietnamska razglednica: iz ameriških letal dežujejo bombe... Koliko časa še?

● V Sloveniji bodo 26. aprila na svečani seji republiške konference SZDL Slovenije podelili 20 priznanj Osvobodilne fronte slovenskega naroda za leto 1972. Žirija za podeljevanje priznanj OF je dobila 54 predlogov, na seji izvršnega odbora in predsedstva republiške konference SZDL pa so se strinjali s predlogom, da prejme odličja 17 posameznikov in tri organizacije.

● V londonski bolnišnici Saint George je po kratki, toda težki bolezni umrl član federacije, ugledni revolucionar, politik, diplomat in narodni heroj Vladimir Popović. Rodil se je leta 1914 v Brčeli pri Crmnici v Črni gori. Od leta 1929 je sodeloval v naprednem mladinskem gibanju, udeležil se je španske državljanske vojne. Leta 1941 je odšel v partizane in aktivno pripravljati oboroženo vstajo, ter imel tudi v narodnoosvobodilni borbi odgovorna mesta. Po vojni je bil veleposlanik v SZ, pomočnik ministra za zunanje zadeve, veleposlanik v ZDA, veleposlanik na Kitajskem. Od leta 1963 je bil predsednik odbora za zunanje zadeve in mednarodne stike zveze skupščine. Od leta 1967 do 1970 je bil glavni tajnik predsednika republike. Pokojni Vladimir Popović je bil odlikovan z redom narodnega heroja Jugoslavije in številnimi drugimi visokimi odlikovanji.

● V Moskvi so podpisali sovjetsko-jugoslovanski protokol o gospodarskem sodelovanju do leta 1975. Obseg poslova s Sovjetsko zvezo bo znesel štiri milijarde dolarjev. Sovjetska stran bo zagotovila naši industriji surovine, dala bo kredite, blagovna menjava bo občutno večja — blizu 800 milijonov dolarjev letno. Sovjetska zveza je sprejela jugoslovansko ponudbo, da bi zgradili tovarne lahke industrije v Sovjetski zvezi: nekaj tovarn za obutev, tekstil in pohištvo, dva hotela in opremili vrsto samopostrežnih trgovin v Sovjetski zvezi.

● Zvezni inšpektorji trdijo, da so za kršilce zakona o zamrznjenih cenah preizkušnje kazni in da organi, ki razpravljajo o kršilcih, preveč ugotavljajo vzroke in iščejo opravičila, da kršilce predpisov oproščajo. Po podatkih zvezne tržne inšpekcije so do 10. februarja tržni inšpektorji izročili javnim tožilstvom 440 prijav zaradi kršitve predpisov o zamrznjenih cenah. Večinoma so bila to gostinska in trgovska podjetja

in v nekaterih primerih je šlo za velike vsote, ki so si jih neupravičeno hoteli prilastiti kršitelji zakona. Toda čeprav gre za majhno število prijav — 440, kajti kršiteljev je mnogo več, pa so tožilstva že pri prvem pregledu prijav oprostil 250 prijavitelcev. Sodišča so v BiH izdala 15 sodb in zanimivo je, da so bile vse sodbe oprostitelne. V Makedoniji so sodišča izdala 8 sodb, med njimi 3 oprostitelne. Kazni, ki so jih izrekla sodišča pa so bile od 2.000 do 10.000 za podjetja in od 300 do 500 dinarjev za odgovorne osebe. Inšpektorji trdijo, da so te kazni zelo mile v primerjavi s koristmi, kakršne so imela podjetja, ki so kršila zakon.

● Zvezni sekretar za zunanje zadeve Mirko Tepavac je bil na uradnem obisku v Siriji in Libanonu. V pogovorih je bilo izraženo zadovoljstvo z dosedanjim sodelovanjem med Jugoslavijo, Sirijo in Libanom ter poudaril, da je treba sodelovanje še razširiti in imeti rednejše in tesnejše stike zlasti na političnem področju. Ugotovili so tudi poslabšanje položaja na Bliznjem vzhodu ter v zvezi s tem opozorili na povezanost evropske in sredozemske varnosti ter pozitivno ocenili okrepljeno zanimanje evropske in sredozemske varnosti Bliznjem vzhodu. Zavzeli so se za širšo podporo Cipru kot neuvrščeni državi, zlasti zato, ker je na zelo občutljivem območju.

● Ciprski predsednik Makarios je v javni izjavi predlagal začetek pogovorov med predstavniki grške večine in turške manjšine na otoku za rešitev tradicionalnih sporov med obema narodnostima. Makarios se v izjavi sklicuje na stališče ciprske vlade, po katerih je rešitev ciprskega vprašanja možna samo na pogajanjih in v mirovnem ozračju, ne pa z nasiljem. Nadškof izraza tudi pripravljenost pogajati se o odpravi vojaških postojank obeh strani na otoku, o skrčenju oboroženih sil in o postopni splošni razorožitvi.

● Predsednik romunskega državnega sveta Ceausescu je bil na petdnevem uradnem obisku v Egiptu. Znano je, da so se bili odnosi med Kairo in Bukarešto zelo ohladili po 5. juniju 1967, ko Romunija kot edina socialistična država v Evropi ni hotela prekiniti diplomatskih odnosov z Izraelom. Sčasoma sta obe strani spoznali, da jima slabi odnosi samo škodujejo. Romunija je obsodila izraelsko agresijo in se zavzela za izvajanje resolucije. Varnostnega sveta z dne 22. novembra 1967. Egipt pa se je tudi počasi odpiral in izmenjal poslanice z Bukarešto.

● Podpredsednik vlade in obrambni minister DR Vietnam general Giap je vietnamsko prebivalstvo pozval, naj izpolni obljubo, ki jo je dal predsedniku Ho Si Minhu, in izbojuje popolno zmago nad sovražnikom. Giap je izrazil zadovoljstvo nad velikimi uspehi, ki jih je doseglo vietnamsko ljudstvo v boju proti barbarski politiki vietnamske vojske.

● Policija v Melbournu išče »jugoslovanske ekstremiste« po eksploziji bomb v posvetovalnem centru za priseljenice in v dveh stanovanjih v Melbournu. Ena eksplozija je uničila pritličje tega centra, kjer je bila jugoslovanska modna razstava. Prva eksplozija je bila v središču Melbournu, drugi dve pa sta poškodovali stanovanji v bližnjih predmestjih.

Revni proti bogatim

V čilskem glavnem mestu Santiago de Chile bo od 13. aprila do 19. maja izredno pomembno mednarodno srečanje: tretja svetovna konferenca o trgovini in razvoju UNCTAD. Na konferenci bo sodelovalo kakih tri tisoč predstavnikov iz različnih držav vseh celin, med njimi tudi Jugoslavija. Prav naša država je v zadnjem času storila vse, da bi to srečanje, na katerem naj bi »revni« izdelali nov program svojih odnosov do »bogatih«, čimbolj uspelo.

O naših stališčih na tretji svetovni konferenci UNCTAD so že razpravljali v zvezni skupščini, na raznih mednarodnih potovanjih naših uradnih predstavnikov smo jih že poprej usklajevali z drugimi prijateljskimi deželami.

Naša delegacija se bo v čilskem glavnem mestu zavzemala predvsem za nadaljnje uveljavljanje in razširitev splošne sheme ugodnosti (tu gre za razne carinske in druge gospodarske ter trgovinske olajšave v odnosih z razvitimi državami, predvsem z ZDA in Evropsko gospodarsko skupnostjo) ter za to, da bi sprejeli načela o industrijskem sodelovanju in prenašanju tehnologije iz bolj razvitih v manj razvite države. Vrh tega se bo Jugoslavija zavzemala še za ureditev mednarodnega financiranja in položaja v svetovnem denarnem sistemu, tako da bi svet dobil bolj pravičen mednarodni denarni sistem (ob sodelovanju vseh, ne le razvitih držav).

Seveda si bo Jugoslavija tudi prizadevala, v skladu s svojo neuvrščeno politiko, da bi čimbolj razvila industrijsko sodelovanje z manj razvitimi državami, predvsem s tistimi, ki sestavljajo tako imenovano »skupino 77«.

Skratka, pomagali bomo pri ustvarjanju skupne strategije manj razvitih držav oziroma držav v razvoju do »bogatih« industrijsko razvitih držav. Ta strategija pa naj bi temeljila na enakopravnosti, pravičnosti odnosov, ne pa tako kot se je zvečine dogajalo doslej, na podrejenosti in večkrat izkoriščevalskem razmerju. Države v razvoju naj bi torej ne bile več pripravna surovinska baza za industrijske države, niti ne berači, ki pobirajo drobtine z mize bogatašev, ampak naj bi postale enakopravni partnerji v svetovnih tokovih.

Današnji svet ni namreč razslojen in razdeljen samo politično ali vojaško, ampak tudi — in to je v bistvu pravi smisel razdeljenosti sveta — gospodarsko in industrijsko. Ideološka raznolikost sveta je namreč pravzaprav samo navidezna, v resnici gre namreč za mnogo več: gre za to, da v zdajšnjih svetovnih razmerah postajajo bogate države še bogatejše, revne države pa še revnejše.

Tako imamo po eni strani opravka z dvema tradicionalnima svetovnima velesilama, Sovjetsko zvezo in Združenimi državami, ki si vsaka s svoje strani prizadevata za pridobitev političnih ter z njimi tesno povezanih gospodarskih vplivov v svetu. Nato se na svetovnem prizorišču pojavlja tudi politično bolj povezana Zahodna Evropa, razširjena iz

šesterne Evropske gospodarske skupnosti v Evropo deseterice, z močnim industrijskim, tehnološkim in znanstvenim potencialom, ki se je že začela prizadevati za uveljavitev in razširitev svojega vpliva na drugih zemeljskih meridianih — predvsem pa tam, kjer te možnosti so, v tako imenovanem »tretjem«, nerazvitem svetu, v Afriki, Aziji in Latinski Ameriki. Naposled je tu četrta svetovni politični center, Japonska, ki so ji državne meje že davno postale preveč utesnjene za njen veliki industrijski in tehnološki razvoj. Peti politični center, Kitajska, je v bistvu še vedno dežela v razvoju, tako da njeni diplomatski uspehi na mednarodnem prizorišču pogosto niso v pravem razmerju z njeno notranjo gospodarsko močjo — in se prav zato skuša tesneje povezati z industrijskimi velesilami, predvsem z ZDA in Japonsko.

»Tretji svet«, dežele v razvoju, so tako postale nekakšno »odprto lovišče« velikih svetovnih gospodarskih centrov — katerim so potrebne za večji gospodarski razmah. Potreba je torej obojestranska: »bogatim« potrebujejo »revne« — njihovo še nenasičeno tržišče, njihova še neizčrpana naravna bogastva, njihovo številno delovno silo; »revni« pa potrebujejo »bogate« — njihove industrijske izkušnje, tehnološke dosežke, finančno moč. Potrebe enih in drugih je zato nujno uskladiti in sicer tako, da se bo prepad med razvitimi in nerazvitimi nenehno manjšal in končno pripekljal do pravičnejšega sveta blagostanja za vse. Zato so kajpada potrebni veliki napori, potrebno je odstraniti številne ovire, ki jih v teh prizadevanjih poraja zdajšnja razdeljenost sveta.

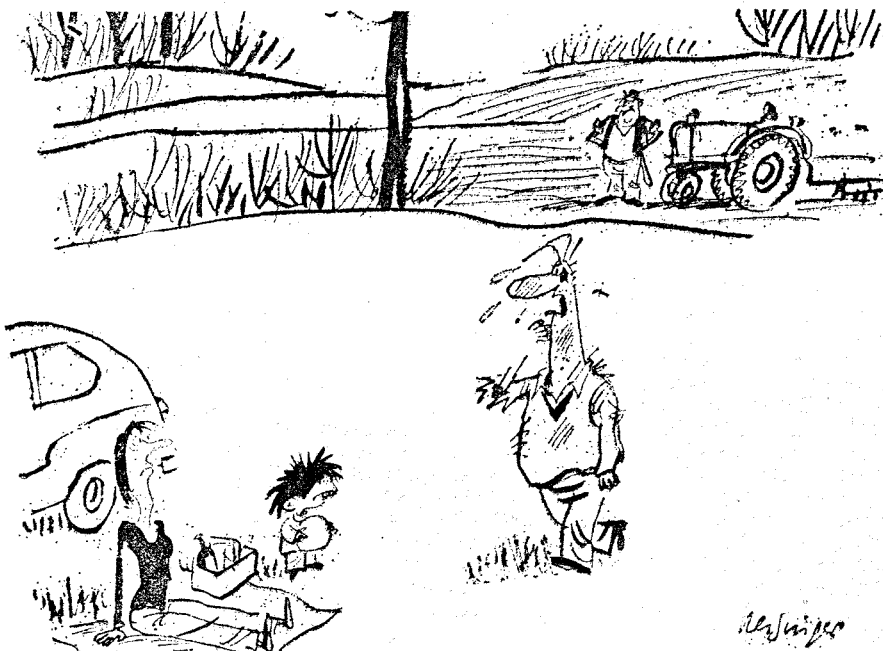
Nedvomno obstaja v taboru nerazvitih držav določena neenotnost, do katere je prišlo zaradi njihovega poprejšnjega različnega političnega razvoja. Tako se stališča afriških in latinskoameriških držav do odnosov z razvitim svetom v marsičem razlikujejo: »črna celina« je namreč bila — in je še vedno — močno navezana na razviti evropski Zahod, za katerega je bila pripravno surovinsko zaledje, medtem ko je bila — in je pogosto še vedno — »zeleni celina«: naravno zaledje Združenih držav. Nekateri zato omenjajo, da bi neenotnost afriških in latinskoameriških držav lahko povzročila neuspeh tretje svetovne konference UNCTAD, kar pa je težko verjeti. Cilj enim in drugih je namreč isti: priboriti si pravičnejši prostor pod soncem.

Prav tako nekateri omenjajo možnost, da se bodo aprila in maja v Santiagu de Chile spopadle kitajska in vzhodnoevropske delegacije in sicer za politični vpliv v deželah v razvoju. Tu je mišljena predvsem Afrika, kjer si je LR Kitajska v zadnjih letih pridobila precejšen vpliv, tako v Tanzaniji in Zambiji (tu gradi pomembno železniško progo, ki naj bi deželi razbremenila odvisnosti od portugalskih kolonialnih oblasti) kot v Mavretaniji (Kitajci gradijo v Nuakšotu, mavretanski glavni mestu, največje пристanišče na zahodnoafriški obali), Alžiriji, Gvineji, Somaliji in še kje. Toda po vsej verjetnosti v Santiagu ne bo šlo dlje od besednega dvoboja, saj je tako v kitajskem kot v vzhodnoevropskem interesu, da se nerazvite države z vseh treh celin »tretjega sveta« — Azije, Afrike in Latinske Amerike — čim bolj osamosvojijo nasproti razvitemu svetu.

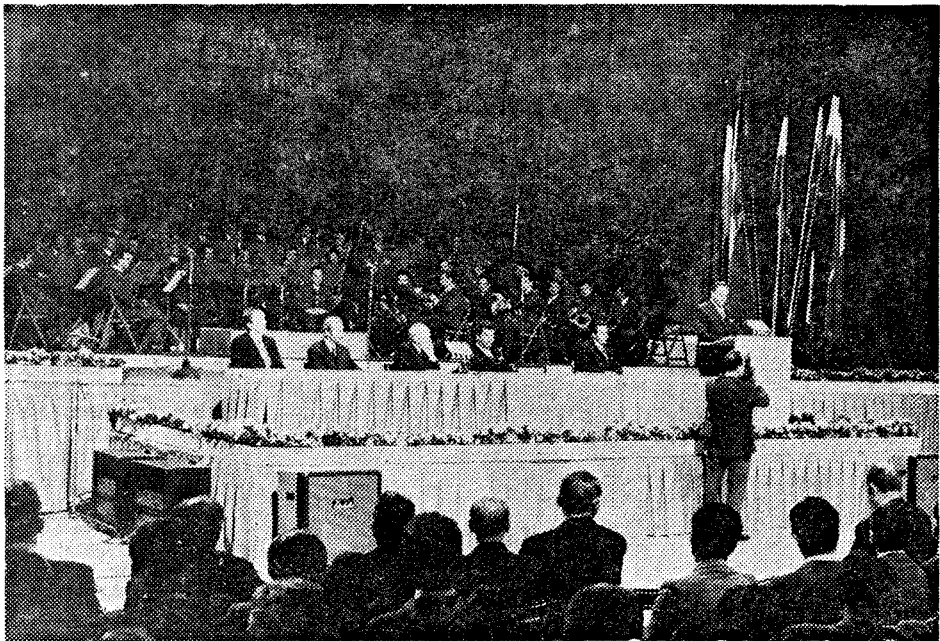
»Revni« pričakujejo od tretjega UNCTAD v čilskem glavnem mestu veliko. A da bi to dosegli, je seveda potrebna dobra volja in pripravljenost tudi s strani »bogatih«, ki bodo morali slej ko prej priznati, da je čas že davno prerasel nekdanje izkoriščevalske kolonialne odnose in da je treba pravično sožitje vseh, bogatih in revnih, če naj bo ta svet, ki ga neenakopravna razmerja in nerešena nasprotja pehajo v vedno nove spopade, nekoč res svet miru in blagostanja.

KOMENTATOR

VSATK TEDEN ENA...

»Zakaj te je mahnil?«
»Ne vem... Rekel sem mu, kako se veselimo, ker imamo za vikend še vedno lepo vreme brez dežja.«

V ponedeljek zvečer je bila v mali dvorani hale Tivolj v Ljubljani osrednja slovesnost ob 60-letnici Kidričevega rojstva, na kateri je o pokojnem mislecu, revolucionarju in državniku Borisu Kidriču govoril predsednik Zveze komunistov Slovenije tovariš France Popit. Slo je pravzaprav za slovesno sejo splošnega zbora, kateri so prisostvovali še: poslanci vseh zborov skupščine socialistične republike Slovenije, predstavniki Zveze komunistov, Socialistične zveze delovnega ljudstva, Zveze združenj borcev NOV, Zveze sindikatov in Zveze mladine Slovenije, nosilci spomenice 1941, predstavniki zveznih državnih organov, drugih republik in pokrajin, delegacije občin, samoupravnih skupnosti in društev. V kulturnem delu slovesnosti so sodelovali: akademski pevski zbor »Tone Tomšič« pod vodstvom Marka Muniha z »Zdravico« Ubalda Vrabca in »Jutri gremo v napad« Janeza Kuharja, Partizanski invalidski pevski zbor pod vodstvom Radovana Gobca s pesmimi »Bratje le k soncu svobodi«, »Svobodna Slovenija« in »Zapojmo slovespev« Pavla Sivica, otroški zbor osnovne šole »Borisa Kidriča« pod vodstvom Vide Varga s pesmijo Radovana Gobca »Moj očka je v hosti partizan« ter pihalni orkester Milice pod vodstvom Jožeta Hriberška z uverturo Bojana Adamiča »4.julij« in simfonično pesnitvijo Marjana Kozine »Bela Krajina«, vsi skupaj pa so izvajali »Hej, Slovani« in »Internacionalo«. Spored so povezovali člani slovenskega narodnega gledališča Majda Potokar, Polde Bibič in Danilo Benedičič. Tako lahko zapišemo, da je bila ta osrednja slovesnost, posvečena spominu Borisa Kidriča, tudi veliko kulturno doživetje, na kateri je znova triumfirala partizanska melodika.

Foto: Sveto Busić

Nove pobude na področju revolucionarnih tradicij

Negovanje in utrjevanje revolucionarnih tradicij sodi že vrsto let med najpomembnejše dejavnosti ZZZ NOV Slovenije. Dokajšnji uspehi na tem področju, doseženi v preteklih letih, dokazujejo, da je delo pravilno usmerjeno. Toda hkrati z uspehi so se pojavile tudi pomanjkljivosti in napake. Ni namreč bilo enotnega izvajanja jasno začrtanega programa. In če se ozremo nazaj ter objektivno ocenimo opravljeno delo, bomo nedvomno videli dobre rezultate prizadevanj in naporov dela

udeležencev NOB, vmes pa tudi praznine.

Ena od bistvenih pomanjkljivosti pri dejavnosti na področju negovanja in utrjevanja revolucionarnih tradicij in hkrati čuvanja pridobitev narodno-osvobodilne borbe je bila v tem, da je kljub mnogim naporom in prizadevanjem, da bi prenesli izvajanje nalog na tem področju na vse družbeno-politične organizacije, ostalo težišče vsega dela v glavnem le na organizacijah ZZZ NOV oziroma njihovem članstvu. Zato nam ni uspelo v zadostni meri prenesti dejavnosti na tista področja, ki lahko najbolj vplivajo na mišljenje ljudskih množic. Pri tem gre za filmsko ustvarjalnost, za radijske in televizijske oddaje, za tisk, gre pa tudi — in to predvsem — za bolj sistematično prenašanje naše revolucionarne dediščine na mlado generacijo, in to ne samo v šoli, marveč tudi prek vseh sredstev javnega obveščanja.

Kakšni pa so obeti za prihodnost? V odgovoru na to vprašanje moramo predvsem z zadovoljstvom ugotoviti, da je nedavna skupna seja predsedstva republiškega odbora ZZZ NOV in republiške konference ZM Slovenije nakazala jasnejšo smer, sprožila nove pobude in zagotovila, da bo v prihodnje mlada generacija z negovanjem tradicij NOB odločneje stopila na oder današnjega življenja in družbenih dogajanj. Na tej seji so predstavniki ZMS spregovorili prav v pogledu naših revolucionarnih tradicij mnogo spodbudnih besed, na primer:

»Mladi generaciji je naša revolucija nedvomno šola, iz katere se mora učiti. Razvijanje tradicij ni samo sebi namen, ampak je eden od ciljev idejnega opredeljevanja mladih za to, da bodo sposobni biti nosilci samoupravnega socializma in da bodo znali našo družbo voditi naprej na revolucionarnih načelih. To je smisel negovanja revolucionarnih tradicij. Ne gre samo za revolucionarno obdobje od 1941. do 1945. leta. Zajeti moramo vsa revolucionarna dogajanja pri nas. Revolucija se je nadaljevala tudi po 1945. letu — z mladinskimi delovnimi akcijami, potem v letu 1948 ob političnem pritisku Sovjetske zveze na Jugoslavijo, in se nadaljuje tudi v današnjem času. Revolucija je torej živa in v tej živi revoluciji moramo živo razvijati tradicije. Če bomo samo s spominskiimi obeležji prikazovali tradicije, potem to ne bo prav.

Razvijanje tradicij naše revolucije je naloga celotne družbe in vsakega posa-

Pogumna beseda odbora koroških partizanov

V petek, 7. aprila, je bila v Ljubljani šesta redna skupščina osrednjega odbora koroških partizanov. Poleg članov in delegacij področnih odborov so se je udeležili tudi gostje, predstavniki republiškega odbora ZZZ NOV. Zveze prostovoljcev-borcev za severno mejo 1918—1919, Zveze koroških partizanov iz Celovca ter primorskih občin.

Iz uvodnega poročila predsednika ing. Pavleta Zaucerja-Matjaža, ki je bilo izčrpno in dokaj obširno, lahko posnamemo, kaj vse je naredil osrednji odbor skupaj s področnimi v zadnjih petih letih, kolikor jih je preteklo od ustanovitve osrednjega odbora.

Tudi osrednji odbor koroških partizanov je bil ustanovljen v času, ko se je RO ZZZ NOV Slovenije odločil za novo obliko dela, za odbore enot in služb v okvirih ZB. Kasnejši razvoj je dokazal, kako je taka oblika lahko uspešna in koristna in da bi bilo veliko bolje, če bi jo bili vpeljali že zdavnaj prej. Prav primer dela osrednjega odbora koroških partizanov to tudi odločno dokazuje. Zato pomeni vsem, ki delajo v obdobju, posebno priznanje izjava iz pozdravnega govora tovariša Franca Vrhovška, sekretarja republiškega odbora ZZZ NOV, ki je dejal: »V začetku, takoj po ustanovitvi odbora, je bilo nekaj dvomov o tem, če je odbor potreben ali ne. Zdaj pa vidimo, da so bili dvomi posem odveč, saj je odbor s svojo plodno in vsestransko dejavnostjo dokazal svojo upravičenost.«

V preteklem razdobju so nekateri

pri nas glede koroškega vprašanja zastopali stališče, da je Koroška za Slovence z mirovno pogodbo dokončno in za vedno izgubljena in da je samo še vprašanje časa, kdaj bo tam izginil zadnji Slovenec. V takem vzdušju so ti isti krogi jugoslovansko politiko dobrih sosedskih odnosov z Avstrijo gradili na popolnem odrekanju podpore naši manjšini. Taka stališča so se izkazala za neprimerna in jih je naša javnost zavrnila. V zadnjih letih se je pri nas v skladu z našim splošnim družbenim razvojem uveljavila množična dejavnost v podporo slovenski manjšini na Koroškem v njenem boju za človeške pravice, v okvirih avstrijske ustave in mirovne pogodbe. Bolj določno rečeno, za uveljavitev 7. člena avstrijske državne pogodbe.

Na tej podlagi lahko ocenjujemo dejavnost odbora koroških partizanov. Zaucerjevo poročilo je zajelo dolgo vrsto akcij odbora, ki so imele za cilj obujanje revolucionarnih tradicij skupne profitaistične borbe Slovencev in Avstrijcev zoper fašizem in za splošne človeške vrednote, ki jih zajema tudi ustanovna listina Združenih narodov. K temu cilju so bile usmerjene številne proslave, razni izleti, sodelovanje na raznih področjih itd. Marsikje je prav odbor kot prvi in edini sprožil pobudo za raznovrstne oblike sodelovanja.

Vsa ta dejavnost odbora je skupaj z dejavnostjo vse napredne slovenske javnosti in seveda tudi z naraščajočo odločnostjo koroških Slovencev ter ob podpori poštenih Avstrijcev prispevala k večjemu razumevanju Avstrije za manjšinska vprašanja. Tako je zdaj upanje, da bodo v kratkem uredili nekatera bistvena vprašanja, veliko večje, kot je bilo pred leti. Merilo za uspešnost rešitev pa je edino zadovoljstvo prizadetih, to je koroških Slovencev.

Posebno razveseljivo pa je tudi to, da mladina kaže veliko zanimanje za boj koroških Slovencev in da tesno sodeluje z nekdanjimi partizani na vseh področjih.

Med akcijami, ki jih ima odbor v načrtu, tako da jih izpelje sam ali pa v sodelovanju z drugimi, je nekaj zelo pomembnih. Znano je, da je akoja za zbiranje denarja za šolo v Cerknem že blizu uspešnega konca. Po predlogu odbora naj bi akcijo nadaljevali z zbiranjem sredstev za kulturni dom koroških Slovencev, ki naj bi stal v Celovcu.

V zvezi s proslavami obletnice ustanovitve »Nezavisne države Hrvatske«, ki jih pripravljajo nekdanji in sedanji ustaši v nekaterih krajih ob jugoslovanski meji, naj bi delegacija nekdanjih partizanov vložila pri pristojnih avstrijskih oblasteh protest. Prav tako naj bi protestirali, ker avstrijska vlada še vedno ni dovolila svojim državljanom, nekdanjim partizanom, sprejetje jugoslovanskih oblikovanj, podeljenih lani in letos. Po drugi strani pa lahko avstrijski državljani nosijo nekatera nacistična odlikovanja.

Kot je znano, odbor izdaja tudi svoje glasilo: Vestnik odbora koroških partizanov. Ta revija je zrasla kljub skromnosti prav zaradi pravilne usmeritve v nekakšen naš list za koroške zadeve. Zato ga naročajo tudi mnogi drugi, ki niso člani ZB. V njem so tudi prispevki, ki imajo znanstveno vrednost, posebno iz zgodovine odpora proti nacizmu, ki zaradi poveljnih razmer ni raziskana niti toliko, kot je v jugoslovanski Sloveniji.

Odbor koroških partizanov zelo tesno sodeluje z Zvezo koroških partizanov, kar je razumljivo. Zato je njen predsednik Karel Prušnik-Gašper posvetil precejšen del svojega pozdravnega govora delu Zveze. Povedal je med drugim, da je zveza zaprosila za sprejem v FMAC in da bo sodelovala pri proslavi 400-letnice slovenskih kmečkih uporov. Dne 28. maja bo srečanje nekdanjih partizanov s Svinje, 8. oktobra pa romanje na Robež, kjer se je 25. avgusta 1942 spopadel Kranjčev bataljon I. grupe odredov z nacisti.

Skupščina se je končala s poročilom o gmotnem poslovanju. Odbor ni uresničil vseh načrtov glede zbiranja denarja zaradi splošnih težav. Sledile so volitve novih članov osrednjega odbora. Za predsednika je bil znova izvoljen ing. Pavle Zaucer-Matjaž, s čimer je dobil priznanje za svoje dosedanje uspešno delo.

MP

SPOROČILO O PARTIZANSKI SPOMENICI 1941

Zvezni sekretariat za delo in socialno politiko
sporoča

nosilcem partizanske spomenice 1941, naj se obračajo nanj (zvezni sekretariat za delo in socialno politiko, Beograd) zaradi uveljavljanja pravic po »zakonu o pravicah nosilcev partizanske spomenice 1941« (Uradni list SFRJ št. 60 1970). Nosilci partizanske spomenice, ki imajo po 1. januarju 1971 drug naslov, naj to sporočijo službi družbenega knjigovodstva, podružnica 608 v Beogradu, Knez Mihajlova 36. Podatki o spremembi naslova morajo vsebovati: ime in priimek, očetovo ime, številko partizanske spomenice 1941, naslov bivališča (kraj, mesto, ulica in hišna številka) in številko pošte. Prav tako je treba, da v prihodnje vsak nosilec spomenice vselej pravočasno sporoči spremembo svojega naslova zveznemu sekretariatu za delo in socialno politiko.

ZOBOZDRAVSTVENIM DELOVCEM, UDELEŽENCEM NOB

Na stomatološkem oddelku vojne bolnišnice v Ljubljani bomo organizirali dvodnevni seminar za vojaško zobozdravstvo. Seminar bo v dneh 11. in 12. maja t. l. v Ljubljani.

V času seminarja bi radi organizirali tudi srečanja z zobozdravstveniki, dentisti, zobnimi tehniki, instrumentarkami in vsemi drugimi, ki so delali v partizanskih enotah in odredih v Sloveniji na področju organizacije in strokovnega dela v zobozdravstvu. Zato prosimo vse udeležence NOB s področja zobozdravstva, da nam čimprej pošljejo naslove na naslov našega oddelka.

Stomatološki oddelk vojne bolnišnice
LJUBLJANA 61000
Prešernova c. 25

KOČEVJE

PREDPISI O KATASTR- SKEM DOHODKU - OVIRA ZA DRUŽBENO PODPORO

V kočevski občini je deležno družbene podpore 132 udeležencev NOV. To so predvsem ljudje s podeželja. V samem Kočevju in bližnji okolici prejema podpore le 10 borcev, kar je komaj 7,5 odstotka v vsej občini.

Najmanjša podpora na mesec lani je bila 150 din, največja pa 480 din (povprečje 284 dinarjev).

V občini je še zmeraj precej bivših borcev, ki ne prejema družbene podpore. Bivše borce v to silijo slabe gnotne razmere, zlasti spricho starosti, ker niso več sposobni za delo, da bi se sami preživljali. Upravni odbor sklada za borce pri občinski skupščini je pri obravnavanju prošenj za dodelitev podpor moral upoštevati katastrski dohodek prosihcev, lastnikov zemlje. Posamezni borci so lastniki slabo rodovitnih zemljišč, a predpisi o katastrskem dohodku (ki seveda ni istoveten z dejanskim dohodkom) onemogočajo, da bi prejimali družbeno podporo.

Za priznavalnino in zdravstveno varstvo je občina lani porabila 436.544 dinarjev. Letos so v ta namen namenili nekaj več (okrog 27 odstotkov). Tako bodo začeli dajati podpore nekaterim novim udeležencem, dosedanjim pa bodo podporo zvečali zaradi večjih življenjskih stroškov. VIKTOR DRAGOŠ

PTUJ

30-LETNICA USTANOVITVE LACKOVE ČETE

Skupščina občine Ptuj je sprejela spored letošnjih prireditev v proslavo 30-letnice ustanovitve slovenskogoriške (Lackove) čete in spominskih slovesnosti v počastitev zadnjega boja borcev te čete.

Sodelovali bodo vsi družbenopolitični dejavniki. Ze 3. marca je imel sejo tudi občinski odbor ZB NOV Ptuj in razpravljati o prireditvah, ki bodo v tem mesecu. Nosilci priprav in organizacije pa so: skupščina občine Ptuj, občinski odbor ZB NOV in občinska konferenca SZDL Ptuj. Na seji občinskega odbora ZB NOV Ptuj so ustanovili pripravljalni odbor aktivistov bivšega ptujskega okraja. Odbor sestavljajo: Simon Belšak, predsednik, Ivan Pau, tajnik, Miha Kolarič-Kostja, Fanika Fajh-Sava, Janez Fric-Vitez, Pavla Gajšek in Martin Zgeč, člani. Naloga odbora je, da popiše vse organizacije OF, jih opiše, ugotovi, kako so delovale, kakšna je bila njihova sestava itd. Poskrbeli bodo tudi, da bodo udeleženci osvobodilnega boja pisali spominske sestavke in kronike, sestavili sezname aktivistov, padlih in živih. Priredili bodo občasna srečanja, zlasti ob občinskih praznikih. Skrbeli bodo za ostarele in onemogle aktiviste. Predlagali bodo sprejetje domicila itd. C. P.

ILIRSKA BISTRICA

LETNI OBRAČUN

Na letni skupščini občinskega odbora ZB NOV Ilirska Bistrica je najprej poročal predsednik Jože Kirn o delu odbora v minulem letu dni. Poudaril je, da so navezali tesnejše stike z ljudmi na občini in v političnih organizacijah, manj stika pa so imeli z organi, ki neposredno urejajo zadeve udeležencev NOV in vojaških invalidov. Tej pomankljivosti se morajo v prihodnje ogniti.

V občini deluje 28 združenj, ki povezujejo večino borcev NOV in vojaških invalidov; teh je 2222 (članov ZB NOV in VVI, med njimi 659 žensk). V delovnem razmerju je 491 članov, upokojenih je 667, medtem ko se jih 1064 preživlja v kmetijstvu in drugih dejavnostih. Nekaj jih je tudi, ki jih borčevska organizacija še ni zajela.

Med razpravo so obravnavali večinoma zadeve, ki jih je urejal občinski odbor v minulem delovnem obdobju. Anton Simčič je razpravljal o tem, da še zmeraj ni priz-

nan status borca članom prekomorskih brigad. Opozoril je tudi na neurejene stanovanjske zadeve borcev; še zmeraj nekateri borci nimajo primernih stanovanj, posamezni pa so celo brez stanovanj, česar borčevska organizacija ne more urediti, čeprav dobiva v ta namen podporo od republike. Govorili so o otrocih nezaposlenih borcev in poudarili, da bi bilo treba poskrbeti povrh tega, da otroci borcev prejema študentske, naj bi ti mladi ljudje po šolanju tudi takoj dobili zaposlitev.

Sklenili so, da bodo pritegnili k sodelovanju druge politične organizacije, zlasti mladinsko, tako da se bo njihova dejavnost kar najbolj razširila.

Občinski odbor je z združenji tudi obravnaval naloge vseljudske obrambe.

P. NIKOLIČ

BEGUNJE

SPOMINSKO SREČANJE PRI GROBOVIH TALCEV

Ponoči od 30. na 31. marec 1942 so gestapovci v Begunjah odbirali talce in jih nato odgnali v bunker. Po vseh celicah je nastal hud preplah. Obsojeni na smrt so začeli prepevati revolucionarne pesmi in naročali so tovarišem, naj sporočijo njihovim svojcem zadnje pozdrave.

Zgodaj zjutraj so zašklopotali ključki v vratih na hodniku pred celicami. Jetniki v celicah so preplašeni čakali, ko so se odprla vrata. Gestapovci in esesovci so surovo tulili: »Los, los Banditen!« (Zganite se, banditi!) Na hodniku so zvrstili trideset talcev in jim zvezali roke na hrbtu. Nato so jih odgnali v Drago pred veliko jamo, skupni grob, k lesenim drogovi. Naproti je stalo v vrsti petnajst oboroženih esesovcev, policistov. Krvniki so takoj privezali prve tri talce k drogovi. Talci so vzklicali naj bi tisti, ki bi morda ostali živi, izročili pozdrave njihovim svojcem.

Po pet policistov je streljalo na posameznega talca. Kri je brizgala na vse strani. Trupla so sproti metali v jamo. Kri je tekla čez cesto v potok. Tega se vaščani v Begunjah še zmeraj spominjajo. Ustreljene talce, ki so še kazali znamenja življenja, so krvniki streljali še v tilnik.

Tone Dolinšek (ilegalno Habe), ki je bil uklenjen v verige noč in dan kar leto dni, je moral vse te strahote gledati. Med streljanjem so ga suvali v rebra, ga izsiljevali z zastraševanjem, da bi izdal svoje pravo ime, češ da bi lahko njegovim svojcem sporočili njegovo smrt. Tone je ostal neomahljiv, pripravljen, da ga bodo prav tako pahili v jamo kot druge tovariše. Stal je nem in ni pokazal nobenega čustva. Sele potem, ko so ga spet odgnali v zapor, so ga obile solze.

Dolinšek je v spomin na tridesetletnico strašnega dogodka v Begunjah 31. marca povabil svojo sestro Ivanko in svoja tovariša iz taborišča, Staneta Toplaka in Draga Stojkoviča, da smo skupno počastili žrtve v Dragi. Položili smo jim cvetje na grob in prižgali sveče. S. TOPLAK

LJUBLJANA-KOLEZIJA

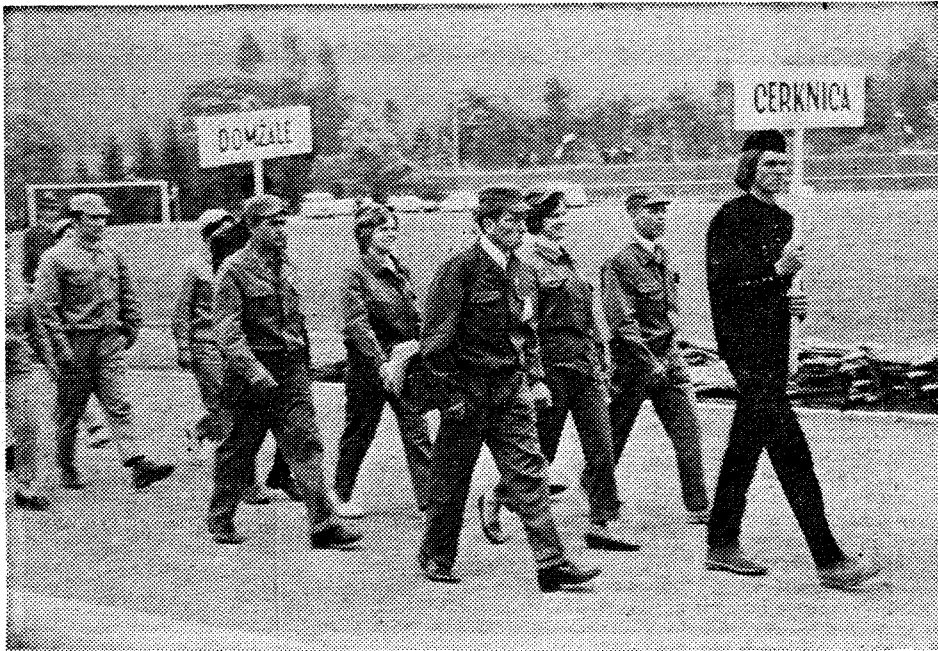
ODBOR JE DOBRO DELAL

Učeležba na zboru je bila lepa, kar kaže, da se članstvo živo zanima za naše delovanje. — Zbor je vodil predsednik Stepišnik. Najprej je Andrej Škerlavaj očrtal politični položaj po svetu v zvezi z Jugoslavijo. Predsednikovo poročilo je pokazalo, da je bil ves odbor s poverjeniki vred zelo delaven ter je izpolnil vse naloge.

Združenje ima okrog 380 članov. V minulem letu jih je 8 umrlo. Združenje je sodelovalo z združenjem Trnovo pri žalnih slovesnostih in proslavah.

Razprava je bila zelo živahna. Z navdušenjem so pozdravili predlog, naj tovariš Tito dobi drugič odlikovanje narodnega heroja.

Med drugim so sklenili, da jih bodo v tisku povabili, naj se pridružijo članstvu v združenju še nekateri tovariši, ki doslej niso člani. BRANKO

Cerkniška ekipa prve pomoči na lanskem republiškem prvenstvu

CERKNICA

PROGRAM ZRVS

Občinski odbor ZRVS v Cerknici je nedavno na rednem sestanku obravnaval uresničevanje svojega programa. Na prihodnji seji pa bodo obravnavali natančneje priprave na orientacijske pohode. Pohode bodo pripravila krajevna združenja, začeli pa se bodo 18. t.m. — Občinski odbor je naročil vse potrebno strokovno gradivo pri Partizanski knjigi.

JLA jim je že ponudila pomoč pri urejanju programa, predvsem pri sestavi orientacijske poti in določitvi kontrolnih mest.

CIVILNA ZAŠČITA

Industrija pohištva Brest v Cerknici bo priredila za enote civilne zaščite tečaj o prvi pomoči. Lani sta se usposobili dve enoti v krajevni skupnosti, v Starem trgu in na Raketu. Za jesen so določili tečaje v Cerknici, Cajnarjih, Žilcah, Begunjah in Novi vasi. — Priredili bodo tudi občinsko tekmovanje, da bodo preskusili, kako so ekipe uspo-

sobljene za prvo pomoč. Najboljša ekipa se bo potem udeležila republiškega tekmovanja. Lani je ekipa za prvo pomoč civilne zaščite iz Cerknice v republiškem tekmovanju dosegla sedmo mesto.

J. J.

GROSUPLJE

TEKMOVANJE ZA ZLATO PUŠČICO IN LIGO

Občinska strelska zveza grosupeljske občine je priredila tekmovanje za »zlato puščico« in ligo. Zlato puščico si je tudi tokrat pridobil Tone Erjavec (s 500 krogi izmed 600 mogočih). Erjavec je član strelske družine »Slemenice« na Muljavi. Drugi je bil Polde Justinek (489 krogov), član strelske družine »Sonja Vesel« v Ivančni gorici. Tretji pa je bil Albin Špendal, član strelske družine »Slemenice«.

V tekmovanju za ligo je dosegla prvo mesto petčlanska ekipa strelske družine »Slemenice«; na drugem mestu je strelska družina »Sonja Vesel«, na tretjem pa strelska družina »Bukovec«, Dobrepolje.

STEFAN OBLAK

imeli smo ljudi

Marija Kokošar

Umrla je 25. marca — Rodila se je leta 1899 v Čekovniku pri Idriji. — Čekovnik je bil med prvimi vasi na Idrijskem, kjer so se prebivalci množno pridružili narodnoosvobodilnemu gibanju leta 1942. Med njimi je bila Kokošarjeva družina. Tako je tudi Kokošarjeva mama delala za OF. Izmed njenih osem otrok so trije odšli k partizanom. Dva sta padla. Dne 23. junija 1942 so fašisti Kokošarjevim požgali dom. Internirali so njenega moža in starejšo hčer; mama je pobegnila v gozd. Nesreča je ni zlomila. Še nadalje je požrtvovalno delovala v osvobodilnem gibanju. Po vojni je prešla odlikovanje za zasluge za narod. Po osvoboditvi je bila ves čas zvesta članica ZB NOV v Čekovniku. — Številni znanci in prijatelji so jo spremenili na zadnji poti in pokazali, kako zelo je bila Kokošarjeva mama priljubljena med ljudmi.

Jože Ravbar-Još

Prve dni marca smo v našem časopisu pisali v rubriki »Podobe in simboli« o njem kot enem izmed vidnih udeležencev naše revolucije, dobrem tovarišu, ki je trdno vztrajal v nadaljevanju boja za vse tisto, kar smo si med revolucijo zapisali na naše zastave.

Naj na kratko ponovimo oris njegove življenjske poti. Sin primorskih beguncev, rojen v Črnučah pri Ljubljani, se je zaposlil v kovinarski industriji, kjer je prišel v stik s komunisti. Bil je že pred vojno sprejet v Zvezo komunistične mladine, najdemo ga med prvimi slovenskimi partizani v Rašiški četi. Nato je nekaj časa deloval v ljubljanski varnostnoobveščevalni službi, dokler spomladi 1942 ni znova odšel odšel k partizanom. Nato so ga partijske poti vodile v Do-

lomite na na Dolenjsko. Po vojni je bil oficir milice, nato direktor, pa gozdar in nazadnje uslužbenec občinske skupščine v Logatcu, kamor se je preselil iz Črnuče zaradi osebnih zadev. Tam so ga tudi razmeroma mladega upokojili, kar je bila v tistem času usoda mnogih borcev. Niso se mogli prilagoditi življenju, ki je ubiralo svoja pota, vse preveč pogosto v nasprotju s tistim, za kar se ti ljudje bojevali in si prizadevali.

Tako ga nazadnje najdemo v Logatcu, kjer je kljub težavam zaradi bolehnosti še vedno delal po svojih močeh vsepovsod, kjer je bilo potrebno in kjer je bilo treba poprijeti, posebno če se ni obetalo za to nobeno plačilo. Vmes se je ukvarjal s pisanjem resnične zgodovine usodnega razdobja naše zgodovine v kraju, kjer je živel. Na žalost ni dočkal, da bi svoje delo videl natiskeno. Ostanke nam samo upanje, da se bo to morda zgodilo zdaj, ko ga ni več...

Franc Kavčič

Pokopali smo ga 29. marca v Nego-
vi. Doma je bil iz Lokave. Rodil se je leta 1883 in je bil najstarejši član ZB NOV v gornjeradgonski občini. — Med vojno je mnogo pretrpel. Njegova sinova sta se leta 1942 uvrstila med partizane. Kavčič pa je podpiral naše borce s hrano do leta 1944. Tedaj so odgnali njegovo ženo v Begunje, on pa je, čeprav že 61 let star, odšel k partizanom. Po vojni je do zadnjega dne delal na svojem posestvu.

Marija Hodnik

Doma je bila iz Morave pri Kočevski Reki. — Rodila se je leta 1901. V narodnoosvobodilnem gibanju je sodelovala že od leta 1942 in ostala zvesta do konca vojne. Marijinega moža so zverinski ubili na Preži pri Kočevski Reki že spomladi 1942. Pokopali smo je v domačem kraju. Naj počiva v miru!

modna hiša modna hiša modna hiša modna hiša mo

modna hiša modna hiša

Modna hiša vas vabi, da si v bogati izbiri pomladanske kolekcije ogledate praktičen komplet Brigita. Komplet je iz kvalitetnega materiala in ukrojen v modnem kroju. Velikosti: 38 do 42. Cena: 1.060 dinarjev.

modna hiša modna hiša

modna hiša modna hiša modna hiša modna hiša mo

ČAS JE ŽE, DA TIGR DOBI PRAVO MESTO V NAŠI ZGODOVINI

V zgodovinskih opisih življenja in boja naših ljudi v Slovenskem primorju in v Istri po prvi svetovni vojni je mnogo trzeli in nepravilnosti. S tem se zlasti ne morejo sprijazniti še žive priče naše zgodovine na Primorskem in v Istri pred drugo svetovno vojno. To velja zlasti o zelo uspešnem boju slovenskih in hrvaških rodoljubov v Italiji med obema vojnama pod vodstvom tedaj vodilne ilegalne organizacije TIGR. O tej organizaciji pogosto pišejo ljudje, ki so sicer ugledni politični delavci, a niso živeli, trpeli in se bojevali tam, kjer se je bojeval naš primorski človek — narodno zaveden in ponosen, zvest svojemu narodu in jeziku, čeprav je bil dan za dnem pod strašnim moralnim in gmočnim pritiskom.

V tedanji organizaciji TIGR se je bojevala idealna, nad vse požrtvovalna primorska mladina dosledno, brez omahovanja; kljubovala je najhujšemu fašističnemu nasilju. Bila je sama v trpljenju in boju. Na žalost pa niso hoteli dandanes nekateri, ki tedaj niso živeli v tako imenovani Julijski krajini (pod Italijo), ker so se umaknili bodisi v Jugoslavijo bodisi kam drugam pred fašističnimi ječami in preganjanjem, prikazovati organizacijo TIGR kot nepomembno, njene člane pa kot naivne ljudi, ki so baje njihov patriotizem izkoriščali »vrhovci« in vojninske službe raznih zahodnih veselij... Dejstvo pa je, da je bil TIGR predhodnik narodnoosvobodilnega boja in da so bili prborci na Primorskem večinoma člani TIGR.

Na Primorskem bela garda ni imela uspeha. Tam ni bilo tudi procesov proti raznim zahodnim vohunom. Zato tudi ne drži, da so nas vrhovi izkoriščali proti interesom naše ga naroda. Nasprotno! Ostali smo zmeraj zvesti svojemu narodu, tudi tedaj, ko so nas razočarali tisti, ki smo od njih največ pričakovali. Tedaj nismo zapustili »bojne ga polja«. Bojevali smo se nadalje na strani tistih, ki so se bojevali in umirali v boju proti fašizmu tudi za našo svobodo. Zato nas ne sme dandanes nihče dolžiti, nam očitati, češ da nismo ubrali prave poti, saj je

bila naša pot vselej le ena — to je boj proti fašizmu!

Slovenski narod mnogo dolguje bazovskim žrtvam, žrtvam na Opčinah in še mnogim drugim našim ljudem, ki so z življenjem plačali svojo vztrajnost in zvestobo. Toda dolžni smo nekaj ne le njim, marveč tudi samim sebi! Saj se premalo zavedamo naše narodne zgodovine. Kar pišemo, je napisano tako, da se mladi rod vprašuje, kaj je pravzaprav resnica.

Knjiga Mihe Marinka podaja zgodovino, ki jo je pisec sam doživljal ter tudi prispeval pomemben delež kot revolucionar; zato ima to delo veliko vrednost. Napisano je iskreno, kot čista izpoved, zato pa je tudi bereš z velikim zanimanjem. Tu pa tam le pusti bralca v nejasnosti, npr. ko povrsno opisuje nekatere dogodke, ki sem jim bil sam priča na Primorskem kot član TIGR.

Na strani 238 piše: »Na Primorskem je pod italijansko okupacijo delovala tudi tajna organizacija TIGR. V njej so bili zavedni, domoljubni Slovenci in baje tudi komunisti, vendar mi iz Ljubljane, vsaj kolikor jaz vem, nismo imeli z njimi zveze.« Tako je iskreno povedano, da smo bili prepuščeni sami sebi in da se ni nihče drug razen organizacije TIGR zavzemal za usodo Slovencev pod italijanskim fašizmom.

Naj omenim le nekaj zgodovinskih dejstev, ne da bi se spuščal v obdobje do leta 1932; dotaknil bi se rad le obdobja, ko je bil Danilo Zelen eden glavnih voditeljev TIGR. O smrti Zelena, Majnika, pa Ferda Kravanja-Skalara, voditelja TIGR, nazadnje okrožnega partijskega sekretarja, sem že nekoč pisal v TV — 15 (št. 33 — 34 1968) in v Primorskih novicah. Dejstvo, da so glan operativci TIGR padli kot prvoborci pod vodstvom OF, vsiljuje vprašanje, kakšna je bila vloga TIGR in kako je zgodovinsko ocenjeno zdaj njegovo mesto v osvobodilnem boju slovenskega naroda. Naj kritiki dandanes rečejo karkoli, TIGR je potrdil svojo upravičenost in je imel množično osnovo. Bil je izraz zavednosti in pripravljenosti primorskega ljudstva na boj. V tem je njegova zgodovinska zasluga, njegov pomen.

V organizaciji smo se zavedali, da nam svobode ne bo nihče daroval in da se zato moramo bojevati. KP Italije sprva ni hotela skleniti s TIGR nobenega sporazuma, češ da ne odobrava akcije tigrovcev. Šele na posredovanje Ivana Regenta poleti 1936 je

izvršni odbor KP Italije v emigraciji poapi sal dokument v TIGR. V tej listini je KP Italije priznala Slovencev in Hrvatov v Italiji pravico do samoodločbe. TIGR pa se je zavezal, da se bo odpovedal sabotažnim dejanjem, ki niso bile v skladu s politiko KP Italije. Poleg Grieca in Zenara je to izjavo podpisal tudi delegat KP za Julijsko krajino Visintin. Za TIGR so jo podpisali Zelen in še dva člana vodstva. V dokumentu je tudi rečeno, da si TIGR pridru žuje pravico do akcij, kadar bi se mu zdelo potrebno. Zelen se je pač zavedal, da svobode ne bomo dosegli s samo propagando, brez boja.

TIGR je v svojih publikacijah leto za letom podpiral boj španskega ljudstva med špansko državljansko vojno, pa tudi zbiral prostovoljce in podpore zanje med svojimi člani. Spominjam se, kako so tigrovci po vaseh — zlasti še v Jelšanih — z navdušenjem zbirali denar; ljudje so bili pripravljeni dati zadnjo liro za španske borce. V Španiji se je bojevalo razen komunistov s Primorskega tudi precej tigrovcev; med njimi sta bila pilota Joško Križaj in Stan ko Kamenšek (prvi iz Ajdovščine, drugi iz Ročinja ob Soči). Primorska pod Italijo je skupaj z italijanskim protifašističnim vodstvom v Parizu dala za boj španskega ljudstva več ljudi in gmočnih sredstev kot pa druga, večja italijanska področja.

Ob italijanskem napadu na Etopijo je TIGR izdal ne le razglase, marveč je napravil tudi nadrobno akcijo, da se je nad tisoč Slovencev izognilo mobilizaciji in ušlo v Jugoslavijo. V stari Jugoslaviji pa so doživeli razočaranje — nihče jih ni sprejel, nihče jim ni izrekel priznanja za njihovo zavednost.

Ko je izbruhnila druga svetovna vojna leta 1939, se je TIGR začel odkrito bojevati proti fašistični Italiji, da bi tako opozoril nefašistične države na zatirani narodnostni manjšini — slovensko in hrvaško — v Italiji.

Augusta 1939 se je mednarodni položaj še poslabšal: Stalin je sklenil pakt z nacistično Nemčijo in dogovor o vplivnih območjih v vsej vzhodni Evropi. Kmalu potem so se nemški vojaški oddelki srečali s sovjetsko vojsko na Poljskem in Molotov je poslal Hitlerju pozdravno brzojavko ter nazdravil »priateljstvu med obema državama, potrjenemu s krvjo... Stalin pa je pozneje čestital Hitlerju, ko so nacisti zasedli Pariz.

Tigrovci tedaj pač niso ploskali Stalinu. Za svoje zaveznike so šteli le tiste, ki so se bojevali proti Hitlerju. Zato je TIGR še stopnjeval svojo sabotažno dejavnost: razdejal je progo v Trbižu, pripravil sabotažo v smodnišnici v Klani itd. Ferdo Kravanja-Skalar je pritegnil v boj tudi Slovence iz beljaške okolice (na Koroškem) in nadalje vodil sabotaže na ozemlju »tretjega rajha«.

Zadnje mesece pred nemškim in italijanskim napadom na Jugoslavijo je TIGR pomnožil napade na številne objekte v Italiji. TIGR je nastopil neizprosno boj z vsemi sredstvi. Povezal se je z vsemi gibanji in organizacijami, ki so se bojevale proti fašistični in nacistični zveri. Po navodilih TIGR so pregnani in po vsej Italiji razkropljeni Slovenci sodelovali pri krhanju fašistične vojaške in gospodarske moči. Fašistični državni in strankarski aparat ni mogel napraviti niti najmanjšega premika, ne da bi o tem zvedela nefašistična zavezniška Evropa. Mladi ljudje, tigrovci, so po svojem ognjenem krstu na Bazovici nadaljevali boj, ne da bi šele čakali, kdaj bo Hitler napadel Sovjetsko zvezo ali Jugoslavijo. Zavedali smo se, da se je začela velikanska bitka tudi za osvoboditev Primorske, kakor je to TIGR napovedoval v svojem trinajstletnem odporu proti italijanski zasedbi in proti fašizmu.

Danilo Zelen, eden izmed voditeljev TIGR, je s svojo smrtjo 13. maja 1941 pokazal, kako je treba umreti za svobodo domovine. Člani TIGR so vsi brez izjeme razumeli to žrtev in vsi tudi stopili v vrste borcev za osvoboditev vseh jugoslovanskih narodov.

TIGR je že od vsega začetka zbiral orožje za splošno ljudsko vstajo za čas, ko bi fašistična Italija zabredla v vojno pustolovščino proti Franciji ali Jugoslaviji.

TIGR se ni vmešaval v organizacije primorskih beguncev v Jugoslaviji. Ni se vmešaval v notranje politično življenje v stari Jugoslaviji.

Po podpisu sporazuma z italijansko KP v Parizu smo od italijanskih strank v Franciji dobivali mnogo antifašistične literature. Osrednje glasilo KP Italije L'Unita je letos 29. januarja objavilo obsežno zelo pohvalno oceno knjige voditelja komunistov na Tržaškem Paola Seme La lotta in Istria 1890 — 1945 (Boj v Istri od leta 1890—1945) — Il movimento socialista e il Partito comunista italiano (Socialistično gibanje in KP Italije). Ocenjo je napisal Pietro Secchia, znani italijanski komunistični publicist in član osrednjega vodstva KP Italije. Ko je razčlenil vsebino knjige, je izrazil začudenje, kako je pisec, Paolo Seme, mogel le bežno omeniti revolucionarno organizacijo TIGR. Secchia je poudaril, da bi pisec moral posvetiti tej organizaciji mnogo več prostora, češ da Ivan Regent je zapisal o njih, da je imela za seboj najmanj 80 odstotkov prebivalstva v Julijski krajini. Čeprav je

Ruggero Grieco, član ilegalnega odbora KP Italije v obdobju fašizma, grajal program in bojne opreme TIGR, je poveljal požrtvovalnost, ki je prežemala večino mladih borcev organizacije. Grieco je celo priznal, češ, če so že številni komunisti vstopili v to organizacijo, so to storili, ker je TIGR nekaj časa nadomestil množično dejavnost komunistične partije.

Ni pošteno, da se nikdar ne spomnimo primorskih rodoljubov, ki so znali tako hrabro umirati, da jih je celo sovražnik občudoval. Naj omenim le rimski proces iz leta 1942! Tedaj so bili na smrt obsojeni: Tone Gržina iz Vrbič, Vinko Hrvat in iz Frebčan, Jože Zejrin iz Vrbič, Josip Rojc iz Vrbič in Franc Vičič iz V. Bukovce pri Ilirski Bistrici. Ko je sodišče izreкло smrtno obsodbo, je Vinko Hrvat in z roko zažugal sodniku in vzkliknil: »Le sodite, svinje, toda zmaga je naša!« — Na drugem procesu v Rimu pa so bili obsojeni na smrt: Vili Dolgan, Ivan Kreševič iz Topolca in Ivan Cekača iz Male Bukovice. — Zgled hrabrosti in ljubezni do domovine je bil Simon Kos, ki je bil na zadnjem tržaškem procesu obsojen na smrt hkrati z Bobkom, Tomažičem, Ivančičem in Vadjalom. V poslovnem pisnu staršem je med drugim zapisal: »Ni mi žal, čeprav bi še rad živel. Imam 30 let in nisem še nič živel... Toda, če je treba, da moram dati življenje, naj se zgodi! Vest mi nič ne očita, saj nisem zagrešil nobenega dejanja, ki bi se ga moral sramovati. Srečen bi bil, če bi vedel, da more moja kri omiliti le nekaj gorja, ki ga trpi moj uhogi narod...«

Zavedam se, da kot preprost človek ne morem pisati zgodovine. Čudim pa se, da razni pristojni kulturni delavci, zgodovinarji ne posvetijo dovolj truda, da bi pravilno osvetlili dejansko, zgodovinsko vlogo organizacije TIGR.

ALOJZ ZIDAR

OBVESTILO

V četrtek, dne 20. aprila 1972, ob 9.30 bo v Klubu ljudskih poslancev — Ljubljana, Puharjeva 7, redni občni zbor Kluba upokojenih delavcev za notranje zadeve. Vabimo člane, da se zbora v čim večjem številu udeležijo.

Odbor Kluba upokojenih delavcev za notranje zadeve

POTUJOČA KNJIGARNA

četrtek, 13. aprila: ČRNA-ZERJAV

petek, 14. aprila: MEZICA

sobota, 15. aprila: BRDINJE-KOT-LJE

NAŠE GESLO: Dobra knjiga v vsa-ko vas!

KNJIŽNI HRAM NA KOLESIH razstavlja, prodaja, sprejema naročila in prednaročila za knjige, revije in časopise VSEH SLOVENSКИH ZALOŽB.

ZAVOD BOREC VABI K SODELOVANJU

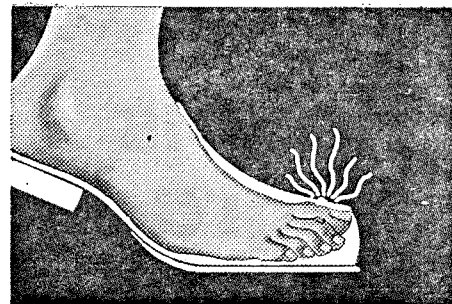
POVERJENIKE

za razširjenje borčevske literature in napredne misli.

Zavod »Borec«, Beethovnova 10, Ljubljana, tel. 22-289.

SALON ZA NEGO NOG

vam strokovno odstrani trdo kožo in kurja očesa — Obenem vam nudi tudi kompletno nego obraza, telesa ter masažo

DROGERIJA - PEDICURA
LJUBLJANA - TRUBARJEVA CESTA 21

Vaskarjeva mama

Prejšnji mesec smo jo pokopali na domačem pokopališču v Planini pod Golico. Bilo ji je 74 let. — Na njenem domu so se že od leta 1942 shajali partizani, ki jih je vestransko podpirala. Njen sin Pavel se je uvrstil med borce leta 1943 in tistega leta tudi že padel na Dolenjskem. Druga sina, Franceta, pa so belogardisti ustrelili, tudi leta 1943. Tretji sin, Tone, je odšel med borce leta 1944. Bojeval se je v Gradnikovi brigadi na Primorskem. Vaskarjeva mama je bila članica ZB NOV Planina pod Golico.

Adolf Marks

Pokopali smo ga prejšnji mesec na domačem pokopališču. — Rodil se je leta 1912 v Dolini pri Trstu v proletarski družbi. Organiziran komunist je bil že leta 1940. Leta 1942 se je uvrstil med naše borce. V Cankarjevi brigadi je bil Adolf pomočnik komisarja. Pozneje je bil dodeljen glavnemu štabu Slovenije. — Po osvoboditvi je delal v tovarni Induplati v Jaršah. Ves čas je bil delaven tudi v družbenopolitičnih organizacijah. — Ob odprtem grobu sta mu spregovorila v slovo zastopnik borčevske organizacije iz Domžal Albin Pavlin in v imenu občinskega komiteja ZKS Jakob Černe. Vsi ga bomo težko pogrešali, zlasti še borci, komunisti.

Franc Sredenšek

Pokopali smo ga na Ponikvi. Dočakal je 90 let. — Bil je ustanovitelj požarne brambe in dolga leta njen požrtvoval-

ni načelnik. Poleg tega je bil Sredenšek soustanovitelj »Bralno-pevskega društva« leta 1906. V njegovi hiši, v sobi, kjer je sam živel, je bil tudi društveni prostor. Užival je tudi ugled kot izvrsten sadjar. Hmeljarsko društvo pa ga je pohvalilo kot najboljšega hmeljarja. Ze tedaj, ko še ni bilo partizanov na Gornji Ponikvi, so hodili k njemu po živež. Imel je sovražnike, ki so ga spravili celo v zapor, a se je izkazalo, da je bil nedolžen. — Ohranili ga bomo v blagem spominu!

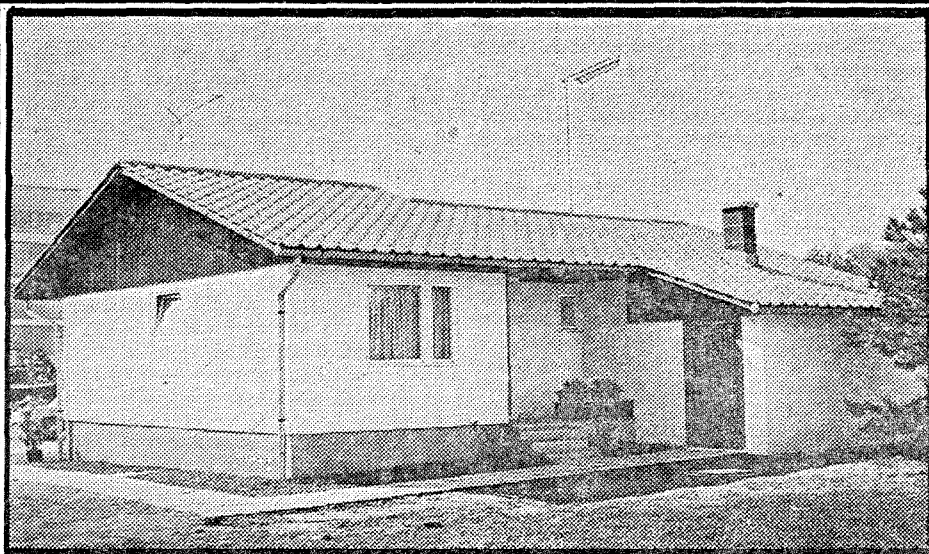
Franc Virant

Rodil se je leta 1898 v Velikih Laščah v revni družini. Mladost je preživel v hudi revščini, vendar se je izšolal na gimnaziji. Posvetil se je železniški stroki in postal prometni uradnik. Od leta 1921 je služboval na Blanci. Do prihoda okupatorja je bil postajni načelnik. Virant je začel organizirano delovati v narodnoosvobodilnem gibanju leta 1943. Postal je sekretar OF za področje Blance in tja do Bohorja. Sodeloval je tudi pri sabotažnih akcijah na železnici med Sevnico in Brestanico. — Kot člana ZB NOV in človeka, ki je užival veliko spoštovanje, ga je spremljala velika množica na zadnji poti 23. marca na pokopališče pri Sv. Kancijanu-Rožno.

Ivan Samec

K zadnjemu počitku smo ga položili minuli mesec na pokopališču na Planini pri Ajdovščini. Doma je bil iz Tevč. — Rodil se je pred 49 leti v polkmeški družini ali poldelavski družini. V zadnjem obdobju je bil zaposlen pri Fructalu v Ajdovščini. Dolgo je bolehal za neozdravljivo boleznijo. — Med vojno se je Ivan takoj po italijanski kapitulaciji pridružil osvobodilnemu gibanju in se bojeval do osvoboditve. Bil je dvakrat ranjen. Spoštovali smo ga kot poštenega, tovariškega in skromnega. Na zadnji poti so ga spremlili številni prijatelji in znanci. Ob grobu se je od njega poslovil v imenu podjetja Fructal Dušan Rudež.

Nagradna križanka JELOVICA št. 19

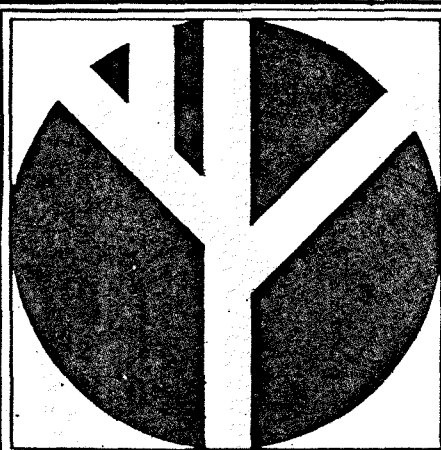
[illegible]

Nagradni kupon 19

Priimek in ime

poklic

točen naslov

Razpis nagradne križanke

Za nagradno križanko »Jelovica« Škofja Loka prosimo, da pošljete rešitve do 24. aprila 1972, rezultate pa bomo objavili v številki 18/19, ki izide 27. 3. 1972.

Tudi tokrat smo pripravili iste nagrade kot za 18. križanko iz prejšnje, to je 15. številke. Kolekcija knjig založbe »Borec« v vrednosti okrog 200,00 dinarjev, knjiga »Odporniško gibanje v Italiji« v vrednosti 146,00 din.

knjigo »Zakaj je padla španska republika« v vrednosti
162.00 din in knjigo »Mladost na vasi« v vrednosti
125.00 din.

Pripravljamo še celo vrsto nagradnih križank; upamo pa, da bo med nagradami tudi kakšna ročna ura. Kot vemo, se naši reševalci križank ogrevajo za tovrstno nagrado razširili tudi na naše naročnike in ponagrade. Trenutno je temu nemogoče ustreči, ker verjenike.

Spomin na Kidriča

Boris Kidrič govori udeležencem prve novinarske konference v Metliki, oz. v gozdčku, kamor so se delegati umaknili zaradi nevarnosti letalskega napada.

Fotografija, ki jo tu objavljamo, je nastala 5. maja 1944 v gozdu pri Metliki. Kaj predstavlja?

Sredi bujnega zelenja sedijo partizani in napeto poslušajo velikega revolucionarja in voditelja Borisa Kidriča, ki stoji med njimi razoglav in golorok, ves v svojem govorniškem elementu. Poslušalci so partizanski novinarji, udeleženci prve novinarske konference v Sloveniji. Te konference se rad spominjam zlasti zato, ker sem na njej — kakor tudi mnogi drugi — поблиže spoznal Kidričevo osebnost.

Bil sem na upravno-političnem tečaju v Črnomlju (vodil ga je pokojni Boris Kocijančič), ko sem dobil obvestilo, da me je okrožni odbor OF Notranjsko določil za delegata na omenjeni konferenci. Razen mene sta bila delegata iz Notranjske še tovariša Karel Grabeljšek-Gaber in Franc Sterle-Nino. V Metliko smo se odpravili iz Črnomlja že dan pred konferenco, 4. maja dopoldne. Preočili smo na nekem seniku.

Konferenca je bila v bivšem sokolskem domu. To je bil kaj pisan zbor: prišli so dopisniki iz brigad in odredov v različno krojenih uniformah, dopisniki z okrožij in okrajev — med njimi mnogi v civilnih oblekah — uredniki lokalnih listov pa novinarji centralnega slovenskega tiska. Izmed navzočih kul-

turnih delavcev se najbolj spominjam pokojnega pisatelja Franceta Bevka, ki nam je med odmorom živahno pripovedoval o razmerah na Primorskem, izmed vojaških voditeljev pa generala Jake Avšiča.

Nastopili so številni govorniki in diskutanti, a najgloblje se mi je vtisnil v spomin večkratni nastop pokojnega Borisa Kidriča, ki je bil poleg Vide Tomšičeve duša konference. Kakšna energija, kakšna jasnost izražanja in razčlenjevanja problemov! Njegove ta-

Nov poizkus z žepno knjigo

Ni dolgo tega, kar je začela v Ljubljani delovati nova založba z uradnim nazivom »Biro za ekonomsko propagando in založniško dejavnost« ali s kratkimi EPID. Poleg revije »Slovenija-paralela« izdaja tudi zbirko »Slovenski junak Gregor«. Do zdaj so izšle tri drobne knjižice žepnega formata. Vse tri je napisal Ljotz Jakopič, znan javnosti kot novinar pri Ljubljanskem dnevniku, sicer pa sam nekdanji partizan in večkrat nagrajenec s Tomšičevo nagrado.

V vseh treh knjižicah nastopa isti glavni junak z imenom Gregor, vse tri zgodbe opisujejo partizansko-obveščevalno dogajanje. V prvi »Vojaki brez solz« nastopa Gregor kot karabinjer na italijanskem poveljstvu v Ljubljani. Ko ga razkrinkajo kot obveščevalca Varnostno-obveščevalne službe, mu uspe zadnji hip pobegniti iz pisarne načelnika obveščevalnega oddelka. V drugi knjižici »Neubranljiva sodba« se Gregor, zdaj že partizanski obveščevalec, spopade z gestapom in akcijo, razkrivanje izdajstva, uspešno izpelje do konca. Tretja knjiga »Velika prevara« pa Gregorja iz partizanske vojske vrača v Ljubljano, kjer dobi nalogo, da se kot obveščevalec vrine v gestapovsko-domobransko omrežje in razišče verigo izdajstev v taborišču Dachau.

Doslej je bilo tako pri nas v Sloveniji kot tudi drugje po Jugoslaviji več poskusov, da bi izdajali podobne knjižice s snovjo iz osvobodilne vojne in revolucije. Pri nas v Sloveniji se taki poskusi niso posebno obnesli. Zatrljo jih je nasprotovanje dela javnosti, ki je smatrala objavljane take vsebine na tak način kot napad na osvobodilni boj in partizanstvo, češ, obravnavate nas kot kavboje in Indijance, mi pa nismo bili to, ampak zavestni borci itd. Po mnenju teh ljudi naj bi bilo opisovanje našega osvobodilnega boja na neprimerno višji

kratne opredelitve nalog, ki jih ima novinar kot družbenopolitični delavec, s dandanes še prav tako aktualne, so osnova navinarskega družbenopolitičnega poslanstva. Koliko je povedal samo s stavkom: »Novinar mora biti politik in politik mora biti novinar!«

Konferenca ni potekala nemoteno: sredi najbolj živahne razprave se je razrezalo v lepi majski dan brnenje sovražnikovih letal in morali smo se umakniti v bližnji gozdiček. Nemci so bombardirali Dragatuš, ker so hoteli uničiti glavni štab NOV in POS, ki pa se je bil že dan prej umaknil odondot. Ozračje so pretresale rezke detonacije, gozd je ječal v odmevih, kot bi po njem rezal neviden nož — novinarska konferenca pa se je nadaljevala, v živahni razpravi so se kristalizirala mnenja, ki jih je usmerjala in popravljala jasna Kidričeva beseda. Fotograf ga je ujel v kamero prav v trenutku, ko je sproščeno razčlenjeval vlogo tiska v naši družbi.

Zvečer se je tovariš Kidrič z nami vred udeležil mitinga in po kratkem kulturnem sporedu — nastopila sta Jože Tiran in Vladoša Simčičeva — tudi sproščeno zaplesal po dvorani. Živo se spominjam njegovega vedrega nasmeha: takrat sem se znebil predstave, da je Kidriča ena sama resnost, videl sem, da se zna tudi sprostiti in smejati, da zna biti tovariš med tovariši, enak med enakimi.

S tiste konference sem odšel bogatejši za mnoga spoznanja.

FRANCE ŠUSTERŠIČ

MLADI — TITU

V soboto bo z Iriškega venca na Fruški gori krenila na pot letošnja štafeta mladosti. Štafeta na palici, ki jo bo prva ponesla novosadska pionirka Snežana Cvetković, je delo kiparja Jovana Soldatovića. Izdelana je iz orehovine, pozlačena in posrebrana, v njo pa je vgrajenih osem rubinov. Na štafetni palici je osem pšeničnih klasov, ki povežani simbolizirajo edinstvo šestih republik in dveh pokrajin, ter skupno življenje vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. Na palici je vgrajenih deset najljubših besed mladih: svoboda, ljubezen, znanje, akcija, socializem, zaupanje, Tito, entuziazem, delo in resnica. Sporočilo mladih predsedniku Titu ob njegovem rojstnem dnevu bo napisano na pergamentu.

ZGODOVINA JUGOSLAVIJE

Po sedmih letih dela so profesorji Ivan Božić, Sima Cirković, Milorad Ekmečić in Vladimir Dedič končali »Zgodovino Jugoslavije«. V knjigi, ki obsega petsto strani teksta in dvesto strani zemljevidov, so štirje znani zgodovinarji obdelali zgodovino Jugoslavije do leta 1945. Beograjsko izdajateljsko podjetje »Prosveta« namerava knjigo izdati meseca oktobra, cena knjige pa bo 180 dinarjev. »Zgodovino Jugoslavije« bodo kmalu zatem v prevodu izdali tudi v Ameriki, Veliki Britaniji, Franciji, Nemčiji in še v nekaterih državah.

PA SE TO:

Na tiskovni konferenci pred izidom te pomembne knjige je v uredništvu »Politike« Vladimir Dedič med drugim dejal: »Slišati je bilo pripombe, zakaj se knjiga ne imenuje Zgodovina narodov Jugoslavije. Dobro je, da je bila medtem 21. seja Zveze komunistov Jugoslavije, kajti kaj lahko bi se zgodilo, da bi se »Zgodovina Jugoslavije« pojavila samo v angleški izdaji...!«

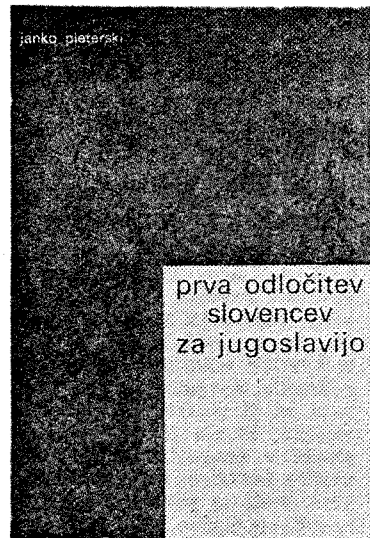
»ČRNO SEME« NA MADŽARSKEM IN POLJSKEM

Film Kirila Cenevskega »Črno seme«, ki ga je prejšnji teden uvrstila v svoj program tudi ljubljanska televizija, so doslej prodali na Madžarsko in Poljsko. Za film, ki je prejel prvo priznanje na mednarodnem festivalu v Moskvi — njegov režiser je dobil prvo nagrado na puljskem festivalu, prikazovali pa so ga tudi na beograjskem FESTU — se zanima tudi neko francosko podjetje.

SPOMENIK NA KOZARI — 27. JULIJA

Kaže, da bo spomenik na Mrakovici, najvišjem vrhu Kozare, postavljen do 27. julija. Spomenik bo stal okoli 17 milijonov dinarjev. Doslej so delovne organizacije in občine prispevale okoli 8 milijonov, posamezniki pa malo manj kot 3 milijone dinarjev. »Pričakujemo, da bodo posamezniki prispevali še 2,7 milijona dinarjev, delovne organizacije in občine pa okoli 6,5 milijona dinarjev!« je pred kratkim povedal Pero Gajić, član odbora za denarna vprašanja. Mimogrede: akcijo zbiranja denarnih prispevkov vodijo borčevske organizacije.

V ZBIRKI SLOVENSKE MATICE

V okviru redne zbirke Slovenske matice za leto 1971 je poleg knjige Viktorja Smoleja »Slovstvo v letih vojne 1941—1945« in knjige Božidarja Borka »Srečanja« izšlo tudi delo Janka Pleterskega »Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo«, ki se uvršča med eno najbolj zanimivih knjižnih izdaj poslednjega časa pri nas. Knjiga ni celotna zgodovina Slovencev in prvi svetovni vojni, podrobneje se je usmerila le k vprašanju, kako se je oblikovala politična volja, ki se je izrazila v narodni samoodločbi ob koncu vojne, ob tridesetletnici vstaje slovenskega naroda pa jo je avtor posvetil »stotisočim neznanim slovenskim ljudem, ki so prvi odločitev za Jugoslavijo dali moč in ljudski značaj.«

MILE PAVLIN

PARTIZANSKA LJUDSKA PESEM

V prenanstvo

(27. april 1941)

Oj zbogom zdaj, Savinjska ti dolina!
Prebujš se v pomlad in se razcvetaš,
mar od življenja si še kaj obetaš,
ko so iztrgali ti hčer in sina?

Mar te ne gane naša bolečina,
da za slovo nam trnov venec spletaš,
solz naših bisere si v krilo vpletaš,
izbrišeš li nas kmalu iz spomina?

O ne! Ne delajmo ti te krivice:
naročje tvoje, vemo, tujca noče,
pred njim zakrivaš svoje pravo lice.

Ostaneš naša do poslednje kočel!
Iz dalje slišala boš naše klice,
v gozdove pošlji jih, pozdrave vroče!

META RAJNER

PATROLJIRANJE SOVJETSKIH PODMORNIC

Ameriška vojna mornarica je sredi marca objavila, da je njeno patrolno letalo opazilo neko sovjetsko podmornico v spremstvu dveh sovjetskih ladij kakih 360 morskih milj severovzhodno od Islandije. Pri vsem tem je nenavadno, da je podmornica, ki sodi v razred Y, plula po površju morja. Običajno se podmornice med patroliranjem skrivajo v morskih globinah, da jih nasplošno ne bi odkril. V Pentagonu so izjavili, da jim ni znano, če morada podmornica ni bila pokvarjena.

Sovjetska vojna mornarica ima 23 podmornic te vrste, njihovi izstrelki pa imajo dolet 1500 morskih milj. Grade še 18 podmornic tega razreda. Običajno tri ali štiri podmornice patrolirajo vzdolž ameriških atlantskih obal, druge pa ob tihoceanskih obalah razen treh, ki so sedaj na območju Bermudov.

zanimivosti

KREPITEV SIL NATO

Deset evropskih dežel, ki so članice pakta NATO, bo letos namenilo za vojaške potrebe nekaj čez milijardo dolarjev, kar je 6 % več kot lani. Že lani so te dežele sklenile, da bodo v naslednjih dveh letih svoje oborožene sile osodobile in jo oskrbele s precejšnjo količino raznega novega vojaškega materiala. Zato bodo kupile 600 bojnih tankov, 3500 oklepnih transporterjev, 8500 protitankovskih topov in raket, 11 raketnih rušilcev, 17 ocean-skih rušilcev in eskortnih ladij, 3 jedrske in 22 klasičnih podmornic, 18 pomorskih patrolnih letal, 44 protipodmorniških helikopterjev, 45 hitrih patrolnih ladij, 6 ladij za izkrcavanje tankov, 500 bojnih letal, 130 helikopterjev in 3000 protiletalskih topov.

NOV POMORSKI IZSTRELEK

Konec prejšnjega leta je sklenila ameriška vojna mornarica pogodbo z nekim podjetjem v vrednosti 25 milijonov dolarjev za izdelavo projekta nove balistične rakete, ki bi jo bilo moč izstreliti iz sedanjih podmornic, oboroženih z izstrelki POSEIDON, in podmornic, ki jih bodo kasneje zgradili. Nove podmornice bodo še večje od sedanjih, ki imajo 7000 ton, in morajo imeti orožje s čim večjim doletom.

Ameriška vojna mornarica bo za novi sistem podmorniških raket z velikim dosegom potrošila skupno 15 milijard dolarjev. Vsaka podmornica pa bo stala približno 750 milijonov dolarjev ali le malo manj, kot sedaj stane sodobna jedrska letalonosilka. Prednost novega sistema, kot trdijo Američani, je v tem, da bodo podmornice nosile s seboj več kot po 16 raket, kot je to sedaj, rakete pa bo moč iz podmornic izstreliti na skoraj 10.000 km oddaljene cilje.

REŠEVANJE POKVARJENE ATOMSKE PODMORNICE

Največja reševalna operacija v zgodovini sovjetskega pomorstva je končana. Poročali smo že, da se je pred tedni neka 3500-tonska sovjetska jedrska podmornica, ki je plula v bližini vzhodne ameriške obale, pokvarila. Sovjetske mornariške oblasti so ji poslale na pomoč dva vlačilca, ki sta jo po pettedenski plovbi v spremstvu dveh križark, nosilke helikopterjev, raketnega rušilca, ladje za popravilo podmornic in neke pomožne ladje privlekli na varno v Belo morje.

Zanimivo je, da so 25. februarja, ko je na podmornici prišlo do okvare, Američani takoj ponudili svojo pomoč, toda Sovjeti niso želeli, da bi se Američani sprehajali po njihovi jedrski podmornici, oboroženi z balističnimi izstrelki, in so pomoč hvaležno zavrnil.

NOVA LETALA ZA EGIPET

Pred kratkim so iz Sovjetske zveze poslali v Egipt 10 bombnikov TU-16 BADGER, 20 težkih jurišnih helikopterjev MI-6 HOOK in neugotovljeno število letal MIG-21 in MIG-23. Egipt je že poprej imel petnajst letal tipa TU-16, vendar so to izvidniška letala, medtem ko so bombniki TU-16, ki so v Egipt prispeli sedaj, oboroženi z raketami KENNEL, KITCHEN ali KELT.

obrambna vzgoja in ljudska zaščita

Poznati moramo tudi nevarnost biološkega orožja

Kot strela z jasnega nas je zadela novica, da so v naši državi ljudje oboleli za črnimi kozami. Nenadno so se vsi začeli zanimati, kakšna bolezen je pravzaprav to, ne glede na to, ali so že kaj vedeli o nji ali je sploh niso poznali. Prva časopisna poročila so bila nekako zadržana in suha, ter so se omejevala predvsem na opozorilo, da so črne kozice izredno nalezljiva in zelo huda bolezen. Nato pa se je začelo v časopisju vrstiti čedalje več sestavkov, tudi strokovnih, medicinskih. Pisali pa so tudi po vrsti vse o črnih kozah, dajali razna navodila, opisovali cepljenje, pojasnjevali, zakaj nekateri ljudi ne smejo cepiti itd.

Na žalost pa črne kozice niso edina zelo nevarna kužna (nalezljiva) bolezen; še cela vrsta jih je, ki niso popolnoma zatrite in so ponekod po svetu, zlasti v nekaterih bolj zaostalih azijskih deželah, »domaček«, stalne (endemične). Tam so njihova žarišča, od koder bolj ali manj ogrožajo nenehno tudi naprednejše dežele, kjer so sicer zdravstvene razmere na precej višji ravni. Dandanes je celo večja nevarnost, da se nalezljive bolezni hitreje razširijo v dežele, kjer so sicer zatrite, ker to omogoča predvsem sodoben, zelo razvit in hiter promet.

Spričo tega, da se nekatere nalezljive bolezni lahko izredno hitro razširijo in da je mogoče njihove povzročitelje (bakterije ali viruse) tudi na debelo, laboratorijsko ali kar tovarniško razmnoževati, ne smemo nikoli pozabiti, kako dvorezno orožje utegne biti znanost, da je to orožje mogoče naperiti tudi proti človeku ali proti človeštvu, če se ga polasti plast vladajočih moralcev v kakšni državi, ki se sicer razglaša za zgled demokracije in napredka na svetu. Namreč: povzročitelje silno nevarnih, pogubnih nalezljivih bolezni lahko zarniki proti človeštvu uporabijo kot tako imenovano biološko orožje. To orožje pa je morda najnevarnejše, še hujše od atomskega. Ne smemo se zanašati, da na svetu vendar ne more biti tako blaznih, hudodelskih dejavnikov, ki bi pripravljali biološko orožje, se oboroževali z njim, da bi ga v prihodnji vojni uporabili. Ne! Tudi s tem moramo računati. Zakaj kolikor nevarnejše »učinkovitejške« orožje utegne biti, toliko večja je verjetnost, da mislijo nanj ti, ki bi hoteli ustrahovati ves svet in so ga pripravljati tudi pogubiti. Nam torej ne kaže drugega, kakor da se kolikor mogoče dobro poučimo tudi o tej nevarnosti.

Biološko orožje so torej povzročitelji najhujših nalezljivih bolezni, ki se lahko najhitreje razširijo v epidemijo. Orožje pa so, če povzročitelje bolezni, to se pravi viruse, bakterije, glivice ali praživali (protozoe) — s tujo besedo: mikroorganizme — namenoma gojijo v laboratorijih (pravzaprav v posebnih tovarnah orožja), da bi jih »v primernih trenutkih« uporabili za množično, nenadno okuženje prebivalstva »sovražne države«. Med biološko orožje

sodijo tudi povzročitelji nevarnih rastlinskih in živalskih bolezni. To so kemični pripravki, kakršne dandanes uporabljajo v kmetijstvu za zatiranje plevela (herbicidi), toda s temi kemikalijami bi uničevali koristne rastline. Nekaj takšnega so že uporabili v Vietnamu, ko so na velikem področju uničevali pragozdove, da je dreve izgubilo listje in se posušilo.

Te dni na cestah v Srbiji in na Kosovu: stroga kontrola cepljenja, vsakega potnika pregledajo

Razmnoževanje povzročiteljev kužnih bolezni je dandanes zelo lahko v laboratorijih in menda je pripravljanje tega orožja tudi najcenejše. Vendar tega orožja ne morejo kopičiti kjer koli, ne da bi postalo nevarno za izdelovalce same, za vse prebivalstvo. Sicer pa ga je mogoče mnogo varneje in lažje uskladiščiti kakor n.p.r. atomsko orožje.

Povzročitelji nevarnih epidemij je mogoče pognati na poguben pohod proti ljudem na različne načine, pač glede na naravo posameznih vrst bolezni. Nekatere bi bilo mogoče širiti kar po zraku, spet druge tako, da bi z njimi okužili vodo, živež, pridelke, kmetijske rastline. Nekatere druge nevarne bolezni pa širijo zajedavci — uši, komarji, klošči itd.

Povzročitelji kužnih bolezni utegnejo biti toliko bolj nevarno orožje, ker se bolezen ne pokaže takoj, brž ko se človek okuži. Preden bolezen izbruhne, mora miniti tako imenovana inkubacijska doba (obdobje, ko se bolezen v organizmu razvija, »zori«). Pri različnih boleznih je inkubacijska doba različna. Tako utegne tra-

jati le 18 ur, spet pri drugi bolezni pa celo teden dni ali kar nekaj mesecev. Najhujše pa je morda še to, da bi v »biološki vojni« najbrž uporabili kot orožje povzročitelje doslej neznanih ali malo znanih bolezni, tako da bi bolezni ne bilo mogoče hitro prepoznati in se ne varovati proti njim.

Med najbolj znanimi nalezljivimi, kužnimi boleznimi, ki dandanes še niso zatrite in so prastare, poznamo predvsem kolero, trebušni tifus, pegavec, gripo (influenca), ki pa se nam ne zdi kdo ve kako nevarna in seveda črne kozice (ki so jih na Slovenskem včasih imenovali tudi osepnice). Te bolezni so že precej odločale med vojnami v minulosti, ko pa jih seveda niso namenoma širili.

Zelo nevarne so tudi nekatere živalske bolezni, ki jih je mogoče prav tako uporabiti kot orožje, n.p.r. svinjska in kurja kuga, kužne bolezni parkljarjev (slnavka in parkljevka) in tiste živalske bolezni, ki se prenašajo tudi na ljudi (zoonoze).

Kolero povzroča bakterija, ki živi v vodi. Povzročitelj bolezni povzroči bolezen čez kakšen dan ali v štirih dneh, ko je začel v prebavila človeka. Bolezen traja 7 do 10 dni. Umrljivost je zelo velika, če se bolniki primerno ne zdravijo; umre celo vsak drugi bolnik.

Trebušni tifus prav tako povzroča bakterije, ki prodrejo v organizem po prebavilih. Inkubacijska doba traja 7 do 14 dni. Bolezen pa se vleče dva meseca. Umrljivost na srečo ni velika — do 2 odstotka pri bolnikih, ki se ne zdravijo. Ta bolezen se ne širi tako hitro kot druge nalezljive bolezni, zato jo je lažje omejiti.

Pegavec, ki jo nekateri imenujejo tudi pegasti tifus, povzroča riketije, drobno-živke, ki jih ne uvrščajo med bakterije. Tega povzročitelja prenašajo na človeka uši med ugrizom v kri. Inkubacijska doba traja 12 dni, bolezen pa 4 tedne do 6 tednov. Umrljivost je pri bolnikih, ki se ne zdravijo, precej velika — umre poprečno vsak deseti.

Manj vemo dandanes o kugi, ki je bila v starih časih tudi pri nas najstrašnejša bolezen, o čemer pričajo še zmeraj številna kužna znamenja. Tudi kugo povzročajo bakterije. V človeško telo prodrejo skozi kožo, sluznico (oči) in v pljuča. Inkubacijska doba traja do pet dni, bolezen pa le 6 dni. Umrljivost je zelo velika. Če se bolnik ne zdravi, umre vsak drugi. Toda zdravljenje je uspešno le prvi dan bolezni. Povzročitelja kuge prenaša bolha.

Silno nevarna je tudi pri nas skoraj nezmana bolezen sakagija, ki jo povzročajo bakterije. Človek se okuži bodisi na očeh ali dihalih. Inkubacijska doba traja 3 do 5 dni, bolezen pa traja včasih celo do dve leti in je zato še toliko bolj strašna. Pravega zdravljenja zanjo skorajda ni, tako da je večina bolnikov obsojena na smrt.

**S POMLADJO JE NASTOPILO SPET ČAS IZLETOV IN VIKENDOV...
VEČ PROSTEGA ČASA ZANJE VAM
BO OSTALO TUDI,
ČE BOSTE MODERNIZIRALI
GOSPODINJSKA OPRAVILA.**

nama

Ljubljana - Kočevje -
Škofja Loka - Velenje

**vam nudi
NA SPECIALIZIRANIH ODDELKIH
Z GOSPODINJSKIMI APARATI
najširšo izbiro domačih in uvo-
ženih različnih pripomočkov, ki
naj izboljšajo in pospešijo razna
gospodinjska in kuhinjska dela.**

Stane je podkuril...

Stanetu Križnarju je bilo 22 let, ko se je začela druga svetovna vojna. Že prvo leto se je pridružil OF. Začetnik osvobodilnega gibanja v jeseniški železniški kurilnici je bil strojevodja Ivan Krivec. Sodeloval je z mnogimi aktivisti vse do dne leta 1942, ko so bili na Belem polju pri Hrušici ustreljeni talci.

Ko sva govorila o tem, je Stane Križnar dejal, da še zmeraj ni pojasnjeno, kako je prišlo do tistega velikega pokola. Vmes je morala biti izdaja.

»Z Ivanom Krivcem, ki je padel leta 1944 v Jasni, smo se shajali v gostilni 'pri Pajerju', včasih pa tudi pri Kostanšku na Hrušici. Nekdo je moral to ovaditi; sledile so številne aretacije. V kurilnici se je potem naša organizacija skoraj povsem razbila. Mnogo jih je bilo zaprtih ali premeščenih, ne-

Stane Križnar

katerim pa se je še posrečilo oditi k partizanom,« je povedal Križnar.

Tedaj bi tudi Ivan Krivec padel v past, a so ga vendar še opozorili dovolj zgodaj, da ga na Jesenicah čaka gestapo. Bil je na vlaku, ki ga je vozil iz Podbrda, pa je zapustil stroj v Kočni in odšel k partizanom. Tako je bilo tudi s kurjačem Vladom Zorkom. Zadnji trenutek so ga rešili. Gestapovci so ga najprej iskali v kurilnici pri personalcu Dragu Višnarju, ki je bil naš človek. Zorko je bil tedaj na vlaku, zato so odšli na jeseniško postajo, da bi ga tam sneli kar z vlaka, ko bi se pripeljal. Višnar pa je to sporočil Šilarjevi Rezki in Ignacu Velikonji; ta dva sta brž za Nemci pohitela na postajo. Ko je vlak pripeljal, sta Reza in Ignac z druge strani prehitela Nem-

ce, tako da je Zorko ušel čez tire proti Mežakliji.

»Tudi jaz sem bil na vrsti,« je dejal Križnar. »Nekega večera so potrkali na speco-va vrata na Jesenicah, kjer sem stanoval. Prišli so k meni in mi sporočili, da moram takoj v nemško vojsko. Vedel sem, da je to le pretveza. Zato sem jih prosil, naj počakajo, da si v sosednji sobi obujem čevlje. Tista soba je namreč imela izhod. Tako so potem zaman čakali. Še preden so se zavedeli, kaj se je zgodilo, sem bil že v gozdu.«

Zanimala me je njegova partizanska pot. Povedal je, da so ga dodelili v minerski vod gorenjskega odreda. Zelo dobro se spominja prvih akcij v jeseniški železniški kurilnici in nato na postaji v Podnartu in v Planici.

Bilo je julija 1943. Komandir voda Andrej Zvan iz Gorij, ki je bil pozneje odlikovan z redom narodnega heroja, je Križnarja in Vlada Zorka poslal na Jesenice, ker sta dobro poznala razmere na železnici. Prevzela sta nalogo, da zaustavita za nekaj časa delo v jeseniški kurilnici. Nemudoma sta se odpravila čez Mežakljo in ob mraku sta se spustila v Kurjo vas, blizu, kjer je zdaj strelišče. Med potjo sta imela dovolj časa, da sta naredila načrt za svojo prvo akcijo. Nista pa imela min ne razstreliva. Križnar je dejal Zorku: »Lado, ti boš stal na straži, jaz pa bom podkuril!«

Bil je že mrak, ko sta šla čez Savo po brvi, ki je zdaj ni več. Približala sta se kurilnici. Križnar je vedel, da je v lopi zmeraj dovolj strojev pod paro. Ko sta prispela do palisad s premogom, je Križnar le prikimal. Zorku in že je z brzostrelko zasedel kot, od koder je imel dober pregled. Od tam je dobro videl, da prav pred kurilnico stoji »najbolj pripraven« stroj. Na njem ni bilo nikogar. Iz njega se je počasi kadilo, zračna črpalka pa je povzročala v daljših presledkih šum. Križnar je stopil po stopnicah na lokomotivo na strojevodsko stran. Odvrl je stroj, odprl vlek in potegnil ravnalo za paro. Stroj ga je pri priči ubogal. Kolesa so se zavrtela, Križnar pa je hitro odskočil s stroja. Ni se še vrnil k tovarišu, ko je že močno zaropotalo in velika lokomotiva je ležala v jasku obračalnice.

Križnarja je opazil nadkurjač, ko se je stroj že premikal. Nekaj je kričal, a ukreniti ni mogel več nič — stroj je padel v jamo. Ko se je začelo streljanje proti Mežakliji, sta bila Križnar in Zorko že na varnem.

Železniški promet je bil zaradi te akcije oviran kar 160 ur; stroji, ki so bili v kurilnici, niso mogli iz nje. Zato so morali dobiti druge iz Beljaka, dokler niso lokomotive dvignili iz jame in popravili obračalnice.

Stane Križnar živi kot upokojenec na Jesenicah.

Ta odlomek iz partizanskega življenja pa sem napisal v spomin na veliko železničarsko stavko leta 1920 in v počastitev žrtv, padlih na Zaloški cesti v Ljubljani 15. aprila pred 52 leti.

BRANKO BLENKUS

Druga grupa odredov je kljub stalnim borbam in pohodom izdajala tudi svoje glasilo z naslovom »Naša pest«. Objavljamo faksimile glave tega glasila z dne 19. junija 1942.

Piše: JANKO BERNIK

Ko je prišla II. grupa

Moram reči, da so nas vodiče po četah imeli radi. Sam sem vasil po vseh četah. V eni izmed čet je bil tudi zdravnik Mirko. Ko smo bili popneje že na Črnem kalu in na Martinj vrhu, smo šli jaz, zdravnik Mirko in komandir Zvone prav na Krivo brdo. Tam je v gostem mladem smrečju taboril Gedžo s svojo četo. Ta gozd se je imenoval »v Desku«. V Martinj vrhu nam je neka gospodinja povedala, da nas hodi neka ženska izdajati na gestapo v Železnike. Mudilo se nam je, zato smo gospodinjki rekli, da se bomo še vrnili in nam bo tedaj žensko tudi pokazala.

V Gedžovi četi je zdravnik Mirko gledal ranjence in bolnike. Tam je naša skupina ostala dva dni. Ko smo se vračali, smo se oglasili pri Krivarju ter se pri Jaki malo dlje zadržali. Nato smo šli na kozolec, da bi se malo naspali. Že prej smo se zmenili, da pojedemo ob treh naprej. Noč je bila svetla in priganjal sem tovariša, da bi takoj šli. Ubogala sta me in res smo že okoli polnoči zapustili kozolec, morda je bilo tudi že proti eni.

Bilo je 3. avgusta 1942. Ko smo prišli do vojaške ceste, smo do Zaprevalj hodili kar po njej. Tam pa smo zavili na pot, ki pelje do Rovt, kjer je decembra 1941 padlo toliko Nemcev. Nad Rovtami se cesta prevesi proti Martinj vrhu. Tam sem malo zaočkal za Mirkom in Zvonetom. Kmalu zatem je počil blizu Krivega brda en sam strel. Dohitel sem tovariša in jima povedal, kar sem mislil. Da je nabrž Gedžo podrl srnjaka. V Martinj vrhu smo se oglasili v hiši »pri

Tonetu«, da bi poizvedeli, katera ženska nas izdaja. Ko smo zvedeli, sem predlagal, da bi zavili po vojaški cesti, tako da ne bi šli mimo hiš in da nas tista ženska ne bi opazila. Tovariša sta moj predlog upoštevala in sklenili smo, da bomo s tisto žensko že kdaj drugič obračunali. Tako smo šli po cesti in kmalu zavili v hrib Koprivnik, kjer je bilo naše taborišče. Naleteli smo na kosce, ki so nas veselo pozdravljali. Tudi v taborišču so nas pozdravili, obenem pa povedali, da smo prišli ravno prav, ker bo vsak hip začelo pokati. Zvedeli smo, da so Nemci že v Martinj vrhu. Torej namesto, da bi počivali, bo spet treba vzeti pot pod noge. Patrulja je že odšla v Martinj vrh, da bi ugotovila, če so res tam Nemci. Kmalu se je patrolja vrnila in povedala, da je videla Nemce. Takoj smo se pripravili za premik, nato pa smo odšli proti Črnemu kalu. Povzpeli smo se prav na vrh, toda tam nismo bili dolgo. Spustili smo se proti križišču na vojaški cesti, kjer nas je čakal kurir Polde Krainer. Ta nam je na vso moč mahal z rokami in nam klical, da brž skočimo čez cesto, ker se nam po njej bliža štirideset tovrnjakov Nemcev. Kurirja smo brž ubogali in utonili v gostem gozdu. Malo niže smo naleteli na Škofjeloško četo, kurir pa se je nekam izgubil in ga nisem več videl. Pozneje se je vdal Nemcem. Ko smo se združili s Škofjeloško četo, je poveljstvo prevzel njen komandir Stane Starič-Fazan. Ponoči pa je poveljstvo prevzel Biček.

Obe četi sta se podnevi počasi premikali vedno globlje v gozdove Blegoša. Za nami so prodirali Nemci in morali smo biti zelo oprezni, da nas niso opazili. Nekje sredi Blegoša smo ves dan sedeli tiho kot miške, više nad nami pa so treskale bombe in pokali strelji. Prav na golem vrhu Blegoša smo videli vse zeleno Nemcev. Pozneje smo zvedeli, da so obkolili Poljansko četo in jo zasledovali cele tri dni.

Ko se je znočilo, smo se počasi pomikali proti »Prvi ravani« pod vrhom Blegoša. Hodili smo vso noč, za nami pa je kar vrelo od streljanja in bili smo prepričani, da nas Nemci zasledujejo. Proti jutri smo naleteli na žične ovire in se splazili čeznje. Nato smo se mimo nekakšnih hlevov neslišno plazili dalje. Slišali smo mukanje živine in zvonce, čreda se je pasla nad hlevi. Morda je prav to zbegalo Nemce, da nas niso začutili, saj smo bili prav pod vrhom, ki so ga imeli zasedenega. Tako smo se srečno izognili spopadu.

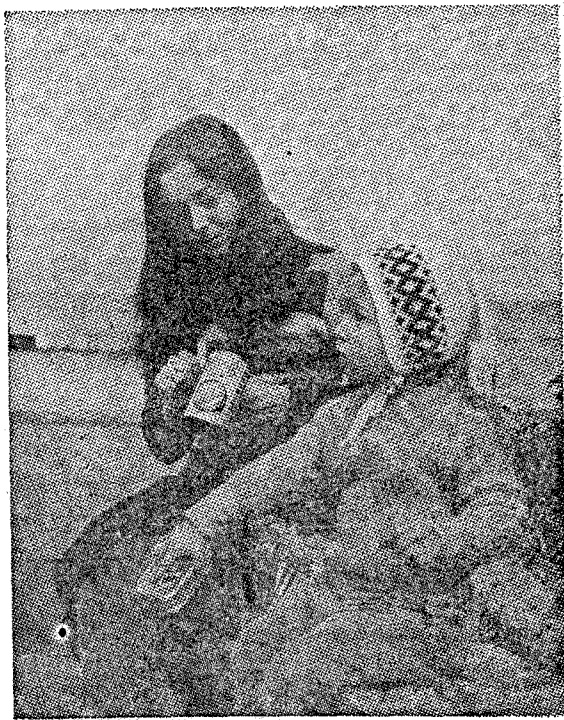
Kaj je bilo s Poljansko četo, pa sem zvedel leta 1943 v taborišču Muthausen-Gusen od Antona Podobnika, ki so ga tedaj ujeli. Ko so se 3. avgusta 1943 spopadli z Nemci, bi se bili lahko še prebili, če bi bili le malo bolj odločni. Preveč je bilo Nemcev, ko so poskušali to narediti kasneje. Čakali so noči, pa tudi ni šlo. Podobnik se je sezul, da bi se bolj neslišno plazil. Toda ko je skočil prek neke poti, je padel Nemcem prav v roke.

Toda naj nadaljujem s pripovedjo o tem, kako smo se rešili tistega dne. Izpod vrha Blegoša smo se napotili čez kakih sto metrov široko poseko čez italijansko mejo. Ko se je daniilo, da bi se prišli lačni, žejni in na smrt utrujeni na Črni vrh nad Cerknim. Tam se je od nas poslovila četa Zdravkovega bataljona iz II. grupe odredov. Ta bi me rada vzela s seboj, toda Biček je odločil, naj ostanem, ker je moja naloga vodiča opravljena. Te njegove odločitve sem bil vesel, ker mi neustavno hajke niso posebno dišale.

Za vodiča sem bil od 15. julija do 4. avgusta 1942.

KONEC

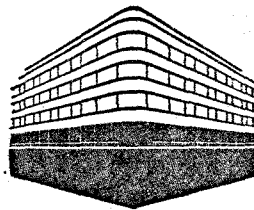
RIBJI BRODET

DELAMARIS IZOLA

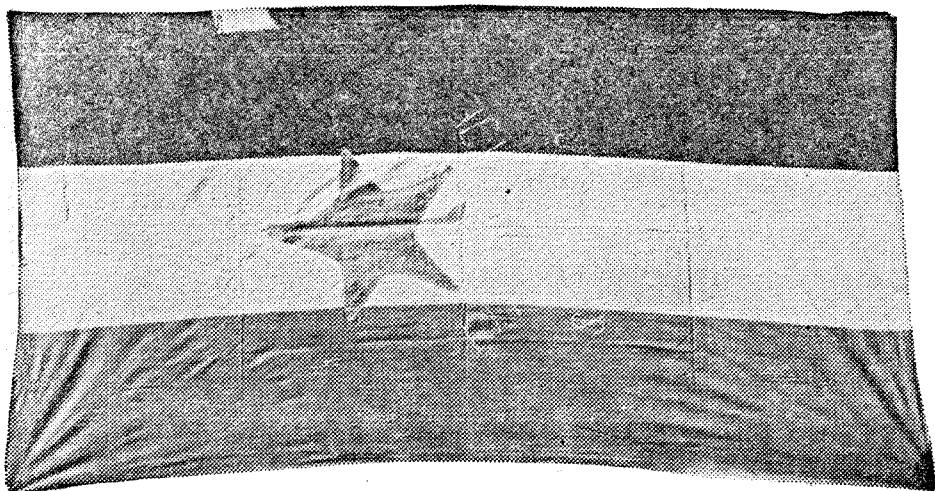
IZPLAČA SE VAM

V TEH DNEH
OBISKATI NAŠO VELEBLAGOVNICO
IN SE PREPRIČATI O NOVI DOSEŽKI
LETOŠNJE POMLADANSKE MODE.
ZA ŽENO
MOŽA
IN OTROKA
JE POMLADANSKA KOLEKCIJA OBLAČIL
ŽE PRIPRAVLJENA.

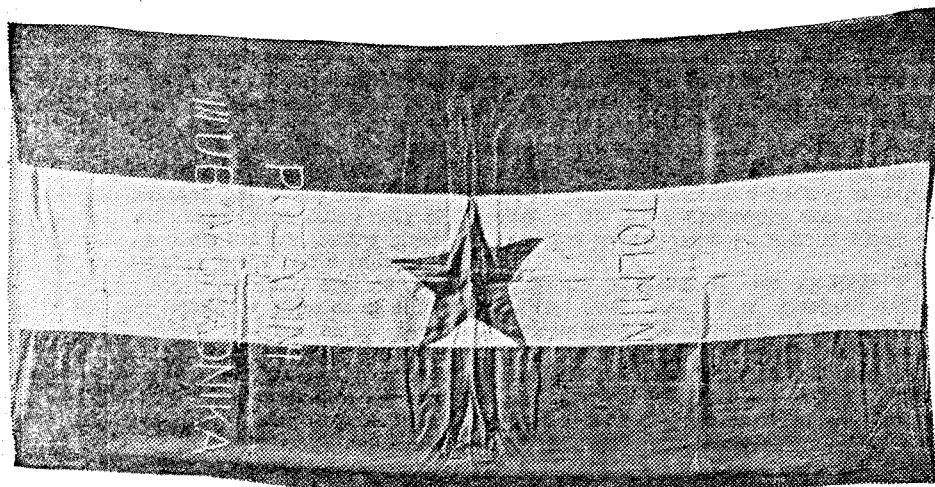

VELEBLAGOVNICA
TKNINN
CELJE

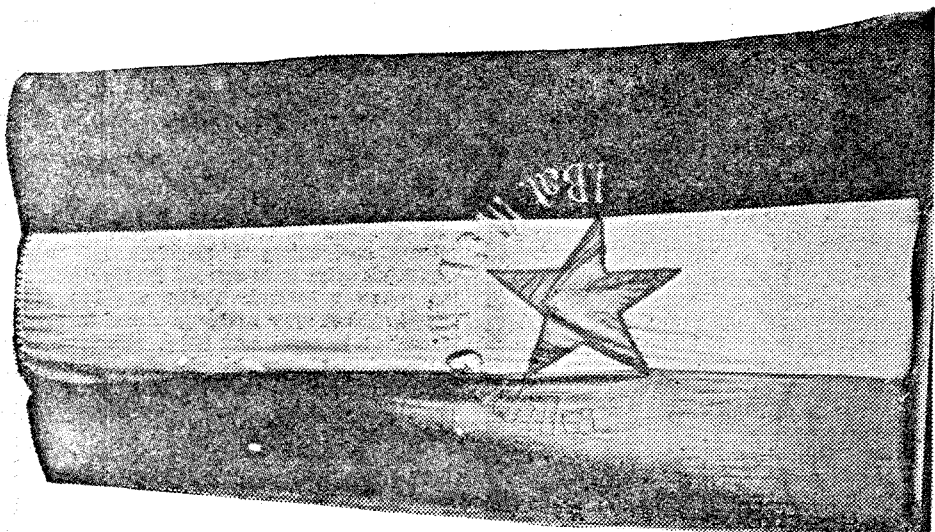
Zastave z vprašajem

1. Zastava 31. divizije. Zastava ima državne barve: modro, belo in rdeče, zastava in zvezda sta obrobljeni z rumeno nitjo, v rumenem je izvezen tudi napis »S.K.O.J. XXXI. DIVIZIJE — S.K.O.J. iz VOLČ«. Franc Grbec, borec iz Volč, meni, da je bila zastava podeljena 1943, kar je vprašljivo, drugega ne vemo nič.

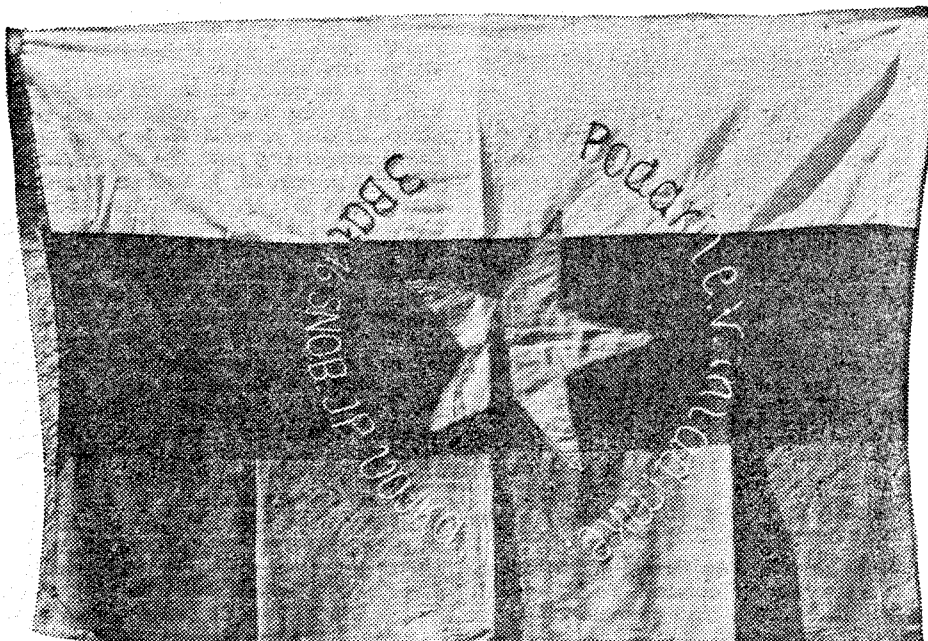
2. Zastava pozadine (zaledja) III. U. B. Ivana Gradnika ima prav tako državne barve: modro, belo in rdeče. Dolga je 160 cm, široka pa 80 cm. Na njej je z rumeno nitjo izvezeno: »TOLMIN POZADINI III. U. B. IV. GRADNIKA«. Po spominu Ivana Lebna, komandanta 1. bataljona 16. brigade Janka Premrla-Vojka, je bila ena zastava Gradnikovi brigadi podeljena avgusta ali septembra 1944 blizu Tolmina, toda to najbrž ne drži, ker je na zastavi napis »POZADINI«, tega pojma pa za časa vojne na Slovenskem nismo poznali.

3. Zastava 1. bataljona 3. SNOUB Ivana Gradnika ima državne barve: modro, belo in rdeče, obrobljena je z zlato nitjo, napis pa je izvezen z rumeno: »I. Bat. III. U. B. Iv. Gradnika«. Dolga je 196 in široka 126 cm. O njej ni nobenih drugih podatkov.

4. Zastava 3. bataljona 7. SNOUB F. Prešerna je dvojna. Z ene strani je slovenska z barvami: belo, modro in rdeče, z druge pa jugoslovanska z modrim, belim in rdečim. Obrobljena je z rumenim našitkom (trakom), z enakim trakom pa je z ene strani napisano: »ZMAGOVALCEM GORICE III. BAT. SNOUB F. PRESERNA«, z druge pa »Z.S.M. GORICA SVOJIM BORCEM«. Muzej nima o njej nobenih podatkov.

5. Zastava 3. bataljona 16. SNOB Janka Premrla-Vojka ima slovenske barve: belo, modro in rdeče. Napis je izvezen z nitmi različnih barv (z rdečo, belo in rumeno) in sicer: »Podarile V. mladinke 3. Bat. 16. SNOB. JP. VOJKA«. Tudi o tej zastavi nima muzej nobenih podatkov.

6. Zastava z napisom »NAŠIM HRABRIM BORCEM RANJENIM ZA SVOBODO« je tudi dvojna, na eni strani slovenska z belo, modro in rdečo barvo, na drugi jugoslovanska z modro, belo in rdečo. Dolga je 180, široka pa 97 cm. Z druge strani je napisano: »Daruje ZSM OZELJAN«. To je tudi vse kar muzej o njej ve.

Vojni muzej iz Beograda nam je poslal v objavo fotografije šestih zastav, ki so jih nekatere slovenske partizanske enote dobile v času osvobodilnega boja ali takoj po osvoboditvi, muzej pa o njihovem nastanku in podelitvi nima natančnih ali pa sploh nobenih podatkov. Prosimo vse tovarišice in tovariše s Primorskega — tam so namreč te zastave nastale — ki so bili pred koncem vojne ali po njej člani SKOJ, prav tako pa tudi tovariše iz zadetih enot 9. korpusa (zlasti politične komisarje in sekretarje SKOJ), da nam pošljejo naslednje podatke: kdo, kdaj in kje je zastavo izdelal, na čigavo pobudo ali po čigavem naročilu, kje je bilo nabavljeno blago, kdo, kdaj, kje in ob kakšni priložnosti (proslava, miting, parada) je zastavo izročil, kdo je v imenu enote zastavo sprejel in kdo je bil določen za zastavonošo ter morebitne druge zanimivosti o zastavi! Pojasnila pošljite na naslov: Uredništvo TV-15, Ljubljana, Beethovnova 10, poštni predal 598, 61001!

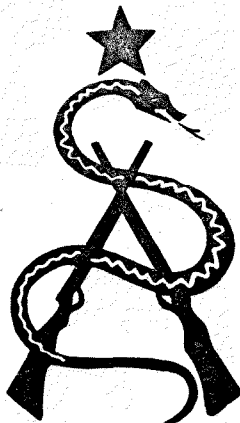
»Memorial 26 zmrznjenih partizanov«

Besede, vklesane v kamen:
Vzpenjajo se in sopejo. Onemog-
gli padajo v sneg, ki jim sega do
pasu. Dvigajo se. Radi bi naprej.
Stopinjo za stopinjo. Pa spet pada-
jo. Sovražijo belino snega in mrtva-
ško pesem vetra. Kot nož jih pre-
bada veter. Ne smejo se ustavlja-
ti... Hitreje! Vzdržati morajo! Zdi
se, da bo vendarle šlo. Ne! Pada-
jo... Krč jih prijemlje. Očesne ve-
ke drgetajo od napada halucinacij,
ob misli na svobodo in od divjega
spanca... Matič poljana zahteva žrt-
ve. Kolona se zmanjšuje. Upanje po-
jenjuje, borcev je čedalje manj...

V statutu »Memoriala šestindvajsetih«
je določeno, da vsako leto februarja v
Mrkoplju priredi smučarsko spomin-
sko patroljno tekmovanje v spomin na
tragedijo in na pohod 2. brigade 13. pri-
morsko-goranske divizije. Trajni namen
memoriala je v tem, da na tradicijah
narodnoosvobodilnega boja ljudstva v
Istri, Hrvaškem primorju in Gorskem
kotaru krepijo patriotski duh s šport-
nimi in borbenimi tradicionalnimi ter
kulturnimi prireditvami. Ob tej prilož-
nosti bi se naj srečevali pripadniki
mlajših rodov s starejšimi, z rodovi,
ki nam je izvojeval svobodo, tako da
bi slavne tradicije prehajale na mladi
rod.
Druga brigada 13. primorsko-goran-
ske divizije se je februarja 1944 srdito
bojevala proti Nemcem, četnikom in
ustašem na Jezeranu, Brinju in Žuti
Lokvi. Utrujeni, neprespani in prezebli
borci so dobili zamenjavo, da bi si ma-
lo odpočili in potem lahko spet nadalje-
vali boj. V razdejani Drežnici in Ja-
senku pa je lahko našla zatočišče le
manjša skupina borcev. Glavnina bri-
gade je navsezgodaj, še v mraku, 19.
februarja odšla čez Jasenak in skozi
gozdove Carevice v Mrkopalj. To je bil
nad 40 km dolg pohod v velikem snegu,
z zameti, ki so bili dva meta visoki.
Prispela je naslednjo noč v strašnem
mrazu in snežnem metežu na Matič
poljano.
Ze med potjo je na križišču ceste
Drežnica-Stalak zmrnil en partizan, ki
je omagal. Predhodnica je prispela v
Mrkopalj približno ob enajstih pono-

či. Naslednji dan so začele prihajati
grozljive novice o onemoglih partiza-
nih, ki so zaostali v snegu na Matič
poljani. Prebivalci iz Mrkoplja in Tu-
čancev so požrtvovalno pohiteli borcev
na pomoč in jih več rešili. Šestindvaj-
set partizanov pa je zmrznilo.
Na Matič poljani so postavili izvir-
ne, preproste spomenike — šestindvaj-
set dva in pol metrov visokih kamnov
po zamisli inž. arh. Zdenka Sile. Kamni
obkrožajo planjavo, kjer so našli zmrz-
njene partizane. Malo ob strani od teh
kamnov, ki so simbol kolone, stoji še
kamen z vzdano prizmo in s spomin-
skim besedilom.
Prireditveni odbor, ki po določitih
statuta vsako leto prireja spominske
prireditve v počastitev šestindvajsetih
borcev, je letos priredil že deseti me-
morial. Jubilejni prireditvi so posvetili
še toliko večjo pozornost. Pokrovitelj je
bil sekretar narodne obrambe armadni
general Nikola Ljubičić, udeležili pa
so se je med drugimi tudi general pol-
kovnik Asim Hodžić, general podpolkov-
nik Jože Malnarič in mnogi ugledni
gostje iz raznih krajev. Na memorialu
je sodelovalo 800 mladincev iz Gorskega
kotara in tekmovalne ekipe iz vseh na-
ših republik ter tekmovalne ekipe ber-
čevskih organizacij, umetniki Gorani,
člani zagrebškega narodnega gledališča
in zastopniki političnega ter družbene-
ga življenja.
Prireditve so se začele 25. februarja
in so trajale tri dni. Zvrstilo se je več
tekmovanj in proslav. Prvi dan kot uvod
memoriala so tekmovalne ekipe dvanaj-
stih osnovnih šol; tekmovali so v te-
ku in skokih. Zvečer je bila akademi-
ja. Nastopili so učenci osnovnih šol.
Drugi dan, 26. februarja, je bilo prven-
stvo Jugoslavije v biatlonu. Nastopile
so patrolje (člani) na 10 km dolgi pro-
gi in patrolje mladincev v teku. Tudi
drugi dan zvečer je bila slavnostna aka-
demijska; na nji so nastopili člani hr-
vaškega narodnega gledališča iz Zagre-
ba in ZDK »Gavella«. Tretji dan so
proslave dosegle vršek. Tedaj so razen
športnikov tekmovali še borci in rezerv-
ne vojne starešine ter mladinska eno-
ta. V streljanju s puško so nastopili
tudi borci trinajste divizije in med
bivšimi borci zmagali. Enak uspeh je
požela tudi tekmovalna ekipa Slovenije
s prvim mestom. Borčevska ekipa 13.
divizije je za svoj uspeh prejela zlato
medaljo, tekmovalna ekipa Slovenije
pa dragocen pokal.
Gostoljubje domačinov, ki sta ga bi-
li deležni naša tekmovalna in borčev-
ska ekipa na vsakem koraku, je znova

Slovenski zdravniki v boju za svobodo

NOB
dr. Miro Saje

Rojen je bil 25. junija 1915 v Novem mestu. Zaradi sodelovanja z osvobodilno
fronto so ga Italijani zaprli v Ljubljani, vendar so ga zaradi pomanjkanja
dokazov izpustili. Nekaj dni po prihodu k partizanom, 13. septembra 1943,
je postal pomočnik sanitetnega referenta 6. brigade. Popoldne 13. septembra
je spremljal ranjence v rešilnem avtomobilu na poti Sentjernež—Novo
mesto. Nemci so napadli transport iz zraka; pri tem je dobil strel skozi
pljuča. Umrl je zaradi posledic dobljene rane 14. septembra 1943 v novo-
meški bolnišnici, ki je bila takrat na osvobojenem ozemlju. V partizanih
je padel tudi njegov brat Baldomir.

potrdilo, kako globoke so bratske ve-
zi, ki so nas povezale med vojno, in
da uspešno utrjujemo bratstvo ter da
borčevske organizacije Gorskega kotara
in naše republike prenašajo slavne tra-
dicije na mladi rod.
V Gorski kotar so šli ob tej prilož-
nosti ne le po športne lororike, mar-
več predvsem, da počastijo padle bor-
ce in da ne pozabijo, kako nesebično
jim je med vojno pomaglo prebival-
stvo v najhujših dneh. Darila, ki so
jih prinesli borci in jih namenili mla-
dini, šolam, tekmovalnim ekipam in
posameznikom, so bila le skromna od-
dolžitve.

HINKO BRATOVZ-OKI

Pojasnilo

V »TV 15« št. 12 z dne 16. 3. 1972 je na 5. strani
objavljen nekrolog Antonu Zagarju iz Kočevja. V
njem je nastal pomota: v predzadnjem stavku je
navedeno, da je bil Zagar zadnja leta tajnik de-
lavske univerze kar je nepravilno. Pravilno se
besedilo mora glasil: zadnja leta je bil tovariš
Ton Zagar tajnik Društva upokoencev v Kočevju,
pred tem pa je opravljal več let tudi posle taj-
nika Rdečega križa v Kočevju.
Uredništvo pripominja, da pride do takih po-
mot zaradi prepogostega uporabljanja kratic — v
danem primeru DU, kar je lanko delavska univerza
ali pa društvo upokoencev. Zato prosimo dopis-
nike, da se kratke izogibajo, naj torej raje po-
jem v celoti napišejo, zlasti v primerih, ko lahko
nastane dvom, kaj kratica pomeni.

Bil sem v posebni skupini

Žrtve ognja, ki so si ga privoščili evropski piro-
mani, tokrat niso bili Zidje, temveč kristjani: ci-
gani iz Nemčije in Avstrije, ljudje katoliške vere.
Zjutraj je ogenj ugasnil. Trupla ciganov so se
spremenila v kup srebrnkastega pepela na dvorišču
krematorija. Edino trupel dvanajstih parov dvojč-
kov niso sežgali. Preden so jih odpeljali v zaplinje-
valnico, je dr. Mengele s posebno kredo napisal
na njihove prsi črki ZS, kar pomeni: za secirnico.
V zbirki trupel so dvojčki vseh starosti, od no-
vorojenčkov do šestnajstletnikov. Trenutno jih leži
na betonskih tleh dvanajst parov. To so trupele
otrok motne polti in črnih las. Razvrščanje dvojč-
kov je zame utrudljiv posel. Zelo moram paziti, da
jih ne pomešam, kajti če bi ti redki primeri na
področju raziskav fenomena dvojčkov postali ne-
uporabni, bi moral to plačati »kriminelnemu dok-
torju« Mengeleju z življenjem.
Pred nekaj dnevi sem sedel z njim v delovni
sobi pri mizi. Listala sva po dosjelih, kjer so bile
zapisane raziskave posameznih primerov dvojčkov
— tedaj pa je opazil na svetlo modrem ovitku ble-
do liso od maščobe. Gotovo sem jo naredil med
kakšno avtopsijo, ko sem vmes prelistaval dosjeje.
Dr. Mengele me je očitajoče pogledal in mi dejal
kar se da resno: »Kako ste mogli ravnati tako ma-
lomarno z dosjeji, ki sem jih zbral s toliko ljube-
zni!« Z jezika dr. Mengeleja je prišla beseda ljube-
zen! Kar onemel sem od začudenja.

79

Kar se da pozorno proučujem anatomsko-pato-
loške značilnosti dvanajstih parov dvojčkov.
Znano je, da so dvojčki enocelični in dvocelični.
Dvojčka, ki sta nastala iz iste celice, sta zmeraj
istega spola ter drug drugemu čisto enaka tako
glede svojih notranjih kot svojih zunanjih pojavov.
Dvojčka iz dveh različnih celic pa sta si v notra-
njem in zunanjem pogledu slična le bolj kot brata.
Taki dvojčki si torej niso povsem enaki in so v ve-
čini primerov tudi različnega spola. Imenujejo se
neskladni dvojčki.
Te značilnosti tvorijo v medicinski vedi enega
izmed bioloških zakonov fenomena dvojčkov, ki je
v močno oporo teoriji, da zunanje okoliščine (npr.,
dobra ali slaba hrana, razne bolezni) prav malo
vplivajo na telesni ustroj, na morfološke, organ-
ske in psihične lastnosti človeka, ter da so mnogo
močnejši tisti dejavniki, ki jih človek podeduje od
svojih prednikov. Če se ti dejavniki pojavljajo ve-
likokrat v več generacijah iste familije, gre za pre-
vladujoče dedne pojave.
Ti prevladujoči dedni pojavi pa so lahko človeku
v škodo ali v prid. Tako na primer lahko podedu-
ješ krepke in zdrave zobe pa goste lase, ki ne
izpadajo; lahko podeduješ bolezen »vidov ples«,
razne primere previsekega pritiska, včasih tudi
sladkorno bolezen, izmed duševnih motenj pa de-
presivno manijo.
Dedne lastnosti, tako dobre kot slabe, se včasih
pojaviyo takoj po rojstvu. Tako na primer se ne-
kateri otroci rodijo s prsti (na nogah ali na rokah),
ki so večji ali manjši od normalnih. Druge lastno-
sti se pojavijo kasneje in se sprevržejo v kronične
bolezni, npr. naduha, božjast, protin, neke vrste
že omenjenega povečanega pritiska, nekateri primeri
raka in mrena na očeh. Leta se pojavlja šele po
šestdesetem letu starosti.
Posebnost dednih lastnosti je, da se pojavljajo

80

češče pri enem kot pri drugem spolu. Te dedne
lastnosti razločujemo že po spolu. Izmed njih naj
omenim kot najbolj pogosti slepota za barve in
slabokrvnost. Ti dve dedni boleznii prizadeneta zme-
raj le moške, nikoli žensk. Najbolj pogosta oblika
dedne slabokrvnosti preide od bolnega očeta prek
zdrave hčere na polovico vnukov moškega spola.
Otroci moškega spola nikoli ne podedujejo te bo-
lezni neposredno od bolnega očeta. Vsi otroci moš-
kega spola ostanejo zdravi, prav tako njihovi
otroci, najsi bodo moškega ali ženskega spola. Pač
pa hčere bolnega očeta, ki so sicer zdrave, nosijo
v sebi dedne klice, in vsi njihovi otroci ženskega
spola prenesejo te klice na potomce moškega spola.
Pred menoj leži na secirni mizi par dvojčkov,
starih petnajst let. Na njunih truplih bom opravil
istovrstno oziroma primerjalno avtopsijo.
Njuni glavi ne kažeta nobenih posebnosti. Na-
slednja faza je izrez prsnice. Tedaj opazim nena-
vadno zanimiv pojav: prsno žlezo, ki je obstajala
dlje kot normalno. Prsno žlezo nahajamo po navadi
le pri otrocih. Razteza se od gornjega dela prsnice
do srca in torej pokriva precejšnjo površino. V
puberteti pa začne naglo slabeti in po malem po-
polnoma izgine. Ko človek spolno dozori, ne ostane
od te žleze nič drugega kot malo maščobe z ostan-
ki veznega tkiva.
Prsna žleza močno vpliva na rast. Če žleza pre-
hitro usahne, je otrok majhne rasti, včasih ostane
celo pritlikavec, razen tega pa so njegove cevne
kosti zelo krhke. Na preveliko ali preveč izločujočo
žlezo često naletimo pri avtopsiji otrok, ki so
umrli nenadoma, ne da bi bili bolni, brez otiplji-
vega razloga. Preveč izločujočo žlezo imajo lahko
tudi otroci, ki so neodporni proti nalezljivim bo-
leznim.
Zatorej je prsna žleza pri teh dveh dvojčkih sila
zanimiv pojav. Ne samo zato, ker sem jo našel pri

papirografika

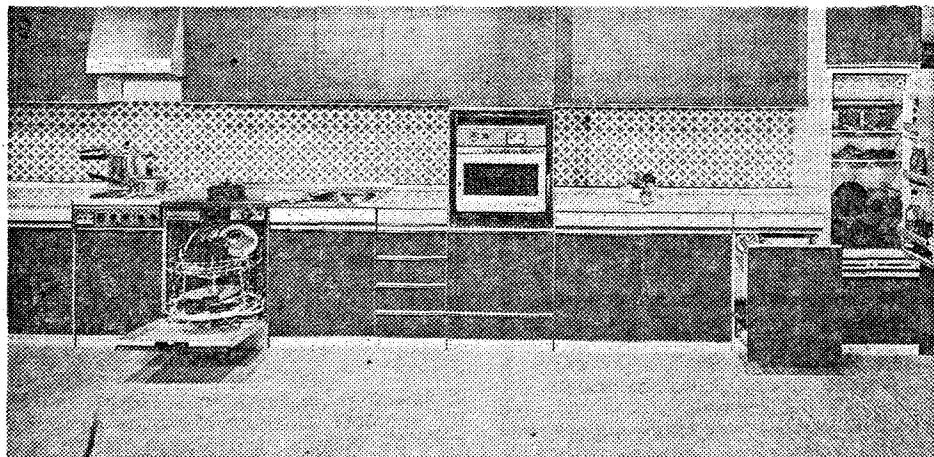
IZVOZ - UVOZ
TRGOVINA S PAPIRJEM
IN GRAFIČNIMI
POTREBŠČINAMI NA VELIKO;
LJUBLJANA,
RESLJEVA c. 30,
TELEFON 310-584, 321-151,
321-153.

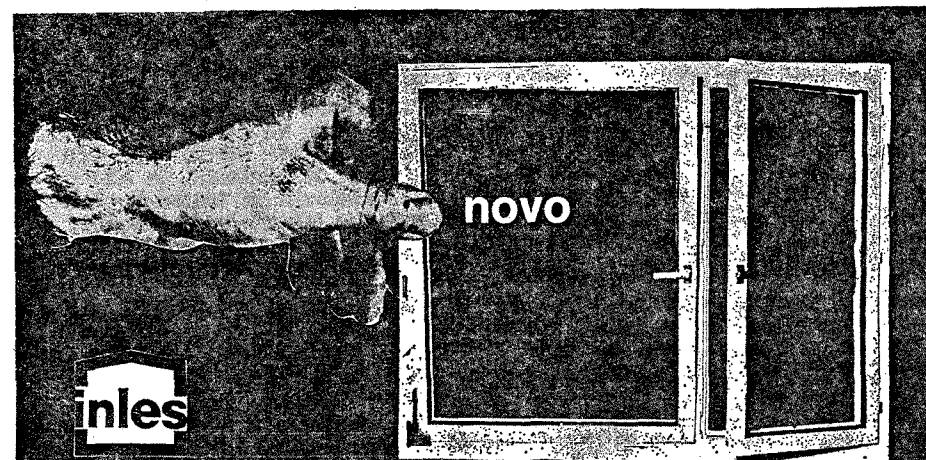
"bien-être"

eau de cologne naturelle

70° et 85°
TKI HRASNIK - DIPARCO PARIS

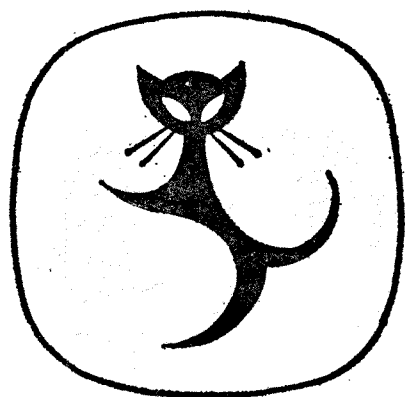

vega 60
brest cerknica

inles

Tudi pri nas lahko kupite vezana okna. Vgrajeno najboljše uvoženo okovje omogoča odpiranje po horizontalni in vertikalni osi.
Sprejemamo naročila! Zahtevajte prospekte!
Informacije: »INLES« Ribnica, maloprodaja, tel. 87-212

TEKSTILNA TOVARNA
PREBOLD
SLOVENIJA
JUGOSLAVIJA

Telefon: 72-210, 72-211
Telegram:
TEKSTILNA PREBOLD
Telex: yu 33-540

PROIZVAJAMO:

bombažne in stanične tkanine, barvane in tiskane
v rolo ali filmskem tisku, oplemenitene po najso-
dobnejših postopkih
razne vrste podlog za lahko in težko konfekcijo
prašne krpe »MAGNETIC«, krpe proti rošenju šip.
»BELLEVUE«, podlogo za likanje »MI-MI« in »VI-
KEND« sete

81

dvojkah petnajstih let starosti, in ker bi bila morala izginiti že pri njunih dvanajstih letih, temveč tudi zato, ker je precej nadnormalno razvita.

Potem opravi avtopsijsko še na enem paru petnajstletnih in na enem paru šestnajstletnih dvojčkov. Vsi so enocelični in vsi imajo enako usahlo prsno žlezo.

Vsakemu izmed osmih enoceličnih dvojčkov izrežem vratni del hrbtenice. Na četrtem in petem vretencu vidim nekaj nenavadnega: pri starosti dvanajstih ali trinajstih let niso sklenjena, temveč so ostala odprta — celo pri petnajstletnikih in šestnajstletnikih. Ta razvojna izjemnost se imenuje »razrezana hrbtenica«. Gre za patološki pojav, ki utegne imeti hude posledice.

Človek se razvija v smeri dveh končin hrbtenice: glavne in spodnje končine, imenovane tudi repna kost. Včasih prevladuje prva, včasih druga smer razvoja.

V danem primeru, pri šestnajstletnih raztelesenih dvojčkih, gre za navzgorno smer razvoja, kajti »razrezana hrbtenica« in kost, ki je ostala odprta, sta fenomena izrojenosti. Druga izjemnost razvoja, ki naletim nanjo pri petih parih dvojčkov, je deseto rebro na desni strani, ki ne leži trdno, temveč nekako plava. Ta izjemnost se imenuje znanstveno »costa decima fluctuans«. To rebro se po navadi drži prsnice. Pojav, da »plava«, je posledica nenavadne rasti hrbtenice v spodnjo smer.

Na deseto »plavajoče« rebro naletimo včasih tudi v splošni praksi. Po navadi gre za ljudi šibke narave, suhe in dolgine slabotnih mišic, ki imajo zmanjšan krvni pritisk in se prav hitro utrudijo. Taki primeri pa so sila redki.

Vse redke posebnosti vnesem v zapisnik o avtopsijski kar se da precizno, znanstveno. Potem ves popoldan razpravljava z dr. Mengelejem, da bi razvolzala nekatere nejasnosti. V sečirnici in labora-

82

toriju nisem več ponižen jetnik KZ, temveč razlagam in zagovarjam svoja stališča kot v kakšnem zdravniškem svetu, kot enak med enakimi. Dr. Mengeleju celo ugovarjam, če se ne strinjam s kakšno njegovo mislijo.

Sem dober poznavalec ljudi. Zdi se mi, da so mi prav moje pretehtane besede, večkrat premlk med njimi in odločen nastop pomagali, da se je danes zgodilo nekaj nenavadnega: dr. Mengele, prec katerim vsi trepečejo, mi je med živahno razpravo ponudil cigareto in se ob odhodu poslovil od mene.

26.

Nekega dne, ko sem seciral truplo priletnega moškega, sem našel v njegovem žolčnem mehurju nekaj kristalno lepih kamenčkov. Vedel sem, da je dr. Mengele strasten zbiratelj takih stvari. Zato sem kamenčke opral in posušil in spravil v steklenico s širokim grlom, ki sem jo zamašil s steklenim čepom. Na steklenico sem nalepil listek, ki sem nanj napisal ime človeka, pri katerem sem našel kamenčke, njihovo vrsto in anatomske-patološke podatke. Naslednjega dne sem jih med vizito izročil dr. Mengeleju. Bili so mu zelo všeč. Obračal je steklenico in opazoval kamenčke, na vsem lepem pa se je obrnil k meni in me vprašal, če poznam balado o vojščaku Wallensteinu. Njegovo vprašanje je bilo brez zveze s taboriščnim okoljem, vendar sem mu odgovoril:

»Poznam zgodbo o vojščaku Wallensteinu, ne poznam pa balade.«

Tedaj je smehljaje se začel recitirati:

Im Besitze der Familie Wallenstein
Ist Mehr Gallenstein, wie Edelstein...

To bi se reklo po naše nekako takole:

V družini Wallenstein imajo več žolčnih kot pa dragih kamnov.

83

Moj šef je zdeklamiral več kitic te šaljive balade. Bil je tako dobre volje, da sem se odločil za drzen korak: prositi ga, da mi dovoli obiskati ženo in hčerko. Šele ko sem izgovoril teh nekaj besed, sem se zavedel, kako so tvegane. Toda kar je, je. Šef me pogleda začuden:

»Ste poročeni in imate hčerko?«

»Da, gospod hauptsturmführer, poročen sem in imam petnajstletno hčerko,« sem mu dejal z glasom, ki je razodeval moje razburjenje.

»Mislite, da sta tukaj?«

»Da, gospod hauptsturmführer, mislim, da sta tukaj, saj ste ju pred tremi meseci, ko smo prišli, prav vi izločili in poslali na desno stran.«

»Morda pa so ju že odpeljali v kakšno drugo taborišče.«

Pomislil sem na dim iz krematorija.

Dr. Mengele se usede in skloni glavo, kot bi premišljeval. Jaz pa stojim čakan pred njim.

»Dal vam bo prepustnico. Išcite ju, ampak...«

S kazalcem se je dotaknil ustnic in me preteče pogledal.

»Razumem, gospod hauptsturmführer, in se vam zahvaljujem,« sem mu dejal.

Dr. Mengele odide. S prepustnico v roki se ves blažen vrnem v svojo sobo. Šele tu preberem besede na listu: »Številki A. 8450 je dovoljeno, da hodi brez straže po območju KZ Auschwitz. Dovoljenje velja do preklica.« Spodaj je bil podpisan dr. Mengele, SS-Hauptsturmführer.

Od razburjenja sem ves iz uma. Kaj takega se ni zgodilo še nikoli, odkar obstaja taborišče. Še nikoli ni jetnik KZ dobil dovoljenja, da poišče svojo družino in gre brez straže v žensko taborišče. Sploh ne vem, kje bi začel. Ženske so v četrtih C, B3, F, K in L. Zvedel sem, da so tiste iz Madžarske zvečine v četrti C. Kakšnih petdeset tisoč jih je. Najprej pojdem tja.

Stanovanja za borce in invalide v Ljubljani

STANOVANJA za borce in invalide Komisija za stanovanjske zadeve borcev NOB pri skupščini mesta Ljubljane je na 16. redni seji, dne 31. marca 1972 sprejela naslednji

SKLEP

I.
Potrditi se predloga prednostnih vrstnih redov podkomisije za sestavo prednostnih vrstnih redov udeležencev NOB z območja ljubljanskih občin za:

a) dodelitev najemnih stanovanj in b) odobritev posojil za gradnjo, adaptacijo ali nakup lastnih stanovanj.

II.

V prednostna vrstna reda so uvrščeni upravičenci — udeleženci NOB, ki so vložili prošnje za dodelitev najemnih stanovanj in posojil, na podlagi meril pravilnika oziroma odloka o merilih za uporabo sredstev, zbranih s prispevkom za gradnjo stanovanj udeležencem NOB z območja ljubljanskih občin.

III.

Prednostna vrstna reda za dodelitev najemnih stanovanj in dodelitev posojil za gradnjo, adaptacijo in nakup lastniških stanovanj sta sestavna dela tega sklepa.

IV.

Upravičenci do posojila za gradnjo in adaptacijo morajo začeti koristiti posojilo v devetih mesecih od dneva uveljavitve sklepa. Upravičenci, ki do tega roka ne bodo začeli koristiti posojila, jim pravica do pridobitve posojila ugasne.

V.

Ta sklep začne veljati trideseti dan po objavi v Uradnem listu SRS.

Štev: 23/k-72

Datum: 31. marca 1972

Predsednik komisije za stanovanjske zadeve borcev

Miha Košak, dipl. ing., l. r.

A. — Prednostni vrstni red udeležencev NOB z območja ljubljanskih občin za dodelitev najemnih stanovanj

GARSONIERE

Delič Slavko, Topniška 27, Bežigrad; Mlinar Leopoldina, Resljeva 38a, Center; Kramaršič Franja, Hirska 28, Center; Kočar Ivan, Gornji trg 40, Center; Skufca Franja, Rimska 17, Center; Oswald Ana, Prešernova 14, Center; Glavač Rozalija, Zvezna 10, Moste-Polje; Bolta Ivana, Slape 10, Moste-Polje; Breznik Jožeta, Seničica 8, Šiška; Trajkovič Ljubomir, Krimska 1, Vič-Rudnik; Balant Tone, Ul. Poh. bat. 135, Bežigrad; Marcen Franc, Titova 13, Center; Zansky Franc, Gosposvetska 1, Center; Stajner Fani, Tesarska 12, Center; Pečenko Lidija, Trg MDB 10, Center; Rejc Marija, Trpinčeva 9, Moste-Polje; Vršaj Stanislav, Toplariška 9, Moste-Polje; Dolinar Pepca, Rožičeva 2, Moste-Polje; Stanič Dragica, Medvedova 14, Šiška; Ščurk Justina, Tržaška 6, Vič-Rudnik; Mandić Anica, Črtomirjeva 9, Bežigrad; Uršič Stane, Grabovičeva 34, Center; Pogačar Igo, Vrhovčeva 7, Center; Osterman Jakob, Moškričeva 34, Moste-Polje; Zupančič Marija, Smartinska 64, Moste-Polje; Smolej Rozalija, Oslavijska 5 c, Vič-Rudnik; Stritar Cecilija, Puharjeva 3, Center; Kušar Kati, Bregarjeva 17, Šiška; Kosalin Jože, Groharjeva 13, Vič-Rudnik.

ENOSOBNA

Virant Janez, Pletersnikova 12, Bežigrad; Tomažič Marija, Poljanska 15, Center; Vodopivec Konstantin, Poljanska 59, Center; Umek Francka, Breg 12, Center; Pavlin Franc, Zadovrovska 9, Moste-Polje; Jelševar Martina, Stepanjska 8, Moste-Polje; Solnar Vinko, Podgora 35, Šiška; Kovac Marija, Zelena pot 13, Vič-Rudnik; Tomšič Peter, Tržaška 129, Vič-Rudnik; Volčanšek Reza, Jamova 68, Vič-Rudnik; Koželj Anica, Fabjanjeva 31, Bežigrad; Kovačič Jože, Gregorčičeva 8, Center; Čehovin Alojz, Hrenova 11, Center; Pelan Anton, Delavski dom, Center; Čelensnik Vinko, Kosovelova 7, Moste-Polje; Pavličič Ivan, Rožičeva 9, Moste-Polje; Tolmajner Franc, Vevče 53, Moste-Polje; Vižin Jože, Rožna dolina cesta 1/3, Vič-Rudnik; Frelih Leopold, Medvode 21, Šiška; Dolenc Vinko, Vodnikova 288, Šiška; Nemanić Milena, Kidričeva 8, Center; Colarič-Lah Marica, Gosposvetska 13, Center; Veselič Peter, Društvena 16, Moste-Polje; Petak Marija, Matjaževa 7, Bežigrad; Strnad Tone, Okiškega 10, Moste-Polje; Sedej Marta, Jamova 65, Vič-Rudnik.

30. OBLETNICA BITKE NA NANOSU

V nedeljo, dne 16. aprila 1972, ob 14. uri, bo v Vipavi velika proslava ob 30. obletnici bitke na Nanosu. Na proslavo vabimo vse preživle borce nanoške bitke, druge borce in aktiviste ter ostalo prebivalstvo.

PROGRAM:

- ob 14. uri športna tekmovanja;
- ob 16. uri komemoracija pred spomenikom padlim v NOB;
- ob 16.30 uri promenaadni koncert godbe na pihala;
- ob 17. uri prireja Zveza kulturno prosvetnih organizacij Ajdovščina

REVIJO PEVSKIH ZBOROV

sodelujejo:

Pevski zbor iz Vipave, »JEZERO« Dobrodo, »A. MOZINA« Brje in »VINOGRAD« Vrtovin »S. KOSOVEL« Ajdovščina.

VABLJENI!

ENOINPOLSOBNA

Gartner Franc, Samova 35, Bežigrad; Golob Franc, Tabor 5, Center; Skofljanc Marija, Zaloška 178, Moste-Polje; Ule Ivanka, Rožčeva 14, Moste-Polje; Stankovič Milosav, Česnikova 2, Šiška; Kušar Janez, Nahlikova 9, Vič-Rudnik; Simčič Vika, Za Gasilskim domom 6, Bežigrad; Smid Gabrijel, Gornji trg 35, Center; Matulj Ivan, Pohlina 20, Moste-Polje; Boštjančič Ana, Pavšičeva 10, Šiška; Rozman Angela, Emonska 11, Vič-Rudnik; Opara Ivan, Njogoševa 6, Center; Kamin Ivan, Proletarska 1, Moste-Polje; Radilović Božidar, Trubarjeva 23, Center.

DVOSOBNA

Stefančič Tomaž, Majaroneva 4, Bežigrad; Skala Stanko, Tabor 4, Center; Sluga Vika, Zaloška 273, Moste-Polje; Gašperlin Anton, Kozlarjeva pot 2, Šiška; Oblak Terezijska, Rožna dol. c. VII/20, Vič-Rudnik; Zalaznik Marija, Rožna dolina c. XV/14, Vič-Rudnik; Kavčič Irena, Funtkova 19, Bežigrad; Lesjak Franjo, Brankova 3, Bežigrad; Rajčević Tončka, Borštnikov trg 3, Center; Ponikvar Anton, Velike Lašče 111, Vič-Rudnik; Mlakar Franc, C. v Rožno dol. 40, Vič-Rudnik; Udovič Jože, Prvomajska 7, Moste-Polje; Dolgan Ervin, Ruská 3, Šiška; Gregorič Cveto, Črtomirjeva, Bežigrad.

DVOINPOLSOBNA

Čuk Dušan, Njogoševa 6, Center; Dizdarevič Mašo, Moškričeva 38, Moste-Polje; Druškovič Vid, Rožičeva 9, Moste-Polje; Rejc Rozi, Lanišče 23, Vič-Rudnik; Čluba Franciška, Viška 45, Vič-Rudnik; Petrič Stane, Rožičeva 6, Moste-Polje; Fider Franc, Rožčeva 19, Moste-Polje; Gričar Franc, Brejčeva 2, Center; Ferbežar Joži, Medno 35, Šiška.

TRISOBNO

Kolar Tone, Hudovernikova 11, Center.

GRADNJA

Zvipej Franci, Na Brežini 17, Bežigrad; Vivos Anica, Tesarska 4, Center; Škerjanc Ivan, Bizoviška 61, Moste-Polje; Marolt Antonija, Novo Polje 13, Moste-Polje; Konec Zinka, Polje 19, Moste-Polje; Rotman Milka, Preska 1, Šiška; Plešec Vladimir, Gorčane 45, Šiška; Okršlar Franc, Medvode 43, Šiška; Križan Ladislav, Zlatek 5, Šiška; Gornik Stanko, C. Dolomitskega od. 201, Vič-Rudnik; Zonta Kajetan, Vrhovec c. XII/1, Vič-Rudnik; Dimitrovič Asta, Mencingerjeva 75, Vič-Rudnik; Vovko Marica, Slomškova 3, Center; Bokar Franc, Zajčje 8, Bežigrad; Omahen Ema, Pot heroja Trtnika, Moste-Polje; Trampuz Vinko, Kajuhova 26, Moste-Polje; Bregar Franc, C. 13. julija 4, Moste-Polje; Lenarčič Marina, Celovška 123, Šiška; Prah Andrej, Zibertova 27, Šiška; Petič Alojz, Rakovnik 21, Šiška; Bečan Ivanka, Seničica 10, Šiška; Babič Jože, Brezovica 57, Vič-Rudnik; Lenič Stanislava, Kamnik 6, Vič-Rudnik; Vodnik Franc, Tržaška 29, Vič-Rudnik; Končan Avgust, Horjul 35, Vič-Rudnik; Mahnič Zmago, Linhartova 45, Bežigrad; Najdič Franc, Kotnikova 15, Center; Ficko Jože, Pokopalska 2, Moste-Polje; Ružič Jože, Kajuhova 44, Moste-Polje; Carman Ivan, Zlebe 35, Šiška; Bečan Ivanka, Rakovnik 22, Šiška; Pavlin Milla, Medvode 165, Šiška; Koprivnik Francica, Medvode 110, Šiška; Hočevar Francka, Zg. blato 7, Vič-Rudnik; Polajnar Ciril, Dolenjska c. 54, Vič-Rudnik; Škraba Antonija, Izanska c. 176, Vič-Rudnik; Setrajčič Ludvik, C. v Zeleni log 23, Vič-Rudnik; Tavčar Alojz, Zaboršt, Bežigrad; Legat Riko, Triglavska 19, Bežigrad; Morelj Franc, Potočnikova 10, Center; Kocjančič Jože, Litjska c. 214, Moste-Polje; Dimnik Karel, Sostarska c. 38, Moste-Polje; Pahor Marija, Agrokombinarska 34, Moste-Polje; Brank Marijana, Vodice 4, Šiška; Brezovec Marija, Jarska 38, Moste-Polje; Kovačev Darja, Bratov Komelj 9, Šiška; Carman Franc, Medvode 113, Šiška; Pucihar Marija, Ig 159, Vič-Rudnik; Flander Roza, Tržaška 81, Vič-Rudnik; Miklič Anton, Vrhovec c. XXI/21, Vič-Rudnik; Hrovat Silvo, Matjaževa 7, Bežigrad; Lasič Boris, Runkova 11, Šiška; Berčič Miha, C. II. grupe odr. 75, Moste-Polje; Plešec Anton, Preska 65, Šiška.

ADAPTACIJA

Jakopič-Oblak M., Ul. prvoborcev 37, Bežigrad; Bevc Franjo, Na Klančku 8, Moste-Polje; Zavri Valentin, Zadobrovska 38, Moste-Polje; Mihelič Franc, Dolso 3, Moste-Polje; Barbič Janez, Periška 13, Moste-Polje; Kavčič Anton, Sora 6, Šiška; Knific Franc, Rakovnik 8, Šiška; Mrak Anton, Studenčice 5, Šiška; Komat Stanislava, Dobrova 65, Vič-Rudnik; Logar Jakob, Horjul 60, Vič-Rudnik; Batagelj Stanko, Vrzdencec 24, Vič-Rudnik; Galič Ivica, Sučja 14, Vič-Rudnik; Zakič Jurij, Stembalova 32, Bežigrad; Zagar Emanuel, Vilharjeva 39, Bežigrad; Gostinčar Anton, Vinje 18, Moste-Polje; Jemec Franc, Klopce 3, Moste-Polje; Kavčič Stefka, Kosovelova 67, Moste-Polje; Osredkar Marko, Prvomajska 10, Moste-Polje; Pangeršič Zinka, Zaloška 230/11, Moste-Polje; Potočnik Andrej, Valburga 25, Šiška; Sajovic Ivanka, Zg. Pirnič 18, Šiška; Kopač Jakob, Zg. Pirnič 59, Šiška; Košenina Janez, Sp. Senica 11, Šiška; Marolt Franc, Medvode 106 b, Šiška; Zdešar Ivanka, Srednja vas 12, Vič-Rudnik; Plemelj Marija, Prevalj 23a, Vič-Rudnik; Dornik Ladislav, Vrhovec c. VIII, Vič-Rudnik; Modič Jože, Vrbljenje 23, Vič-Rudnik; Petrič Roza, Skofljica 30, Vič-Rudnik; Zajc Jože, Brinje 18, Bežigrad; Kavčič Zofija, Verdunkova 3, Bežigrad; Možina Nace, Bežigrad 13, Bežigrad; Furjan Rudl, Mariborska 27, Bežigrad; Komelj Lojze, Cigaletova 7, Center; Repnik Stane, Vinje 23, Moste-Polje; Sasso Ivan, Vinje 26, Moste-Polje; Sever Ivanka, Vevče 14, Moste-Polje; Velepčič Andrej, Vinje 31, Moste-Polje; Černjak Franciška, Vnajarjeva 26, Moste-Polje; Bregant Franc, Verje 3, Šiška; Mlakar Jože, Verje 3, Šiška; Stajer Tone, Gorčane 13, Šiška; Purkart Pavla, Cente 3, Vič-Rudnik; Trček Ivanka, Vrzdencec 60, Vič-Rudnik;

Pintarjevi mami za 80-letnico

Tiho in skromno je obhajala svojo osemdesetletnico. Ena izmed mnogih naših mater. Njen delež je bil, da jo je vse življenje teplo. Svoje drage je izgubljala drugega za drugim. Prvi sin je padel, drugi pa je umrl zaradi posledic trpljenja v uničevalnem taborišču. Izgubila je tudi moža. Tako živi le še za vnuke in pravnuke.

Zivijo pa še mnogi, ki jim je Pintarjeva mama nesebično pomagala v najhujšem obdobju med vojno. Razkropili smo se po svetu, vendar pa vsi radi spet pogledamo naš mogočni Stol in se spomnimo partizanstva na njegovem območju. Predvsem pa se radi spominjamo ljudi, domačinov, kakršna je Pintarjeva mama iz Breznice. To so bili naši ljudje, ki so dan za dnem tve-

Zakrajšek Marija, Strietje 10, Vič-Rudnik; Zalar Franciška, Centi 2, Vič-Rudnik; Turšič Valentin, Triglavska 39, Bežigrad; Knol Vinko, Stadionska 13, Bežigrad; Golja Radovan, Ob Ljubljani, Center; Gogala Ivan, Novo Polje 1, Moste-Polje; Marolt Marija, Vnajarje 8, Moste-Polje; Košir Ana, Sostarska 39, Moste-Polje; Tomičević Radovan, Bernekarjeva 32, Moste-Polje; Alič Edo, Sostarska 25, Moste-Polje; Dobravec Tone, Preska 34, Šiška; Trček Milka, Preska 9, Šiška; Kosec Anton, Sinkov turn 52, Šiška; Cankar Angela, Vodice 41, Šiška; Belič Viktor, Rožna dol. c. XV/5, Vič-Rudnik; Ogrinc Angela, Skofljica 116, Vič-Rudnik; Florjančič Stefka, Izanska 89, Vič-Rudnik; Gabričeljček Vekoslav, Livada 21, Vič-Rudnik; Koprivec Lelija, Krakovski nasip, Vič-Rudnik; Korencan Janez, Krakovski 37, Vič-Rudnik; Kucel Vinko, Rodičeva 31, Bežigrad; Ložar Franc, Omahnova 6, Bežigrad; Cerar Franc, Slape 29, Moste-Polje; Vidregar Anton, C. 13. julija 67, Moste-Polje; Bavec Albert, Bezenškova 4, Moste-Polje; Prusnik Ivan, Podlipoglav 7, Moste-Polje; Grad Fani, Litjska c. 345, Moste-Polje; Omahen Fanci, Litjska c. 264, Moste-Polje; Bohinc Angela, Povodje 7, Šiška; Ruš Mirko, Smartno 61, Šiška; Dobravec Anton, Smartno 49, Šiška; Čeh Marija, Tacen 80, Šiška; Javoršek Jože, Murnikova 14, Vič-Rudnik; Bačar Angela, Rožna dolina 11/23, Vič-Rudnik; Lesica Franc, Vrbljenje 55, Vič-Rudnik; Jankovič Marija, Vrbljenje 9, Vič-Rudnik; Petrovič Pavel, Iška vas 59, Vič-Rudnik; Kovačič Rafael, Herbersteinova 53, Bežigrad; Kovačič Slavko, Einspielerjeva 5, Bežigrad; Završnik Vera, Trpinčeva 72, Moste-Polje; Križan Jože, Okiškega 16, Moste-Polje; Rogina Leopold, Pugljeva 9, Moste-Polje; Cerovšek Francica, Litjska 16, Moste-Polje; Trškan Alojz, Studenec 18, Moste-Polje; Jankovič Slavica, Tacenska 72, Šiška; Uršič Stane, Sp. Gavelne 8, Šiška; Porenta Marija, Sojereva 31, Šiška; Godec Alojz, Marjekova pot 27, Šiška; Jakša Jože, Iška vas 82, Vič-Rudnik; Cimperman Anton, Iška vas 33, Vič-Rudnik; Japelj Jože, Iška vas, Vič-Rudnik; Mazi Pavla, Iška 3, Vič-Rudnik; Svigelj Minka, Kavčičeva 10, Moste-Polje; Javoršek Reza, Bernekarjeva 22, Moste-Polje; Bajec Albina, Perčeva 4, Moste-Polje; Hvala Jožeta, Pot na Ježe 24, Moste-Polje; Jančičević Djordje, Pod hribom 22, Šiška; Zega Vida, Aleševčeva 18, Šiška; Ogrinc Karla, Turjak 36, Vič-Rudnik; Tomšič Milan, Stope 7, Vič-Rudnik; Greben Milan, Opalkovo 2, Vič-Rudnik; Udovič Janez, Senožeti 16, Moste-Polje; Suštar Martin, Senožeti 31, Moste-Polje; Milošević Milla, Šišenska 97, Šiška; Znidaršič Ivan, Velike Lašče 122, Vič-Rudnik; Pire Karel, Vrhovec VIII/7, Vič-Rudnik; Pečjak Olga, Zg. Kašelj 103, Moste-Polje; Slovenc Jože, Ul. padlih borcev, Bežigrad; Černelič Jože, Mala vas 27, Bežigrad; Simonič Stefan, Jančeva 3, Bežigrad; Plestenjak Franc, Poklukarjeva 7, Vič-Rudnik.

NAKUP

Čik Jožeta, Titova 266, Bežigrad; Zaplotnik Janez, Ul. Pohor. bat. 43, Bežigrad; Princič Mitja, Dalmatinova 3, Center; Vidregar Franja, Polje 22, Moste-Polje; Robežnik Mara, Obirska 5, Šiška; Zuglič Terezijska, Sp. Rudnik 11/29, Vič-Rudnik; Pirce Viktor, Fabjanjeva 43, Bežigrad; Novak Stane, Medvode 3, Šiška; Zlogar Ivan, Kolezijska 32, Vič-Rudnik; Tekavec Franc, Staničeva 1, Bežigrad; Subic Minka, Zofke Kvedrove 10, Šiška.

OBRAZLOŽITEV SKLEPA

Prednostno vrstno listo, ki jo objavljamo, je Komisija za stanovanjske zadeve pri skupščini mesta Ljubljana sprejela na svoji 16. redni seji 31. marca 1972.

To je pravzaprav že četrta prednostna lista, ki jo je komisija sprejela od leta 1968, t. j. od tedaj, ko je pričela s svojim delovanjem.

V tej prednostni listi so upoštevani upravičenci za stanovanja in posojila, ki so vložili prošnje na komisijo v času od januarja do 15. decembra 1971. V tem obdobju je komisija prejela 419 prošenj za stanovanja in posojila. Od skupnega števila prošelj je bilo rešeno pozitivno 276 ali 66 odstotkov, negativno 143 ali 34 odstotkov.

Komisija in njeni organi so se pri reševanju prošelj pridržavali zlasti:

— veljavnih predpisov in navodil s tega področja, ki sta jih izdali republiška in mestna skupščina,

— mnenj in predlogov terenskih in občinskih odborov ZZB NOV.

Posebna komisija za pregled stanovanj je v postopku v času od januarja do 25. marca 1972. leta preverjala prošnje prosilcev na kraju samem. Le tako je bilo mogoče objektivno ugotovljati potrebo po reševanju stanovanjskega vprašanja vsakega prosilca posebej. Med objavljenimi je tudi nekaj prosilcev, ki sicer imajo rešeno stanovanjsko vprašanje, vendar so, ker gradijo svoje hiše, zaprosili za posojilo. Komisija je take prosilce obravnavala zelo strogo, saj se je odločila, da jim dodeli do 120.000 din posojila, le pod pogojem, da imajo hišo zgrajeno do III. gradbene faze in zagotovijo soglasje stanodajalca, da prepuosti komisiji enkratno razpolagalno pravico nad stanovanjem, ki ga zasedajo.

Izkušnje prejšnjih let kažejo, da potrebujejo prosilci oziroma upravičenci zelo dolgo časa predložiti ustrezno dokumentacijo za gradnjo. Zaradi tega je komisija sklenila, da morajo vsi upravičenci, ki so jim bila odobrena posojila, posojila koristiti najkasneje devet mesecev od uveljavitve prednostne vrstne liste. Vsem tistim upravičencem, ki do omenjenega roka ne bodo pričeli koristiti posojila pravica do dodelitve posojila ugasne. Komisija je sprejela tudi sklep, da vse prošnje, ki bodo prispele na občino po 31. januarja 1972 ne bo jemala več v postopek. Na novo prispele prošnje bodo reševale občine v skladu s postopkom, ki ga bodo predvideli novoustanovljeni solidarnostni stanovanjski skladi.

KOMISIJA ZA STANOVANJSKE ZADEVE BORCEV NOV PRI SKUPŠČINI MESTA LJUBLJANE

dobro je, če veste

TURIZEM NA MORSKEM DNU.

NA LUNI ITD. — ni le snov za pravilice, kakor dandanes že resno zatrjujejo. Tako imajo že pripravljen načrt, da bodo sezidali najbolj nenavaden hotel, kar si jih je mogoče zamisliti — na samem morskem dnu, in sicer ob obali Cejlona. S tem načrtom se cejlonska vlada ukvarja tako resno, kakor da ga bodo uresničili že prihodnja leta. Računajo, da bo pri tem sodeloval neki nemški podjetnik s svojim denarjem, saj podmorska stavba pač ne bo poceni. Po načrtu bo podmorski hotel imel močne steklene stene, tako da bo mogoče neposredno opazovati življenje v morju — kar iz hotelskih sob. Strokovnjaki menijo, da je ob Cejlonu lažje postaviti podmorsko stavbo zato, ker je tam morsko dno ugodno, granitno, tako da bi ne imeli težav z graditvijo temeljev. Po načrtu bo hotel imel 60 sob, torej bo res več, ji kot pa kakšen potapljaški zvon.

DOLOCILI SO PRVO POSADKO ZA VESOLJSKO RAZISKOVALNO POSTAJO,

ki jo bodo Američani izstrelili prihodnje leto spomladi. To bodo vesoljci Charles Conrad, Gerald Carr in Alan Bean. Posadke se bodo izmenjavale sprva vsake štiri tedne. Vselej jo bodo sestavljali po trije možje: poveljnik, raziskovalec (znanstvenik) in pilot. Računajo, da bodo poznejše posadke ostale v vesoljskem laboratoriju po več tednov, ko si bodo prve pridobile vse potrebne izkušnje in če se bo pokazalo, da daljše bivanje visoko nad zemljo ni nevarno za človeško zdravje. Vesoljski laboratorij bo zelo dobro opremljen s številnimi dragocenimi instrumenti za raziskovanje vesolja, osonež in posebej naše premišnice.

KAR JE DOBRO ZA TELETA, JE NEVARNO ZA LJUDI — so hoteli v ZR Nemčiji na sodišču prepričati živinorejce,

ki so pitali živino s krmom, ki so ji dodajali hormonski pripravek. Ta pripravek je vseboval tako imenovani ženski spolni hormon estrogen, ki pospešuje rast mlade živine, tako da je pitanje mnogo bolj donosno, ker se teleta poprej zredujejo. Toda teletina tako spitanih telet je zelo nevarna hrana za ljudi, zlasti za nosečnice, ker velike količine hormona iz teletine vplivajo škodljivo na telesni plod. Dogaaja pa se tudi, da ženske obolijo za rakom na prsih. Hormon iz teletine povzroča tudi hude motnje pri moških. Kaže, da so živinorejci že redno uporabljali hormonski pripravek za dodatek krmu na precej velikem oldenburškem področju, kjer je več velikih pitališč. Uporaba hormonskih pripravkov pri pitanju živali v Nemčiji ni dovoljena.

ISKANJE VILOV HRANE ZA LJUDI JE DANDANES ZELO PEREČA NALOGA. Raziskovalci goji-

jo največje upanje, da se bo človeštvo v prihodnosti, ko se bo razmnožilo še za nadaljnjih več milijard, lahko preživljalo predvsem s hrano, ki jo bo dajalo morje. Dandanes sicer nekateri znanstveniki resno dvomijo o tem, zlasti še, ker je živalstvo v morju začelo izredno hitro izumirati, ker je morska voda čedalje bolj strupena in onesnažena. Oljne plasti, predvsem nafta, pokrivajo marsikje že velikkanske površine morske gladine in ovirajo prodiranje sončnih žarkov globlje v vodo, tako da je čedalje manj planktona (rastlinic in živalic, ki jih je mogoče videti le pod drobnogledom), ki so hrana morskih živali. Nedavno je odrinila na raziskovalno potovanje nemška raziskovalna ladja »Meteor«; opravlja znanstvene naloge po načrtu pod pokroviteljstvom organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO). Na ladji je celo nad 80 učenjakov — ne le nemških, marveč tudi ameriških, japonskih in angleških — ki raziskujejo značilnosti morja ob zahodni afriški obali. Ugotavljajo, med drugim zlasti, koliko planktona vsebuje morje na posameznih področjih.

VABILO

Združenje borcev NOV Sava bo dne 30. aprila 1972 ob 14. uri odkrilo obnovljeni spomenik NOB na Savi pri Litiji. Odkritje bo združeno s kulturnim programom in tovariškim srečanjem. Vabimo borce in aktiviste NOB ter ostale na to srečanje.

Partizan Miklavž in terenka Zorka

On je z Dolenjskega, ona s Krasa, živita pa v Selcah pri Celju. Živita, sicer pa nista sama. Hčerka Majda je že poročena in ima naraščaj, potem je še sin pa Zorkina mati, tako je v stanovanju kar pretesno.

Miklavža ne dajem zaman na prvo mesto. Njegova življenjska pot je bogatejša z vsemi mogočimi doživetji, tveganji in divjimi spopadi. Toliko je tega, da vsega še naštetih ne bo mogoče.

Franc Groznik-Miklavž se je rodil 2. maja 1923 v Dobrniču. Njegov oče je bil rudar v Ameriki, od koder je prišel 1920., 1926. pa je šel iskati delo v Francijo. V najhujši gospodarski krizi je mati ostala sama s petimi otroki in tri leta sploh niso vedeli, ali je oče živ ali mrtev. Tako je mali Franček — imel je še štiri starejše sestre — kaj kmalu občutil gorje kapitalizma. Iz tega se je rodilo spoznanje, da je družbene krivice mogoče odpraviti samo z bojem. Tega duha se je naučil v Dobrniču pri Goletu, kjer si je moral služiti kruh, in pri Jožetu Slaku-Silvu, ki so ga žandarji kar naprej preganjali in je padel kot narodni heroj. Ko je domovino in ljudstvo doletelo najhujše, je Franc Groznik že vedel, kaj mu je storiti. Zbiral je orožje in pripravljali ljudi na upor.

Miklavžovo delo proti okupatorji ni ostalo nezapaženo, in tako je že 8. avgusta 1941 dobil obvestilo, naj se umakne z doma. Nasvetovali so mu, naj gre v Kočevje, tam pa se je še huje zapletel v spopade s sovražniki. Že ob prihodu v Kočevje so ga Italijani prebunkali. Potem je v rudniku dobil od Lojzeta Hohkrauta nalogo, naj pokonči nemčurja ovaduha. Namenoma je tako cuknil z vitlom, da se je vlečna žica utrgala in so jamski vozički za vselej zamašili usta izdajalskemu kočevskemu Nemcu. Toda kočevski kulturbundovci so bili tedaj še močni in dobro organizirani. Miklavžu so se maščevali. Na čelnem odkopu so mu postavili minski naboj. Ko je dvakrat mahnil s krampom, ga je zaslepilo in oglušilo, nato pa podsulo. Tovariši so ga izvlekli s hud razmesarjeno nogo in moral je na zdravljenje v Ljubljano. Tam so ga 5. januarja 1942 operirali. Šele spomladi 1942 je odložil mavčni povoj, takrat pa je že vzdrževal stalne stike s partizani II. grupe odredov na Kremenjku. Tako je naposled 24. maja 1942 postal borec Zdravkovega bataljona.

Ognjeni krst je doživel na Jančah. Nato se je s Pohorskim bataljonom prebijal čez Krim in Dolomite na Gorenjsko, toda pri Pohovem gradu ga je zadelo v kolk. Tako ranjen se je nato umikal s Šiškovim bataljonom. Te tegobne poti se Miklavž najbolj boleče spominja. A ni se končalo še eno zlo, že je zašel v drugo. Zašel je v zasedo belogardistov: njegov tovariš je bil zadet in so ga pobili, Miklavž pa še danes prav ne ve, kako se je rešil. Vrgel je dve bombi in se pognal...

»Najhuje je to, da so me lovili lastni bratrance,« zlovoljno ugotavlja Miklavž. »Očeta so zaprli, mater topli. Ranjen sem se zavlekel globoko v grmovje in nisem se upal oglašiti niti lastni materi. Naši so me našli šele drugi dan. Imel sem prestreljeno kožo na trebuhu. Toliko da me ni strel razparal. Po tistem se mi je odprla še prejšnja rana, da mi je teklo iz obeh...«

Do kapitulacije Italije se je nato Miklavž bojeval v sestavi 3. bataljona Gubčeve bri-

gade. Mnogo je bilo hudih bojev in zmag. V teh bojih se je tako izkazal, da so ga postavili za komandirja voda. Ko so bili Italijani premagani, je postal namestnik komandirja zaščitne čete avtobataljona 15. divizije. V tej enoti je bil izvoljen za delegata v zbor odposlancev slovenskega naroda, hkrati pa je dobil nadvse odgovorno nalogo: prepeljati dolenjske delegate na zbor v Kočevje. Nemci so kolono napadali iz zraka in delegati so se bili večkrat razpršili. Tudi ni smel nihče vedeti, kam potujejo. Pa se je vse srečno končalo in tiste tri noči, ki jih je prebil na zasedanju v Kočevju, so bile najlepša nagrada za vse, kar je bil dotlej prestal in žrtvoval.

Najtežavnejšo nalogo je dobil sredi nemške ofenzive. Rado Pehaček mu je naložil, da mora dr. Vita Kraigherja brezpogojno prepeljati čez Suho krajino na Kočevski Rog. Pa jo je srečno izpeljal. Nato je moral v Gorskotransko. Od tam so ga poslali v oficerško šolo. Ko jo je končal, pa hajd na Primorsko. Bil je v jurišnem bataljonu 31. divizije in komandir čete v Vojkovi brigadi. V njenem sestavu se je udeležil bojev za osvoboditev Gorice.

Miklavž se iz tega časa spominja strahotnih bojev v Poljanski dolini in Dolomitih. Spominja se nekega sijajnega mitraljeza iz Idrije, ki mu je na prehodu čez nekdanjo državno mejo mina odtrgala nogo, da je letela po zraku kot klafrsko poleno. Kakšna jedka bolečina se je zarisala na njegovem obrazu, ko je to pripovedoval! In spominja se belih, ki so grabili tako blizu po ozebljih hruškah, da bi jih lahko pobil s kopitom, pa se je moral zadržati, ker so partizani čakali na dogovorjeni znak za oženj.

Po vojni je bil Miklavž v obmejnih enotah KNOJ, nato 10 let pri INGRAD, potem pri gozdarjih. V času, ko je služboval v KNOJ na Krasu, je spoznal Mileno Vouk z Razgurov pri Stjaku. Bila je prekaljena mladinska aktivistka. Za osvobodilno gibanje jo začela delovati že v začetku julija 1942. Hodila je nabavljati sanitetne potrebščine v Trst, opravljala kurirske in obveščevalne naloge, postala pa je tudi sekretarka mladinskega aktiva v domači vasi. Italijani so ji zaprli brata Jožeta 13. januarja 1943, ko pa je nato odšel k partizanom, so 17. maja 1943 vse požgali. Jože je bil potem spremljevalec dr. Jože Vilfana in Jožeta Srebrnič. Mileninega očeta Jožeta Vouka, starega 82 let, pa so ustrelili belogardisti 23. junija 1944. Preluknjali so ga s šestnajstimi streli.

Milena Vouk, ki si je nadela partizansko ime Zorka, je decembra 1943 odšla na srednji partijski tečaj na Vojško, nato pa je postala mladinska aktivistka na vipavskem okrožju. Kot taka je spomladi 1944 odšla na dolgo pot čez Notranjsko in Belo krajino v Drvar, na II. kongres USAOJ. To je bilo silno doživetje, ki ji je dalo moči za mnoge nepopisne napore vse do konca vojne in še dlje, do priključitve Primorske k Jugoslaviji.

Tak je bežen prelet po življenjski poti dveh ljudi, ki ju je združil skupen boj za pravice zatiranih. Ideali, za katere sta se bojevala s toliko drugimi mladimi ljudmi, so še vedno živi in so le spodbuda za nadaljnje boje, zakaj revolucija še ni končana.

FRANCI STRLE

Nad Polhograjskimi Dolomiti se je prevesil dan, globoko v gozdovih v partizanskem taborišču nad Babno goro je počasi ugašal še zadnji plamen taboriščnega ognja. Borci so poležavali v polkrogu in se pogovarjali, le še kakšen zamudnik je čistil orožje. Prve utripajoče zvezde so ga opominjale. Življenje v obsežnih dolomitkih gozdovih v partizanskem taborišču seveda ni potekalo vedno tako mirno in urejeno. Le redko je minil dan, poleti ali pozimi, da se partizani ne bi vračali z uspešnih pohodov v bližnji ali daljni okolici.

Tudi tega večera je bil stari borec Ivan že ves napet v pričakovanju velikega spopada s sovražnikom. Prav nič mu ni bilo po volji, da so morali nenehno seliti taborišče. Komandant jim je po večerji povedal, da pripravljajo Italijani veliko ofenzivo, da bi naposled le zlomili obrambo partizanskih borcev v Dolomitih, ki so že več mesecev branili »ljubljska vrata«. Pričakovanje in vznemirjenje je zajelo prav vse... Ivan je vstal in se odpravil k štabu, ko ga je usta-

napad je zmedel močno italijansko predhodnico. Padle so prve žrtve in sovražnik še vedno ni vedel, kako številna je partizanska izvidnica, ki se je urno umaknila.

Vsi partizanski borci so bili v napelem pričakovanju. Poveljnik je pravočasno poskrbel, da so vse partizanske enote pripravljene pričakale italijansko vojaško kolono, ki je hotela napasti taborišče. Vse naokoli je bilo tiho. Še ptiči v grmčevju so utihnili. Nad gozdovi je bilo le modro nebo. Minute so tekale in borci so stiskali v rokah orožje. Ivan je kdaj pa kdaj prikimaval, se nasmešnil, pošepetal in tako miril svoje borce.

Nenadoma so se zasvetili prvi italijanski bajoneti. Po jasnih so že gajali prvi italijanski vojaki. Vrsta za vrsto italijanske soldateske se je vzpenjala navkreber, da bi dokončno obračunala z veliko slabotnejšimi partizani. Ukaz — in že je Ivan dvignil roko, za njim pa drug za drugim komandirji. Se so čakali. Italijanske strojnice so zaregljale, oglasile so se puške. Partizansko orožje se ni spregovorilo. Čakali so, da sovražnik pride čim bližje. Prašna cesta je bruhalo italijanske vojake, ki so rasli kot gobe po dežju. Komandirji so zamahnili z rokami. V hipu so prižvižgale po zraku prve partizanske ročne granate, zaropotale lahke strojnice in se oglasile prve puške. Vseposvoda se je odprl pekel. Naših fantov ni bilo videti, le krogle so neutrudno sikale in ročne granate treskale. Italijanski častniki so postajali zmedeni, še bolj vojaki. Dozdevalo se jim je, da se bojujejo z nevidnim sovražnikom, ki je povsod in nikjer. Padali so zadeti Italijani, ranjenci so stekali, a partizanov še vedno ni bilo videti. V hipu pa je gromki partizanski hura pretrgal ozračje, ko da se je razparalo ognjeno nebo. Smrt je prišla neusmiljeno kosti po sovražniku. Med italijanskimi vrstami je nastala pravcata zmeda. Tu in tam je kakšen zelenec že odvrgl orožje, se obrnil in začel bežati. Prav nič niso pomagali ostri ukazi njihovih častnikov. Partizani so previdno napredovali. Z ožganih dreves so poplesavale sestreljene veje in vejice, listje pa je frfotalo daleč naokrog. Med oženj in dim se je tu in tam prikradel sončni žarek. Italijanski vojaki so pričeli bežati in bežali so, dokler jih ni ustavila okrepitev, ki je prihajala za njimi.

Sovražnim častnikom se je vendarle posrečilo ustaviti zmedene, prestrašene in bežeče vojake. Pričeli so urejati zdesetkane vrste. Skorajda si niso več vedeli pomagati. Tedaj je glavno italijansko poveljstvo sklenilo zaustaviti partizansko napredovanje z minometalskim ognjem. Celo nekaj minometalcev so v naglici privlekli na bojišče. Tudi to jim ni prav nič pomagalo. Granate so le rezale in lomile vrhove dreves, lepih mogočnih smrek, in pregnale še tistih nekaj vran, ki so visoko v zraku krožile nad bojiščem. Pogled na črne ptiče je italijanskim vojakom še bolj pognal srh v telo.

Italijani so poskušali še z nekaj protinapadi. Toda tudi to se jim je izjalovilo. Boji so se vlekli ure in ure. Za skalo, poraslo z vlažnim mahom, je ležal ob strojnici Ivan s tovariši. Obraz je imel počrnel in roke raztrgan. Pri srcu ga je stisnilo. Njemu in njegovim je prišlo primanjlovali streliva. S tesnobo v srcu so se spogledali. Z mrakom pa je sovražnikov up na zmago postajal čedalje manjši. Vnovič so se poskušali urediti. Se zadnji napor in poskus... Strnjevanje so napadli. Toda tudi partizanske enote niso mirovale. Na ukaz so se pognale in drzen napad. Preboj je bil silovit. V trenutku je bil sovražnikov obroč prebit in v mrak je vnovič zadonel partizanski hura. Sovražnikove enote so se umikale, kakor so vedele in znale. Partizani jim niso prav nič prizanašali. Tako sovražniku po celodnevem boju in napadanju ni preostalo drugega, kot da se čimprej vrne v dolino, v zavetje žičnatih ovir, in to z velikimi izgubami.

Borci so se utrujeni, a s toplo zavestjo v srcu vračali nazaj v Dolomite, kjer so jih nad Hruševim in Babno goro sprejeli gozdovi v svoja zelena, vedno skrivnostna nedra.

Vlado Firm: V GOZDOVIH DOLOMITOV

vil polglasen vzklil. Taboriščna straža je nekoga ustavila. Pohitel je v mrak. Stražar se je pogovarjal z domačinom Leskom, ki je zahteval, da ga nemudoma popeljejo k poveljniku. Ivan je pristopil k domaćinu, ki ga je dobro poznal, in mu krepko stisnil roko. Vedel je, ne prihaja zaman, da so novice, ki jih prinaša, pomembne.

Med polglasnim pogovorom sta prišla v štab. Domačin Lesek si je pogladil brke in povedal poveljniku vse, kar je zvedel v dolini. Tjaka po prašnih cestah že nekaj dni prihajajo sovražnikove okrepitve. Po cesti ropotajo sovražnikovi tovor njaki. patrolje se množijo kot gobe po dežju... Lesek je povedal vse, kar je vedel, in se brž odpravil v temo. Ivan je strmel za njim. Kdo ve ali se bosta še kdaj srečala. Visoko na nebu so nad tihimi gozdovi zatrepetale prve zvezde.

Štab je takoj ukrenil vse potrebno. Vnovič so se morali seliti. Tokrat na reber Malega ključa. Vsi borci so vedeli, kakšna naloga jih čaka in kaj jim je storiti. Ivan je bil miren kot vedno. Nič koliko prask in bojev je že doživel. Minil je dan dva. In ko se je noč vnovič umaknila jutru, je bilo v partizansko taborišče že slišati prve strele. Partizanske izvidnice so bile čujčce. Poveljnik taborišča je brž ukrepal. Poveljniki vodov, tako tudi Ivan, so prejeli potrebne ukaze. Ivan je s svojim vodom brž zasedel določeni položaj, da bi tako omogočil prvi četi premik čez Prošče. Brnenje na cesti v dolini je bilo vse močnejše. Partizanske izvidnice, oborožene z lahкими strojnimi, so se previdno premikale po zaraščenem pobočju Dolomitov. Bile so oprezne in so skušale ugotoviti sovražnikov namen, preden bi jih ta sploh opazil. Tako se je prav Ivanova izvidnica najbolj približala sovražniku in se spopadla z njim. Nepričakovani partizanski

Milena Vouk-Zorka in Franc Groznik-Miklavž, kakršna sta danes po 25 letih skupnega življenja.

berilo za mlade

„Medved“ na straži

KAJ LAHKO DOŽIVI MLAD VOJAK

»Na Kosovu se je zgodilo, kmalu po končani drugi svetovni vojni, ko se je po že svobodni Jugoslaviji potikalo še veliko naši državi sovražnih enot!« je začel svojo pripoved sosed Edo, ko sem ga nekega dne prosila, da mi za mlade bralce borčevskega glasila pove kakšno zgodbo.

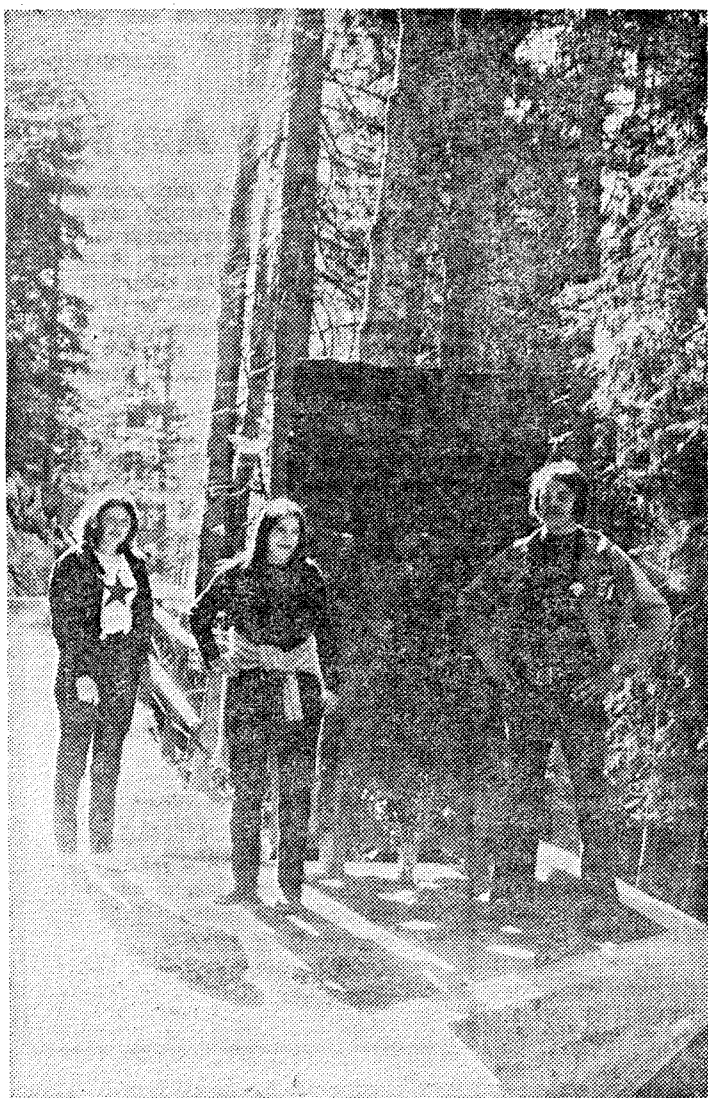
Veste, vsak vojak mora biti na straži in tako je bil nekoč na straži tudi Edo... Pri sebi je imel strojnico. Nenadoma je začelo nekaj šumeti. Potem je bilo nekaj časa vse tiho in Edo je že mislil, da bo preživel mirno noč. Čez nekaj minut se je šumenje zopet oglašilo. Pogledal je bolj natanko in videl, da se tam v gozdu nekaj premika. Še malo je počakal in ugledal velikega medveda. Zbral je ves pogum, ki ga je še premogel v teh trenutkih, se razkoračil in nameril strojnico na nepoklicanega gosta. Ustrelil je, toda medved je vzravnan nadaljeval svojo pot. Edo je še enkrat pomeril in ustrelil. Končno se je medved zrušil. Streljanje je zbu-

dilo vso vojašnico. Pritekli so oficirji in vprašali našega junaka, kaj se je pravzaprav zgodilo. »Tam v gozdu je medved!« je izdaval Edo. Kmalu so se približali medvedu. Neki vojak ga je s puškino cevjo obrnil na hrbet. Vojaki so začudeno pogledali, saj so pred seboj zagledali — v medveda preoblečenega človeka. Na sebi je imel dve medvedji koži, pri sebi pa puško in nož. »Dobro se je končalo!« so zadovoljni ugotovili in se odpravili v vojašnico.

Edu so drugi dan v pohvalo podelili čin desetarja. »Priznati moram, da me še nikoli v življenju ni bilo tako strah!« je rekel. Na koncu je še dodal, da se mora zahvaliti mitraljezu in svoji roki, da še vedno hodi po zemlji.

Srečanje z »medvedom« se je za Eda in vojake dobro končalo, za tiste bandite pa žalostno, saj jim ni uspelo zasesti vojašnice, kar so verjetno nameravali.

LOJZKA KOROŠEC

Trije mladi gubčevci iz Dolenje vasi pri Ribnici ob spomeniku veliki partizanski zmagi v Jelenovem žlebu. Prva z leve je mladinika Marta Pahu-lje, ki je prišla na izvirno misel: na belo jopico si je za mladinski pohod v Jelenov žleb prišla veliko rdečo zvezdo.

Pretresljivo pismo

Dragi stric!

Zadlog, 19. XII. 1942

S potrjim srcem vam naznanjam žalostno vest, četudi ste medtem že dobili telegram, ki smo vam ga poslali.

Ne vem, zakaj je naša hiša tako nesrečna in zakaj se smrt pri nas tako pogosto ustavlja. Izgubili smo našega dragega, dobrega, edinega očeta in otroci smo ostali sirote.

Dragi stric, ne bom vam natanko pisal, kako je bilo. Ne smem in ne morem. Ko se spomnim na to, se kar stresem od prestanega strahu.

Oče in mama sta šla v nedeljo, trinajstega decembra, kropit otroka h Košandru v Idrijski log. Z njima so šli tudi: Ivana, hči tete Milice, njen sin France in Marjeta Bizarjeva. Zvečer, ko so šli čez našo gmajno, so se v dolini pri češnji ločili. Oni so šli proti gozdu, ki je blizu nas. Oče in mati pa sta šla peš proti svojemu domu. Ko sta prišla do kozolca, zraven hleva, je počilo. Mi otroci in teta smo bili v hiši in smo strele slišali. Ne vem, koliko ji je bilo... Oče je bil takoj pri prvem strelu zadet v trebuh in je padel. Živel je še dve uri. Smrt ni bila lahka. Dobro, da ni bila zadeta tudi mati, ki je šla poleg njega.

Streljali so italijanski vojaki, ki so stražili okrog naše hiše, zakaj, pa vam ne bi vedel povedati.

Proti jutru smo slišali materine klice na pomoč. Hitro sem tekel z lučjo za hlev, a je bil oče že mrtev. Vojaki niso pustili očeta nesti v hišo, dokler ni prišla komisija.

Lahko si mislite, koliko hudega je prestala naša mama. Poleg mrtvega moža je bila polnih šest ur in še v stalnem strahu, da bi tudi nje ne ustrelili.

Ne morem vam več pisati, veliko gorje je tu pri nas. Pa kaj hočemo, morda se kmalu konča ta grozna vojna.

Končno prejmite najlepše pozdrave od vse družine Pirc, posebno pa od mene.

Vaš nečak Ludvik

Govori Jaka Golob

S sošolcem Slavkom sva nekega mrzlega februarjskega dne koračila po slabi gozdni poti proti Gradencu, da bi obiskala upokojenega logarja in nekdanjega borca Jaka Goloba. Prijazno naju je sprejel in nama odgovoril na vprašanja, ki sva mu jih zastavila.

Tovariš Golob, narečje vas izdaja, da niste Dolenjc... bi nam povedali, kdaj ste prvič prišli v naše kraje in kdaj ste se tu za stalno naselili?

»Doma sem iz Radeč pri Zidanem mostu. Na Dolenjsko sem prvič prišel s partizani leta 1942, za stalno pa sem se v Gradencu naselil pred več kot dvajsetimi leti.«

Ste nosilec partizanske spomenice... zanima nas, kdaj ste odšli v partizane in v katero enoto ste se vključili?

»Že leta 1941 sem postal aktivist OF. Raznašal sem Slovenskega poročevalca in drugo ilegalno literaturo. K partizanom sem odšel 18. oktobra 1941 in se vključil v Cankarjevo četo, iz katere se je pozneje oblikoval Cankarjev bataljon.«

Borili ste se za Dražgoše... kako se spominjate te legendarne bitke?

»Bitka za Dražgoše — kako naj vam povem, koliko hrabrosti, trpljenja in veličine je skrite v tej besedi! Dan za dnem smo se spopadali z nemškimi patruljami, bili smo se z nemškimi oddelki na smučeh. Naš vod je zasedel položaje okoli današnje Bičkove skale in tolkli smo se, dokler se je dalo. Borili smo se hrabro, ker pa je bila nemška moč le prevelika, smo se morali nazadnje umakniti na zasneženo Jelovico.«

Letos smo praznovali obletnico Dražgoške bitke... ste se udeležili te velike proslave?

»Žal ne. Vojna je pustila sledove. Bolehen sem. Svojega avtomobila nimam, z avtobusom pa se nič rad ne vozim.«

Mnogo ste doživeli med vojno... katerega dogodka iz narodnoosvobodilnega boja se radi spominjate?

»S komandirjem sva nekoč spala na vozu. Deževalo je. Komandir je sezul škornje in jih postavil poleg sebe. Seveda so bili škornji zjutraj polni vode. Ko sva vstala, je hotel komandir škornje na hitro obuti, voda pa mu je pošteno pljusnila v obraz. Kadar me nekdanji komandir obišče, se še vedno nasmejeva ob spominu na ta dogodek.«

Malo je bilo tako prijetnih dogodkov... bi nam povedali najhujšega?

»V partizanih smo doživeli veliko hudega. Najhuje je bilo po umiku iz Dražgoš, januarja leta 1942. Sneg, mraz, lakota... Prebijali smo se na Jelovico in smo bili skoraj teden dni brez hrane. Na nogah sem imel strašne ozeblene. Ne vem, kako bi vzdržal, če ne bi bilo tovarišev. Pomagali so mi in me nazadnje spravili v bolnišnico.«

Veliko govorimo o tradicijah narodnoosvobodilnega boja... vprašala bi vas, katere vrednote ste v tistih dneh najbolj razvijali?

TV-15
za
mladino

kramljanje

Spoštovana urednica!

Že dolgo je tega, kar sem se zadnjič oglašila v borčevskem glasilu. Vendar to stran še vedno rada prebiram, posebno prispevke Alenke Trontljeve iz Grosupljega, pa tudi druge.

Sicer ne vem, če se me še spominjate. Zato se vam bom najprej predstavila. Ime mi je Alma Pirc, doma pa sem iz Zadloga pri Črnem vrhu. Saj ste se me spomnili, kajne? Pred tremi leti sem vam pošiljala igrice za mladinsko stran in tudi druge prispevke. Ne vem, kako naj se vam opravičim, ker se toliko časa nisem oglašila. Dela imam veliko in tudi učenja, saj nisem več osnovnošolka.

Zadnjič sem brskala po predalih in pod roko mi je prišlo pismo, ki vam ga pošiljam. Moj oče je pisal stricu Ludviku v Avstralijo,

da je padel njegov oče... Ne zahtevam, da pismo objavite. Zelela bi le, da ga preberete, četudi ga potem vržete v koš. Zelo bi bila vesela, če bi mi po pošti ali prek mladinske strani »TV 15« sporočili, če ste pismo prejeli in kakšen vtis je napravilo na vas. Prepisala pa sem ga zato, da boste lažje razbrali, za kaj gre in seveda ocenili, če je primer-no za objavo.

Lepo pozdravljeni!

Alma Pirc
Zadlog 8

65274 Črni vrh nad Idrijo
Draga Alma!

Poslala si pretresljiv dokument nekega časa in odmerila sem mu uokvirjen prostor. Prav je tudi, da si se nam predstavila, čeprav deklacije iz Zadloga pri Črnem vrhu še nisem pozabila. Ne dovoli pa, da bi do najinega ponovnega srečanja med temi vrsticami preteklo zopet trikrat po dvanajst mesecev. Pozdravljena!

MILENA

Draga Milena!

Najprej vas prav lepo pozdravljam in se vam srčno zahvaljujem za časopise, ki mi jih pošiljate. Po dolgem času se vam zopet oglašam s kratkim spisom »Na straži«, ki sem ga napisala po pripovedovanju sosedu. Ob koncu bi vas še vprašala, kdaj boste objavili prvi spis, ki sem vam ga poslala; nestrpnost sem in rada bi videla svoje ime zapisano tudi v »TV 15«.

Prejmite lep pozdrav!

Lojzka Korošec
Sp. Brežnica 10
62319 Poljčane

Draga Lojzka!

Pohvalila bi te za izbor teme, na naši strani prav tako dobrodošle, kot so spomini iz vojnih dni. Kdaj bo prišel na vrsto prispevek »Spomini starega partizana«, bi ti ne vedela povedati, nestrpnost pa preženi s pisanjem novih zgodbic. Lepo pozdravljena!

MILENA

»Kako lepo mi zveni to vprašanje! Razvijali smo tovarštvo. Drug z drugim smo delili vse, kar smo imeli: lakoto, mraz, žalost, bolečino, pa tudi veselje. Eno cigareto je kadil ves vod, kosa kruha so bili deležni vsi. To so bili najlepši trenutki, ki se jih še danes rad spominjam.«

Borčevsko glasilo gotovo poznate... kaj menite o prispevkih, ki prikazujejo dogodek iz NOB?

»Pišite še tako naprej. Vesel sem, kadar preberem sestavke, ki jih napiše mlada roka. Če česa ne veste, me pri-dite vprašat, rad vam bom povedal.«

Pionirji praznujejo letos trideseto obletnico svoje organizacije... kaj bi jim ob tej priložnosti zaželeli?

»Želim vam, da bi delali tako kot doslej. Da bi se pridno učili in postali takšni, kakršne smo si vas zamišljali, ko smo se borili v gozdovih.«

SLAVKO ČRNOGOJ
GORAZD KOSMINA

VMEŠAVANJE

Ceprav nismo med največjimi izvozniki čevljev na ameriški trg, imamo tam kar 30 predstavništev. Kot vemo, se med seboj ne božajo, ampak si zelo uspešno mečejo polena pod noge. Končno so se tega naveličali tudi ameriški kupci in izjavili, da na ta način ne želijo trgovati in da zahtevajo, da naši izvozniki nastopijo enotno.

Kaj pa še: naši trgovci ne dovolijo niti domačim kupcem, da bi jim ukazovali — pa se bodo dali kapitalistom?!

Dnevnik — 4. IV. 1972

SKRB ZA NAŠ TURIZEM

Skrb za naš turizem se nam torej ob tej epidemiji kaže še z druge strani. Spomnimo se samo, koliko prahu je dvignila, predvsem v tujem tisku, epidemija trebušnega tifusa, ki se je pojavila lani v Omišu zaradi malomarnosti vzdrževanja krajevnega vodovoda. Črne kože so seveda nekaj povsem drugega; ko bo epidemija zatrla, bo strah sicer minil, ostalo pa bo nezaupanje, da smo kot država premalo pripravljene na možnost izbruha epidemij in na uspešno zajezitev ter nadzorovanje tokov, ki bolezni lahko prinesejo.

TT — 5. IV. 1972

KDO VSE JE PREVAŽAL ROMARJE

V Skopju so začeli strogo preiskovati poslovanje vseh transportnih organizacij, pa tudi agencij in predstavništev potovalnih agencij. Devizni inšpektorat Makedonije bo ugotovil, katera podjetja so se ukvarjala z organiziranjem potovanj romarjev — in pri tem protizakonito zaslužila. Objavili bodo vse pogoje, ki so jih morali verniki izpolniti, da so lahko šli na romanje, a najstrožje bodo preiskali poslovanje tistih organizacij, ki so prevažale romarje na zadnjih potovanjih, ko so k nam prinesli črne kože. Rezultati bodo znani že čez deset dni.

Vjesnik — 6. IV. 1972

NAD POLOVICO PRORAČUNA ZA »OSTALE DOHODKE«

Na seji skupščine občine Capljina so se posebno opozorili na »ostale dohodke«, kot so nadurno in honorarno delo, nadomestilo za uporabo avtomobila, stroški reprezentance, provizije itd. Skupna izplačila za te izdatke so namreč lani znašala okoli štiri in pol milijona dinarjev ali za 51 odstotkov več kot prejšnje leto. To je več kot polovico občinskega proračuna.

Politika ekspres — 6. IV. 1972

DIREKTORJA SKOPSKE BANKE SO ODSTAVILI

Skupščina komercialno-investicijske banke v Skopju je zamenjala dosedanjega generalnega direktorja banke Miška Božinovskega, in to zaradi zlorabe službenega položaja ter prisvajanja pravic delavskega sveta. V obrazložitvi tega sklepa je navedeno, da so Božinovskega odstranili tudi zaradi slabega poslovanja banke — nenamenskega kreditiranja nelikvidnosti in zaradi nepravilnosti pri nakupu poslovne zgradbe v Ljubljani. Vožinovskega so kritizirali tudi zato, ker se je bolj brigal za svoje osebne zadeve kot za banko in ker je lastnik štirih stanovanj.

Borba — 7. IV. 1972

Zadnji zločin »kapoja« Adama

Dne 20. aprila 1945 je iz taborišča v Flossenburgu odpotovalo okrog 5000 internirancev. To je bil eden izmed petih transportov tistega dne, ko so nacisti pred bližajočo se ameriško vojsko izpraznili taborišča. To pomeni, da so odposlali iz taborišča kar kakšnih 20 000 do 25 000 ljudi. Taborišče je bilo prenapolnjeno in umrljivost je bila zato še toliko večja, da krematorij ni mogel sproti požigati kupov trupel. Zato so mrliča sežigali kar nakopirane v grnadi. Dne 23. aprila so Američani osvobodili ostanke transporta internirancev; živih je bila komaj dobra polovica ljudi. Druge trpine, ki so na poti izčrpani onemogli, da niso mogli več hoditi, so zverinski nacisti hladnokrvno pobili.

Ze nekaj dni pred izpraznitvijo taborišča se je razširila novica, da bodo taborišče izpraznili pred prihodom ameriške

sodoben ženski tednik

vojske ter da bodo internirance nekje zunaj pobili, kot so to storili z Židi, ki so jih bili odgnali poprej neko noč.

Dne 10. aprila smo zadnji dan delali v tovarniških dvoranah in kamnolomih. Med nami se je razširila novica, da so Američani že blizu. Zadnji dan smo čistili in mazali stroje ter orodje. Očiščene manjše stroje in orodje smo zlagali v zaboje. Pred večerom so jih že odvažali kdo ve kam. Zadnje čase je močno primanjkovalo raznih delov za letala, ki so jih tam izdelovali, vendar so internirance še zmeraj priganjali pri delu. V velikih kamnolomih tik ob taborišču pa so bile neizčrpne zaloge granita. Tja so nacisti nagnali množico ljudi, da bi jih kar najbolj izkoristili do zadnjega trenutka.

Tudi v oddelku, kjer sva bila že delj časa zaposlena Janez Makovec in jaz z Julijem Fornazaričem in še z dvema fantoma s Primorskega, ni bilo delov za letalska krila. Zato so nas premeščali na druga delovna mesta. Tako sva se z Makovcem znašla v skupini »kapoja« Adama. Delali smo na vrhu kamnoloma. Adam je bil znan kot eden najhujših, najkrutejših priganjačev, saj je marsikoga poslal v smrt.

Tega »kapoja« sem spoznal novembra 1943, ko sva z Makovcem prišla na blok št. 5. Na tem bloku je bil »kapo« Adam, mračen, vase zaprt človek. Nikdar ga nisem videl, da bi se nasmešnil ali da bi človeka prijazno pogledal. Z nikomer se ni družil in bil je molčeč, namrgoden. Vsakdo se mu je rad ognil. Vselej je bil pripravljen, da bi koga udaril ali brcnil. V Flossenburgu je prispel leta 1939, ko so začeli graditi to taborišče. Takrat so iz Dachau poslali večjo skupino Nemcev, ki so bili že več let v zaporih ali taboriščih, kaznovani kot kriminalci. V Flossenburgu so jih zaposlili pri ustanavljanju taborišča. Naslednja leta se je potem tam končalo življenje 73 696 ljudi raznih evropskih narodnosti — med njimi 1750 Jugoslovancev.

Mnogo slabega sem slišal o »kapoju« Adamu in ko sva z Makovcem 8. aprila 1945 prišla v njegovo »komando«, dva mislila, da sva izgubljena, čeprav je bilo jasno, da se bliža konec vojne. Tisti dan je bil eden najhujših, kar sva jih preživela tam od

oktobra 1943. »Kapo« je bolešno užival ob pogledu na naše trpljenje, ko smo kot živali vpreženi vlekli z vrvo težko naložen voz kamenja. Hodil je ob nas in divje udrihal po naših hrbtih, zlasti še tedaj, ko je to lahko videl esesovec. Poznala sva že poprej mučno garanje v kamnolomu, saj sva delala tam, preden so naju premestili v drug odelek. Dobro sva vedela, na kakšne načine so mučili in ubijali ljudi v taborišču, na koncu pa nama ni bilo prizaneseno še to — hudodelsko izživljanje »kapoja« Adama nad interniranci v kamnolomu.

Adam je imel svoj način, da je mučil in priganjal nesrečneže. Palica v njegovi roki je spravila na noge marsikoga, ki sicer ni bil več sposoben za delo, tako da smo ga morali zvečer nesti iz kamnoloma. Med nami je bil tudi ruski major, še razmeroma mlad človek, odločnega značaja. Svojo odločnost pa je znal prenašati tudi na tovariše. Znal se je postaviti po robu tudi surovim priganjačem pri delu. V tistem delu kamnoloma je bila manjša votlina, ki so jo esesovci hoteli uporabiti za zaklonišče med letalskimi napadi. Pred votlino smo skladali težke obdelane kamnite kvadre. Votlina je bila nad prepadno strmino. Tam se je tedaj ruski major obotavljal in se delal, kakor da si zavezuje cokle. Mislil je, da ga »kapo« ne vidi. »Kapo« pa je pristopil in ga nekajkrat silovito udaril s palico čez hrbet. Morda bi bilo ostalo le pri tem, če bi mu major ne bil zabrusil ostre ruske psovke. »Kapo« je pobesnel. Divje ga je brcnil in nato pahnil v prepad. Zvečer smo spodaj našli nesrečno žrtev mrtvo in jo prenesli v taborišče.

Tudi naslednji dan sva delala v Adamo-

vi skupini. Bala sva se negotovosti, saj se je bilo treba bati najhujšega. Zato je bilo toliko bolj čudno, da Adam ni nikogar udaril ali brcnil ter da ni niti zatulil nad nikomer. Priganjačem je naročil, naj nadalje nosimo skale pred votlino, nakar se je nekam umaknil. Vse dopoldne ga ni bilo na spregled. Prišel je esesovec in vprašal po njem, nakar je tudi on odšel. Počasi smo popustili pri garanju, ker nas tudi priganjači niso več silili, kakor sicer tedaj, ko jim je stal za hrbtom »kapo«. Pogovarjali smo se skorajda v vseh evropskih jezikih o večeršnjem dogodku in ugibali, kaj nas še vse čaka. Tisti, ki so že poprej delali v tej »komandi«, so pripovedovali, kaj vse je že zagrešil Adam, koliko ljudi je pobil ali pobil.

Ko smo opoldne dobili za kosilo vodeno zelje in kolerabo, se je »kapo« spet prikazal. Mračen in nejevoljen je pristopil h h kotlu in potem dolgo mešal z zajemalko. Dotlej tega še ni počenjal, tako da je v kotlu vselej ostala na dnu gošča, ki si jo delil s priganjači. Tako je menda prvič v življenju začutil trohico človeškega v sebi, kakor bi kdo sodil. Delil je jed skrbno, tako da je vsakomur zajel polno zajemalko, kar se dotlej še ni dogajalo. Potem se je nekam umaknil. Kdo ve kje je ždel vse popoldne, ne da bi se zmenil za nas in delo. Ali ga je morda vendar pekla vest zaradi zločina prejšnjega dne? In zaradi vseh drugih nešteti hudodelstev? Morda pa se je spomnil besed ruskega majorja, češ da bo tudi zanj prišel dan obračuna? Ali se je bal jutrišnjega dne, ko bi ga utegnili poklicati na odgovor? Kdo ve! Pred izpraznitvijo taborišča sem ga še videl, potem pa nikoli več...

SREČKO ŠORLI

Velikonemško uveljavljanje v Avstriji

V avstrijskem parlamentu je svobodnjaška stranka Avstrije — FPÖ najmanjša stranka, ki jo zastopa le nekaj poslancev. Do zadnjih volitev, ko smo v Avstriji imeli manjšinsko vlado socialistične stranke — SPÖ je FPÖ bila jeziček na vagi, ker je v parlamentu vlada razpolagala z večino pri sprejemanju raznih zakonov in sklepov le z njeno pomočjo. To pomoč pa si je FPÖ pustila zelo dobro plačati. Dobila je precejšnje vsote donerja in njeni funkcionarji so dobili zelo donosne službe. Eden od teh — dr. Gredler je postal avstrijski poslanik v Bonnu, drugi je predsednik finančnega sveta najvišje državne kontrolne instance.

Sedaj ko imamo v Avstriji večinsko vlado SPÖ, je FPÖ tako v parlamentu kakor tudi zunaj njega bolj mirna. Tiho čaka na izvršitev obljub izpred volilne dobe, ko so ji obljubili marsikaj in celo več ministrskih mest. Uspehi tega čakanja so vse bolj vidni.

Nekdanji esesovec in sedaj predsednik FPÖ Peter je že precej časa deželni šolski nadzornik v Linzu. Čeprav te službene dolžnosti ne opravlja, ima od nje lepe dohodke. Kljub mnogim protestom iz raznih podjetij so sedaj vključili v zvezno vodstvo Zveze sindikatov tudi predstavnika FPÖ. V vodstvu podržavljene industrije so FPÖ zagotovili sedež in glasovalno pravico. Prav tako so dobili svojega zastopnika v podržavljenih velebankah, kreditnih zavodih in deželni banki.

Prav vsi vodilni člani FPÖ sicer niso bili vodilni nacisti, toda v sedanjosti so usmerili svoje politične korake v pomišljanja

vrjedno smer, FPÖ je v parlamentu glasovala proti nevtralnosti Avstrije, ker se prišteva k »evropskemu zedinjenju« in meni s tem brezpogojno priključitev Avstrije k EGS. Nastopa proti tujim delavcem v Avstriji iz »rasističnih razlogov« in se kot prej še vedno prišteva k »nemškemu kulturnemu prostoru«. Ker to stranko podpira Zveza industrije, je njena usmerjenost dovolj nakazana.

Nadaljnje uveljavljanje te velikonemške stranke lahko povzroči Avstriji veliko škodo. V javnosti se namreč močno množijo glasovi, ki opozarjajo na to nevarnost.

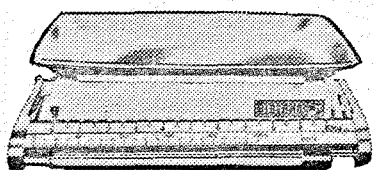
JOHAN MÜLLER

KOMUNALNO PODJETJE TRŽIČ

opravlja vso komunalno dejavnost:

gradbeno, soboslikarsko, pleskarsko, steklarsko, vrtnarije, cvetličarna, pogrebna služba, vzdrževanje javne razsvetljave in ulic, prodaja gradbenega materiala.

kuhinjska tehtnica

LIBELA-CELJE

TOVARNA KLOBUKOV, SLAMNIKOV IN KONFEKCIJE

Universale

DOMZALE

izdelujemo:

volnene tulce, športne in druge kape, slamnike vseh vrst. Otroško, žensko in moško športno in modno konfekcijo.

Vsi naši izdelki so izdelani vedno v modnih barvah in dezenih, ter po najsodobnejših krojih in modelih.